

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEČ

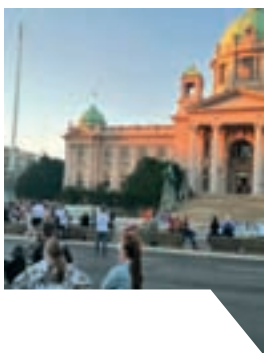
BROJ 900

17. SRPNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257



Dužijanca malenih



6

Građanski prosvjedi u Srbiji
Korona i politika



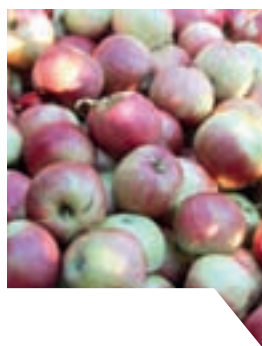
8

Nacionalne manjine u izbornom procesu
**Mandati izgubljeni
»po zakonu«**



12

Mario Tikvicki, specijalist
veterinarske kirurgije
**U korak s humanom
medicinom**



20

Voćarstvo u Tavankutu – stanje
i perspektive
**Neizvjesnost
je jedino sigurna**



26

Otkazano Takmičenje risara
Zvono nije zazvonilo



31

Godišnji koncert folklorša
HKPD-a Matija Gubec
iz Tavankuta
**Ljepota plesova
i nošnje**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)



Imitacija života

Ukoliko za desetak godina netko u rukama bude držao ovaj broj *Hrvatske riječi* (nadam se i čitao ga) sigurno neprimijećena neće ostati fotografija na naslovnici novina. Ona na najbolji način oslikava okolnosti i uvjete u kojima se sada odvija svakidašnji život, pa i rad i aktivnosti hrvatskih udruga. Mnogo toga je drugačije, podređeno u prvom redu propisanim i preporučenim epidemiološkim mjerama. Utemeljivači javnog obilježavanja završetka žetve i zahvale Bogu za dobar urod žita i novi kruh možda su i mogli naslutiti da će politika ili rat biti razlogom da se odustane od svečane povorke risara i risaruša i posvete kruha i drugih javnih proslava, ali ni u primisli im (vjerojatno) nije bilo da bi razlog odgode moglo biti nekontrolirano širenje epidemije, koja je naš život izmijenila iz temelja i iz svakidašnje komunikacije izbacila (za nas) prihvatljive socijalne norme ponašanja. Uz to i tradicijskoj nošnji dodala još jedan »modni detalj«.

Nekim drugima nekontrolirano širenje epidemije bila je kap koja je prelila čašu. Toliko da su bez lidera i jasnih zahtjeva izašli na ulične prosvjede. I ono što se na početku činilo kao početak nečega što može donijeti nešto, zapravo se pretvorilo u svoju suprotnost. Pristojni građani (pristojna Srbija) ustuknuli su pred najezdom huligana, u prvi plan došle su već istrošene parole o Kosovu i radikalna desnica, a u svijet je otišla slika pretučenih prosvjednika. A svoje »zasluženo« mjesto u prosvjedima dobili su i strani ekstremisti koji ruše državu. Dovoljno je to bilo da komentator *Deutsche Wellea* napiše da Srbija nije zemlja demokracije. »Dok to ne postane, ne treba biti smatrana potencijalnom članicom Europske unije, jer EU ima dovoljno problema s autokratskim liderima u svojim redovima«, ocijenio je komentator DW. Tako nas je, ni kriva ni dužna, korona udaljila od Europske unije, od koje smo (da se ne lažemo) počeli i sami polako bježati. Ne zbog epidemije, već zbog Kosova – vječito otvorenog i bolnog pitanja.

Za one koji ne žive imitaciju života, već stvarni život, biti ili ne biti nije pitanje Kosova, već nešto mnogo »običnije« – kao što je jednostavan život u normalnoj državi.

Z. V.

Obrazovanje na hrvatskom jeziku

Novi odjeli u osnovnim i srednjim školama

Završen je upis u srednje, a ovih dana završava i upis u osnovne škole. Kada je u pitanju obrazovanje na hrvatskom jeziku, prema informacijama koje smo dobili od škola, i ove jeseni bit će novih hrvatskih odjela.

Kada su u pitanju osnovne škole, bit će formirani novi odjeli na hrvatskom nastavnom jeziku u trima školama na području Grada Subotice. U OŠ *Matko Vuković* upisano je 12 prvaka, u OŠ *Ivan Milutinović* ukupno 10 (9 u školi u gradu, a jedan u područnoj školi u Maloj Bosni), a u OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu 5 učenika.

U sve tri srednje škole u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku bit će formirani novi hrvatski odjeli. U Gimnaziji *Svetozar Marković* – u odjel općeg smjera upisano je 10, u Politehničkoj školi – u odjel smjera tehničar za obradu namještaja i interijera 6, a u Srednjoj medicinskoj školi – u odjel smjera fizioterapeutske tehničar upisano je maksimalnih 30 učenika.

Nastava na hrvatskom odvija se i u Osnovnoj glazbenoj školi *Stevan Hristić* iz Apatina, odnosno u njihovom isturenom odjelu tambure u Sonti, gdje ove godine nema novih upisanih. Na inicijativu roditelja, pokrenuto je i otvorenje isturenog odjela tambure u Monoštoru koji bi djelovao kao odjel Osnovne glaz-



bene škole *Petar Konjović* iz Sombora. Odgovor na pitanje dokle se stiglo s ovom inicijativom, koje smo uputili glazbenoj školi u Somboru, do zaključenja ovoga broja nismo dobili.

Nastava na hrvatskom odvija se i u predškolskim ustanovama. Kako nam je rečeno u PU *Naša radost* iz Subotice, konačni rezultati upisa u predškolske ustanove znat će se oko 27. srpnja.

D. B. P.

Srbija skinuta s EU liste



Europska unija skinula je Srbiju s liste epidemiološki sigurnih zemalja iz kojih su dozvoljena i putovanja koja nisu neophodna. Diplomate EU su usvojile prijedlog Njemačke, koja

predsjedava Unijom, da Srbija i Crna Gora budu skinute s liste zbog širenja zaraze koronavirusom, rekli su europski zvaničnici, a objavljuje Beta.

Prijedlog Njemačke poduprlo je nekoliko država, među kojima su Francuska, Španjolska i Nizozemska. Lista nije obvezujuća, već predstavlja samo preporuku EU za odobravanje ulaska, a neke od 27 članica je ne poštuju.

Nova potpora za projekte Hrvata u Srbiji

Temeljem provedenog natječaja, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske donio je Odluku o dodjeli financijskih sredstava programima/projektima organizacija hrvatske nacionalne manjine za 2020. godinu. Za hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji natječajem je raspodijeljeno ukupno 1,25 milijuna kuna (oko 166 tisuća eura), a sredstva je dobilo 46 projekata hrvatskih udruga i institucija. Odluka o dodjeli financijskih sredstava dostupna je na internetskoj stranici Ureda: www.hrvatiizvanrh.rs.

Program potpore hrvatskoj nacionalnoj manjini u europskim državama ima za cilj jačanje položaja hrvatskih manjinskih zajednica u političkom i društvenom životu država u kojima žive te pridonosi očuvanju hrvatske kulture, baštine i jezika, kao i jačanju hrvatskog zajedništva, a provodi se u suradnji s nadležnim diplomatsko-konzularnim predstavništvima Hrvatske.

H. R.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini

30 godina borbe za prava Hrvata

Prije 30 godina, 15. srpnja 1990. u Subotici je voljom 221 izaslanika iz svih krajeva Vojvodine na Osnivačkoj skupštini u Subotici utemeljen Demokratski savez Hrvata u Vojvodini. Riječ je o političkoj organizaciji vojvođanskih Hrvata koja je Statutom određena kao institucija »u kojoj se oblikuju, izražavaju i zastupaju kolektivni interesi Hrvata u Vojvodini (Bunjevaca, Šokaca i drugih Hrvata u Vojvodini) radi ostvarivanja političkih, kulturnih, gospodarskih i drugih ciljeva«. Politika i politički život organiziran u političkoj stranci nije stran ovdašnjim Hrvatima – povijest bilježi bogato i živo političko djelovanje još u 19. stoljeću, a samostalno nakon uspostave Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, čiji vrhunac je bio u 1930-im godinama u okvirima Hrvatske seljačke stranke. Politički je život zamro nakon što je Bačka okupirana od Mađarske, a nakon II. svjetskog rata politički život i rad bio je moguć u okviru jednopartijskog političkog sistema.

»Na početku demokratskih promjena u jugoslavenskom društvu skupina hrvatskih intelektualaca, većinom iz Subotice, artikulirala je potrebu osnivanja političke stranke s glavnim ciljem da se bori za autentične interese Hrvata u Vojvodini. Polazišna je pretpostavka bila da jedino politički oblik organiziranosti zajednice može pridonijeti pozitivnom rješavanju položaja i



statusa hrvatskog naroda u Vojvodini u tek započetom procesu demokratizacije jugoslavenskog društva. Najprije je Subotici 13. V. 1990. utemeljen Inicijativni odbor za osnivanje hrvatske društveno-političke organizacije, koji je zatim objavio Proglas o svojim namjerama. Nakon toga, 15. VII. 1990., u nazočnosti 221 osnivača iz cijele Vojvodine, u Subotici je održana osnivačka skupština, izabrano je vodstvo stranke na čelu s **Belom**

Tonkovićem, a ubrzo je stranka i registrirana 23. VIII. 1990.», navodi se u priopćenju DSHV-a povodom njihove 30. obljetnice.

U početku profiliran više kao narodni pokret, DSHV je s vremenom postao manjinska stranka narodnjačke provenijencije, s osnovnim ciljem u inzistiranju na kolektivnim pravima i borbi za nacionalnu ravnopravnost vojvođanskih Hrvata. Programska načela i djelovanje usmjeravani su uvijek prema političkoj zbilji u Vojvodini i Srbiji, uz korištenje isključivo demokratskih metoda, pri čemu je stranka zadržala samostalnost u zastupanju interesa ovdašnjega hrvatskog stanovništva u odnosu na političke instance u Zagrebu.

»Dosljedni izvornim načelima, uz značajni broj uspjeha, istrajavamo i dalje u borbi za ravnopravnost Hrvata u Srbiji«, zaključuje se u priopćenju DSHV-a.

Epidemiološka situacija u pokrajini

U Vojvodini skoro 3.000 zaraženih

Od početka epidemije u Srbiji u ožujku, pa do sredine srpnja u Vojvodini je registrirano ukupno 2.850 slučajeva zaraženih koronavirusom, koji su potvrđeni RT PCR metodom, među kojima je u Novom Sadu 1.117, priopćio je Institut



za javno zdravlje Vojvodine. Broj hospitaliziranih slučajeva zbog teže kliničke slike je i dalje u značajnom porastu, kao i broj oboljelih kojima je potrebna mehanička ventilacija.

Epidemiološka situacija za AP Vojvodinu u cjelini se ocjenjuje kao nepovoljna. Očekuje se daljnje pogoršanje situacije. Zdravstveni sustav AP Vojvodine je pod velikim opterećenjem i ako se ovaj trend ne zaustavi kapaciteti kojima raspolaže će ubrzo biti nadvladani.

Institut za javno zdravlje Vojvodine apelira na građane Vojvodine da se ponašaju odgovorno i preporuča striktno pridržavanje svih mjera predostrožnosti i uputstava nadležnih epidemioloških službi, kao što su: poštovanje fizičke distance od najmanje jednog metra, izbjegavanje zadržavanja u zatvorenom prostoru u kojem boravi velik broj ljudi, poput ugostiteljskih objekata u kasnim satima, različitih proslava, zabava gdje se pjeva i glasno govori, gdje dolazi do bliskog kontakta, jer se time omogućava prijenos veće količine klica i pojava teže kliničke slike. Također, preporuča se nošenje zaštitnih maski u zatvorenom prostoru gdje je veći broj ljudi, obavezna je primjena maske za kronične bolesnike i starije od 65 godina i na otvorenom, redovito pranje ruku odnosno uporaba dezinfekcijskih sredstava na bazi alkohola. Osobe koje su bile u kontaktu s potvrđenim slučajevima trebaju ostati u samoizolaciji 14 dana od posljednjeg kontakta.

H. R.

Korona i politika

Je li se zbog izbora manipuliralo koronom i je li se to vratilo vlasti poput bumeranga?

U Beogradu su prosvjedi uslijedili dan nakon što je predsjednik **Aleksandar Vučić** 6. srpnja objavio da se od narednog petka do ponedjeljka u Beogradu uvodi policijski sat. Od te mjere, koju je vlast htjela uvesti kako bi se spriječilo brzo širenje koronavirusa, odustalo se naredni dan. Iako je to bio povod za građansko okupljanje, tijekom prosvjeda su se mogle čuti parole i o »izdaji Kosova«, a tražila se i ostavka Vučića. Grupa radikalnih prosvjednika je upala u Narodnu skupštinu, odakle ih je policija izbacila, a sukobi na beogradskim ulicama trajali su do kasno u noć.

Vučić je izjavio na konferenciji za medije kako je riječ o »političkom skupu«, čiji je cilj bio »nanijeti štetu Srbiji, kako bi delegacija Srbije pod još većim opterećenjem otputovala u Pariz i Bruxelles« na europske razgovore o sudbini srpsko-kosovskih odnosa. Prosvjedi u Beogradu su nastavljani do dana zaključenja našeg tjednika, a proširili su se u više gradova Srbije.

Milivojević: Dva razloga za prosvjede

Politički analitičar **Cvijetin Milivojević** kaže da prosvjedi imaju političku pozadinu.

»Imaju svakako političku pozadinu, a neposredan povod je bila najava uvođenja policijskog sata u Beogradu i u još nekim gradovima i općinama, gdje postoje žarišta korona virusa, ali riječ je o tome, što bi se moglo svesti u jednu metaforu kako je to otprilike bila jedna vrsta pomijeranja zdravog mozga koji je režim činio u posljednjih nekoliko mjeseci. Pogotovo od dana raspisivanja izbora, koji su uslijedili kada je Srbija već imala slučajeve zaraženih koronavirusom. Izbornu kampanju su započele vladajuća i njoj nekoliko bliskih stranaka, ekspresno je skupljeno 10.000 potrebnih potpisa, što je i u normalnim uvjetima nemoguća misija, znate to i sami, što je izazvalo jedan val političkog nezadovoljstva, ne samo kod bojkot opozicije, nego i kod dijela opozicije koja je namjeravala sudjelovati na izborima. Onda je krenula jedna faza koja je korektno *hendlovana*, ako govorimo od trenutka uvođenja izvanrednog stanja, pa negdje do kraja travnja, kada je odlučeno da se iznebuha, bez pravog razloga ekspresno ukine ne samo izvanredno stanje, nego i sve mjere koje su ograničavale neku vrstu slobode kretanja, a koje su bile prouzrokovane opasnošću od zaražavanja. Netko je odlučio ekspresno sve to prekinuti i da se krene na izbore pošto-poto i što prije.«

Milivojević kaže kako se ova vlast pohvalila, kao i o mnogo čemu, kako je prva u svijetu »poslije« pandemije organizirala izbore.

»U tu svrhu su sve mjere ukinute koje su bile na snazi, napravljena je umjetna zabluda kako je sve manje i manje zaraženih, pa je i održana nogometna utakmica s masom navijača, *Zvezde* i

Partizana. Izgleda da je netko ocijenio kako je to dobro za ohrabivanje glasača za izlazak na izbore. Dogodilo se i niz proslava, od onih tajkunskih, pa do svadbi ili onih maturskih. A šlag na tortu je bila proslava pobjede na izborima SNS-a 21. lipnja navečer, gdje nitko nije imao zaštitnu masku, počevši od predsjednika Republike, predsjednice Vlade i nadalje. A već u ponedjeljak, 22. lipnja, nakon izbora, netko odlučuje kako u Srbiji ima veliki broj zaraženih i što je najgore, odgovornost se prebacuje na građane, jer su se kao previše opustili.



Dakle, za prosvjede postoje dva razloga. Jedan je najava uvođenja policijskog sata, ali tu je i nagomilano građansko političko nezadovoljstvo onog dijela pristaša oporbe koja je ne svojom voljom otjerana na ulicu. Srbija je jedina država u Europi u ovoj situaciji koja nema oporbu u budućem parlamentu. To je nevjerovatna situacija. Bojkot opozicija nije izašla na izbore ne svojom voljom, nego 'voljom ne-uvjeta', a čak i dio oporbe koji je izašao na izbore, proveo se 'kao bos po trnju'. Imate situaciju da nijedna oporbena stranka nije ušla u buduću saziv parlamenta. I to je ta druga grupa razloga koja se tiče nezadovoljstva prosvjednika. Sada se politički život odvija na ulicama, a isključivi krivac je onaj koji je organizirao izbore na taj način.«

Dvije grupe prosvjednika i provokatori

Na prosvjedima su se čule i otvorene političke poruke, dakle, prosvjednici se nisu okupljali samo zbog »korone« i muljanja vlasti oko toga, već se to pretvorilo u čudnovati politički skup, na kojem je prvih dana prosvjeda dominirala tema Kosova, koje dio prosvjednika »ne daje«.

»Znate što, tu postoji jedna predigra u svemu tome. Ima tomu otprilike mjesec dana, jedna grupa simpatizera bivšeg zastupnika **Srđana Noge**, zastupnika koji je prije godinu i nešto isključen iz *Dveri*, koji je u trenutku kada su bili raniji građanski prosvjedi nosio maketu vješala, što je vlast tumačila kako on želi razriješiti predsjednika, premijerku ili koga već, i onda je on zbog tog incidenta isključen iz *Dveri*, ali je ostao nezavisan zastupnik. Prije jedno mjesec dana, on je, a prije njega i jedna grupa ljudi koji



nisu politički aktivisti, među njima čak mislim da je onaj bivši bilder iz vremena SFRJ **Petar Čelik**, a potom i Nogo su faktički iskoristili nešto što je apsolutno s pravnog stanovišta moguće. Dakle, što se događa? Vučić i njegovi suradnici su u svojoj bahatosti 'pomogli' jednu stvar. U Ustavu Srbije piše da mandat zastupnika u Skupštini traje četiri godine i ni dan više. Tako piše i u Zakonu o izboru narodnih zastupnika. Izbori su morali biti održani prije 3. lipnja, jer je tada isticao četverogodišnji mandat prethodnom skupštinskom sazivu. Obzirom da smo imali izvanredno stanje, Skupština je propustila mogućnost da konstatira činjenicu kako njoj istječe mandat, te da se izbori moraju održati 3. lipnja, ali da postoji i druga mogućnost da se izbori pomjere, za što mora postojati i širi građanski konsenzus, do onoga trenutka kada se pandemija smiri.«

Milivojević kaže da se onda to uradi vrlo jednostavno, produži se mandat sazivu Skupštine i Vlade i onda se faktički dodaje *lex specialis*.

»Skupština to nije učinila iz razloga što je ova vlast bahata. Mi od 3. lipnja nemamo zapravo ni jednog narodnog zastupnika niti Skupštinu kao takvu, nemamo ni predsjednika Skupštine, vidite primjerice, Vučić je bio u Parizu, a kada je predsjednik odsutan iz države, njega mijenja predsjednik Skupštine. Kao što znate mi predsjednika Skupštine nemamo, zato što nemamo ni Skupštinu. E sad, spomenuta grupa ljudi je pozivajući se na to neustavno stanje radila sljedeće:

Prvo je Petar Čelik i ekipa sebe proglasila nekom privremenom izvršnom vlašću do trenutka dok budu izabrani narodni zastupnici, a potom je to isto učinila i grupa oko Srđana Noge koji su govorili kako su izabrali 250 zastupnika, te da će ući u Skupštinu prije onih koji su izabrani 21. lipnja, na jednako nelegitimnim

izborima kao što su i njihovi. I oni su bili to osnovno jezgro, oko Noge je desničarska grupa vrlo radikalno nastrojena protiv Vučića. Dakle, to je jedan razlog, dok su ljudi koji dolaze na prosvjede zapravo u najvećoj mjeri iziritirani bahatošću vlasti.

U prosvjedima ispred Skupštine našle su se najmanje dvije grupe pristalica političkih opcija, jedni su pristalice bivšeg zastupnika Noge, a oni drugi su građani koji su došli iziritirani 'smijanjem u lice' od strane vlasti. Vremenom je pobijedila 'plišana revolucija', ja to tako zovem sjećajući se 9. ožujka 1992., 'mede i zeke', oni su mnogo masovniji i odustali su od eksplicitnih poruka, dok je grupa oko Noge za ulazak u sukob s policijom. I što je najopasnije u svemu tome, imate i treću grupu koja se ubacila već prve večeri prosvjeda, a to su klasični provokatori, koji nisu pristalice niti Noge niti oporbenih stranaka. Kamenovali su policiju, pa se povukli, a onda policija ne juri njih, nego građane na prosvjedima. Oni su bili tamo kompromitirati prosvjede.«

Vučić je napao medije iz regije, jer su »izrazito antisrpski nastrojeni« i izjavio kako »Hrvatima smeta jaka Srbija« i da je u hrvatskim medijima vidljivo »kako koordinirano napadaju našu zemlju.«

Milivojević kaže da se sa strane režima čak pet država sumnjiče za ove prosvjede.

»Nevjerojatan je skup tih adresa: hrvatska služba, crnogorska, ruska, izraelska, pa čak i ukrajinska. Kada govorimo o Hrvatskoj, s jedne strane se ovdje govori kako su odnosi popravljeni s Hrvatskom, a kada ovdje postoje unutrašnji problemi onda se svaki potez hrvatskih vlasti kritizira. To je konstantno podgriijavanje, valjda Vučić misli da time pokriva dio svog biračkog tijela«, kaže Cvijetin Milivojević.

Radosavljević: Politika »raspamećivanja«

Politolog **Duško Radosavljević** kaže da je Vučićeva najava policijskog sata bila povod za prosvjede, te da prosvjedi imaju političku pozadinu.

»Vučićeve riječi su bile povod za prosvjede, jer je većina građana u Srbiji umorna od Vučića, njegovog glumatanja, osionog ponašanja i korištenja svake situacije i prilike da se naruga oporbi, stručnoj javnosti, civilnom društvu, svim građanima ove zemlje. Posebno je situaciju zaoštrilo, a bilo je na to upozoravano, da će se zbog izbora poništiti solidni rezultati u borbi protiv zarazne bolesti. Opet, tu su se više iskazali sami građani, zabrinuti za svoje zdravlje i zdravlje svojih obitelji, da bi svo to žrtvovanje bilo poništeno jeftinom političkom propagandom, a sve u cilju osiguranja 'veličanstvenog izbornog trijumfa', gdje se natjecao Vučić sam sa sobom i dijelom korumpirane opozicije. Kada je taj makijavelistički pohod, koji se sve više pretvara u Pirovu pobjedu režima, okončan, pokušalo se ponovo s politikom 'raspamećivanja' – dugotrajni policijski sat u Beogradu, koji je, gle čuda, imao tek 40-ak postotaka izašlih na izbore. Providno? Mi mislimo da. Ali, tako misli i većina građana ove zemlje. Zato i bunt.

Ako je vrhovni gospodar političkog života u Srbiji nametnuo takav politički dnevni red, pa sve tretira kao političko pitanje, naravno, usmjereno protiv njega i njegove obitelji, i nama je odgovor lak – da, prosvjedi imaju političku pozadinu, jer se građani bune protiv režima i osoba koje im oduzimaju građanske slobode, državu i pravo na dostojanstven život.«

Radosavljević tvrdi kako tema Kosova ne dominira prosvjedima!

»Ona je 'izbačena' u opticaj od desničarskih i navijačkih grupa, koje su godinama tolerirane i financirane od strane režima, a u ovim su prosvjedima pokazale da otvoreno rade na razbijanju građanske suštine prosvjeda i u korist režima. Kako je 'patriotizam posljednje utočište za hulje' (**Samuel Johnson**), tako je i Kosovo poštapalica za sve one koji hoće cementirati Vučićevu vladavinu. Providno, suviše providno!«

Radosavljević je u razgovoru komentirao i nasilje koje je policija provodila nad civilima, ali i nasilje od strane pojedinih prosvjednika.

»Odmah da pojasnimo – nasilje su izazvale razne grupacije na strani režima. Policijske, legalna državna sila, kao i određene desničarsko-navijačke grupacije, koje su pod direktnom režimskom kontrolom, a sve u cilju obesmišljavanja građanskog karaktera prosvjeda. Da su policijske snage to željele, u ranoj fazi prosvjeda su mogle, zajedno s građanima takve elemente izolirati i odstraniti sa skupova! Zašto nisu? Zato što je režimu trebalo da svijetu pokaže kako se, dok se 'Vučić bori za Kosovo', kao lav, javljaju oni koji bi da ga na pitanju Kosova obore s vlasti, što bi unazadilo proces pregovaranja. Pa tko voli, neka u to vjeruje. A, što se tiče policijske brutalnosti, ona je izazvana najbestijalnijom voljom režima da se sveti građanima koji osporavaju legitimitet izbora, način donošenja odluka od značaja za društvo i samu vladavinu režima.«

Na pitanje zbog čega je Vučić ponovno napao susjede i medije iz regije, Radosavljević kaže:

»Vučić odavno nema kontrole, ni u unutrašnjoj, ni u vanjskoj politici, što je izraz njegovog političkog rodoslova! Jer, začepkajte po koži svakog srpskog naprednjaka i pojavit će se mali Šešelji! Zato ne trebaju čuditi njegove izjave uvijek okrenute publici u Srbiji, o susjedstvu on malo razmišlja, okrenut srpskim biračima. On uopće ne uvažava činjenicu da u Srbiji žive i neki drugi, pa tako izjavi, i ostane živ, da 'nije znao koju važnost ima Bajram za islamske vjernike'. Očekivati od takvog 'mislioca' da bude suptilan i poštuje susjede, uzaludno je.«

Jovović: Okidač za prosvjede

Politolog **Radivoje Jovović** ocjenjuje kako je Vučićeva najava policijskog sata bila samo povod, okidač za prosvjede, za manifestiranje akumuliranog bunta i kaže da prosvjedi imaju političku pozadinu.

»Pojedinačnih uzroka ima više, ali ključni generalni uzrok je nezadovoljstvo građana činjenicom da žive u društvu kojim vlada autokrat koji, što manipulacijama, što represijom, sada već zastrašujuće nonšalantno krši prava i slobode građana te potire svaki društveni interes. Vrhunac nezadovoljstva izbio je zbog serije nehumanih poigravanja vlasti – demonstrirano krajnje neodgovornim djelovanjem na početku krize s koronavirusom, zatim očiglednom težnjom da režim propagandno profitira na uštrb rješavanja krize, da bismo na kraju imali održavanje izbora, čime je prikazano potpuno odsustvo brige za zdravlje građana, a čiji je karakter bio sve samo ne demokratski.

Što se političke pozadine tiče, pa, ona je uvijek politička, naravno. Ali, ako pod time mislite na nekakve opskurne svjetske sile koje potiču i usmjeravaju prosvjed zarad svojih nehumanih

Na udaru hrvatski mediji

Usvezi Vučićevog napada na hrvatske medije, Jovović kaže kako je u pitanju obično spinovanje.

»Skreće se pozornost sa stvarnih uzroka i motiva prosvjeda upiranjem prsta u 'stare protivnike', tobož suptilnim denunciranjem prosvjeda kao izdajničkih, uz potporu inozemstva potaknutih i organiziranih. Pritom Vučić, naravno, dopušta sebi da se identificira sa svom poštenom Srbijom. Ne, poštovani, nacionalizam je u djelovanju Aleksandra Vučića oduvijek bio korisno političko oruđe, kojim je branio vlastitu poziciju zao grčući je plaštom napadnutog srpstva i postavljajući se u ulogu velikog nacionalnog zaštitnika. 'Nacionalizam je posljednje utočište hulja, iznio je još u 18. stoljeću **Samuel Johnson** istinu za sva vremena.«

partikularnih ciljeva, odgovor je ne. Ta sila mogu biti samo krugovi moći u čijem je centru Aleksandar Vučić, koji podmetanjem svojih agenata i režimskih siledžija teže kompromitirati i dezorganizirati prosvjed, stvarajući osnovu da režim potvrdi svoju mantru kako stoji čvrsto na bedemu ustavnog reda i poretka, mira, obrane od virusa i čega li sve još ne, a također i iskoriste priliku selektivno se obračunati sa slobodnomislećim građanima.«

Jovović je komentirao i temu o Kosovu u svezi prosvjeda.

»Usprkos značajnoj vidljivosti ove teme u kontekstu prosvjeda, rekao bih da je pitanje Kosova manjinski prisutno u agendi demonstranata. Naravno, određen broj prosvjednika ovu temu ističe kao svoju zvijezdu vodilju, ali je dijelom i težnja režima da preko u prosvjede ubačenih grupa izvrši još jedno spinovanje s ciljem zamjene teza. Ako se u očima domaće i međunarodne javnosti prosvjed identificira s bijesom nekakvih mladih nacionalista zbog 'izdajničkog' djelovanja režima po pitanju Kosova, utoliko će prosvjed biti slabije snage i širine zahvata, a Vođa u poziciji da se predstavi kao progresivni političar koji se mora nositi s teškim političkim okolnostima. Ovo posljednje bi trebalo da mu pomogne i u osnaženju osobne pregovaračke pozicije spram važnih centara moći međunarodne zajednice.«

O nasilju tijekom prosvjeda Jovović kaže da režim iskorištava priliku da miloševićevskim metodama učutka slobodno društvo.

»To, na našu sreću u cijeloj ovoj nesreći, u eri informacijskih tehnologija nije tako lako prikriti. Kao što nije lako prikriti ni činjenicu da pojedinci koji su predvodili nasilne juriše i atake značajnim dijelom nisu ni na koji način sankcionirani – niti fizički od strane policijskih odreda, niti su privedeni i tome slično. U nekim slučajevima nasilničkih napada, policije na ključnim mjestima nije ni bilo, da bi potom policijska 'odmazda' dočekala one koji su upravo pozivali na distanciranje od nasilničkih elemenata, a nedvojbeno predstavljaju autentičan glas oporbe režimu, primjera radi, u slučaju **Mirana Pogačara** u Novom Sadu. Sve u svemu, riječ je prvenstveno o golim okom vidljivoj kombinaciji manipulacije i represije koju provodi diktatorski režim – tu ne treba tražiti neku dublju pozadinu. Stvari su najčešće onakve kakvima se čine da jesu«, kaže Jović.

Zvonko Sarić

Mandati izgubljeni »po zakonu«

»Za registrirati stranku nacionalne manjine potrebno je 1.000 potpisa, a za sudjelovanje na izborima deset puta više«, kaže Vujo Ilić * »Zakoni su takvi da više odgovaraju većim, bolje organiziranim i teritorijalno koncentriranim manjinama«, kaže Bojan Klačar

Birači u Srbiji i Hrvatskoj izabrali su staru/novu parlamentarnu većinu. Velikih promjena nema jer su većinsku potporu dobile stranke koje su i do sada vodile glavnu političku riječ u obje države. Izbornu utrku trčale su i stranke nacionalnih manjina, ali ako se usporede Srbija i Hrvatska ta politička utrka bila je u različitim uvjetima. Ona u Srbiji neizvjesnija jer broj »manjinskih« zastupnika ovisi o ukupnoj izlaznosti, broju stranaka koje su prošle cenzus, broju glasova koje su dobili »manjinci«. Ona u Hrvatskoj pak puno izvjesnija, jer broj mandata nije upitan, samo imena onih koji bi naredne četiri godine trebali u klupama Sabora zastupati interese svojih nacionalnih zajednica. Izborni prag u Srbiji su prošle četiri manjinske liste koje će ukupno imati 19 zastupnika u srbijanskom parlamentu. U klupama Hrvatskog sabora naredne četiri godine bit će osam zastupnika nacionalnih manjina. Gdje su nacionalne manjine u izbornom procesu u Srbiji, što kazuje podatak da je na izborima sudjelovalo tek pet manjinskih listi, je li rješenje za nacionalne manjine u zagaraniranim mandatima? To smo pokušali doznati u organizacijama CRTA i CESID koje prate izborne procese u Srbiji.

Nedosljednost

Priču bi trebalo krenuti od jednog svojevrstnog paradoksa, a to je veliki broj stranaka koje su registrirane kao stranke nacionalnih manjina. U ožujku ih je u Ministarstvu za državnu upravu i lokalnu samoupravu bilo registriranih više od 120. Stiglo se do te nevjerovatne brojke zbog činjenice da se prilikom registracije stranke ne ulazi u provjeru da li stranka koja se registrira kao manjinska zaista i radi u interesu manjinske zajednice. Do ovih izbora izborna povjerenstva oslanjala su se na registar stranaka i na temelju tog registra donosile su odluku je li neka izborna lista manjinska ili ne. »Ove godine promijenjen je Zakon o izboru narodnih poslanika i sada Republička izborna komisija ima pravo utvrđivati je li osnovni cilj stranke koja se kandidira na izborima zastupanje interesa nacionalne manjine. Međutim, po Zakonu o političkim strankama Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave odlučuje kako će stranka biti registrirana, što za posljedicu ima sukob dvije zakonske norme. To se pokazalo već na ovim izborima, jer RIK je odbio proglasiti Rusku stranku kao stranku nacionalne manjine, ali je sud to rješenje RIK-a ukinuo

na temelju tog što je stranka u nadležnom ministarstvu registrirana kao manjinska stranka«, kaže politikolog dr. sc. **Vujo Ilić** iz promatračke misije CRTA. On podcrtava još jedan paradoks, odnosno nedosljednosti koje su ostale u zakonu, a to je broj potrebnih potpisa koji se moraju prikupiti pri registraciji stranke i podnošenju izborne liste. »Za registraciju većinskih stranaka obvezna je potpora 10.000 birača. A i svaki put kada ta stranka sudjeluje na izborima potrebno je prikupiti 10.000 potpisa. Za stranke nacionalnih manjina za upis u registar potrebno je deset



Vujo Ilić: Garantirani mandati? To je zanimljivo pitanje. Mislim da bi o tome vrijedilo razgovarati

puta manje potpisa, odnosno 1.000. Ali kada manjinska stranka želi sudjelovati na izborima treba joj 10.000 potpisa. Što je potpuni paradoks«, kaže Ilić.

Nedostižan i prirodni prag

I kada već govorimo o izmjeni Zakona o izboru narodnih poslanika, jedna od izmjena indirektno je utjecala i na stranke nacionalnih manjina, a to je smanjenje izbornog praga s pet na tri posto. Za stranke nacionalnih manjina ne važi izborni već prirodni prag (što pri prosječnoj izlaznosti birača znači da je za zastupnički mandat potrebno oko 15.000 glasova), ali u praksi to znači da više stranaka ima šansu prijeći izborni (smanjeni)

cenzus, što za posljedicu ima više listi koje će sudjelovati u raspodjeli mandata pa je strankama nacionalnih manjina teže dobiti mandate. »To je uočeno i, na prijedlog jedne od manjinskih stranaka, količnik koji se koristi u raspodjeli mandata uvećan je za 35 posto. Uz to i uz manju izlaznost rezultat ovih izbora je solidan broj (19) mandata koje su dobile manjinske liste«, smatra Ilić.

»Zakoni su takvi da više odgovara većim, bolje organiziranim i teritorijalno koncentriranim manjinama, ali je rješenje u takvim uvjetima suradnja manjina, posebno manjina koje nisu brojne. Ta suradnja bi trebala omogućiti i bolji izborni rezultat. Najbolji primjer što donosi nesuradnja jest romska zajednica koja, iako veoma brojna, već 12 godina nema svoje zastupnike u parlamentu već to radi posredno, preko participiranja na listama većinskih stranaka«, kaže **Bojan Klačar**, izvršni direktor CeSID-a. U ovim izbornim uvjetima, na suradnju kao način za ulazak u parlament ukazuje i Ilić. Bilo da je to suradnja s nekom od većinskih lista ili suradnja s drugima manjinskim listama.

Broj manjinskih stranaka koje su ušle u republičku skupštinu za Klačara nije iznenađenje. »Ušle su četiri manjinske liste koje manje više redovito participiraju u parlamentu, a nije iznenađenje da je Ruska stranka ostala ispod cenzusa. Rezultat manjinskih lista je dobar, a posebno SVM-a i ADA-a kao albanske liste, jer mađarska manjina ima čak devet mandata čime su ponovili uspjeh iz 1990. godine, dok albanska zajednica po prvi puta za ovih 30 godina ima tri zastupnika. Bošnjačka zajednica ima sedam zastupnika, od čega su četiri na listi **Muamera**



Bojan Klačar: Uvođenje zagarantiranih mjesta ili neko drugo rješenje će ići vrlo teško pod ovim zakonskim rješenjima

Zukorlića, a tri na listi SDA. Svim manjinskim listama je očito pogodavala promjena načina obračuna manjinskih mandata (iz veljače ove godine) gdje se manjinski količnici množe s 1,35. Albanska zajednica svoj dobar rezultat duguje i činjenici da su na ovim izborima nastupili ujedinjeno, usprkos brojnim razlikama na lokalnu«, kaže Klačar. »Pritužba manjinskih stranaka je da je uvjet za sudjelovanje na izborima 10.000 potpisa birača vrlo restriktivan. Mislim da će se prilikom sljedeće izmjene Zakona o



izboru narodnih poslanika ta brojka korigirati, smanjiti. Nisam siguran zbog čega to nije urađeno već kod izmjena Zakona koje su usvojene ove godine. Broj potpisa potpore za sudjelovanje manjinskih listi na izborima mora biti smanjen, ali isto tako moraju se uskladiti Zakon o političkim strankama i Zakon o izboru narodnih poslanika, kako bi se stalo na put zlouporabi statusa stranke nacionalnih manjina», kaže Ilić.

Garantirani mandati

Ono na čemu inzistira hrvatska manjinska zajednica u Srbiji jesu garantirani mandati. Garantirani mandati na svim razinama vlasti otvoreno je pitanje koje za ovdašnje Hrvate još nije riješeno sukladno Sporazumu između Srbije i Hrvatske o zaštiti prava srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji. Sporazum je potpisan 2004. godine, a članak 9. Sporazuma odnosi se na osiguravanje zastupljenosti hrvatske nacionalne manjine u predstavničkim tijelima na svim razinama vlasti – lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj.

»Zahtjev je svakako legitiman i on je baziran prije svega na hrvatskom iskustvu budući država Hrvatska ima zasebnu izbor-

nu jedinicu za manjine gdje se daju zagarantirana mjesta. Drugi razlog je što hrvatska zajednica u Srbiji nije brojna u toj mjeri da samostalno prijeđe manjinski prag i uđe u parlament. Međutim, Hrvatska i Srbija imaju bitno različite izborne sisteme u svakom pogledu i jedini način da se promijeni ili poboljša sudjelovanje manjina jeste pokretanje neke vrste sveobuhvatne izborne reforme. Uvođenje zagarantiranih mjesta ili neko drugo rješenje će ići vrlo teško pod ovim zakonskim rješenjima jer bi ono moralo uključiti ili promjene u broju zastupnika ili nove izborne jedinice ili dvodomnu skupštinu», smatra Klačar.

»Garantirani mandati? To je zanimljivo pitanje. Mislim da bi o tome vrijedilo razgovarati, ali mislim da to do sada nije bio neki ozbiljniji prijedlog o kome se diskutiralo. U proteklih 30 godina u našem izbornom sistemu nije bilo garantiranih mandata. Ako bi garantirani mandati bili tema o kojoj bi se trebalo razgovarati, onda bi se ta priča trebala osloniti na točne podatke o brojnosti manjinskih zajednica u Srbiji. A najtočnije podatke trebao bi dati popis stanovništva. S druge strane, u Srbiji imamo problem identiteta, neke nacionalne manjine bojkotirale su popis», kaže Ilić.

Z.V.

Hrvatska

Način izbora zastupnika nacionalnih manjina definiran je Zakonom o izborima za Hrvatski sabor. Nacionalne manjine imaju pravo na osam zastupnika u Saboru. Najviše srpska zajednica – tri, mađarska i talijanska po jednog, češka i slovačka nacionalna manjina zajedno imaju jednog zastupnika, dok pripadnici austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske, vlaške i židovske imaju jednog zastupnika, kao i pripadnici albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske, koji također imaju pravo na jednog zajedničkog zastupnika. Pravo predlaganja kandidata za zastupnike imaju političke stranke, birači i udruge nacionalnih manjina. Zastupnici nacionalnih manjina biraju se u posebnoj izbornoj jedinici – Izborna jedinica XII. Pripadnicima nacionalnih manjina koje u stanovništvu Republike Hrvatske sudjeluju s više od 1,5 posto stanovnika jamči se najviše tri zastupnička mjesta u Hrvatskom saboru. Nacionalne manjine koje u stanovništvu Republike Hrvatske sudjeluju s manje od 1,5 posto stanovnika, imaju pravo izabrati pet zastupnika pripadnika nacionalnih manjina, a čime ne mogu biti umanjena stečena prava nacionalnih manjina.



Sabor: Za manjine garantirano osam mjesta

Mario Tikvicki, specijalist veterinarske kirurgije



U korak s humanom medicinom

*Program specijalizacije obuhvatio je više oblasti iz moderne veterinarske kirurgije, od kojih je značajno spomenuti da je za vrijeme trajanja specijalizacije Mario Tikvicki bio aktivni sudionik u oblastima veterinarske kirurgije, anesteziologije, oftalmologije, stomatologije i ortopedije kućnih ljubimaca, a preko 80 posto vremena bio je angažiran u radu na klinici i u kirurškim salama, dok je preostalo vrijeme bilo ispunjeno teorijskim predavanjima i analiziranjima postojećih slučajeva * Oblast prakse na koju je najviše ponosan i koju je praktički donio sa svoje specijalizacije i usavršavanja su kirurški blok i operacijska sala*

Intervju vodio: Dražen Prčić

Još 2017. godine, po preporuci svog profesora iz Novog Sada, **Mario Tikvicki**, veterinar iz Subotice, upisao je specijalističke studije iz veterinarske kirurgije na Fakultetu veterinarske medicine u Zagrebu. Ideja o upisivanju specijalizacije rodila se iz želje i potrebe proširenja »vidika« iz ove oblasti, napredovanja u struci i konačno, primjene naučenog u praksi. Odluka o odlasku u Zagreb bila je temeljena na saznanjima kako je fakultetska Klinika za veterinarsku kirurgiju, ortopediju i oftalmologiju u posljednjih desetak godina veoma značajno napredovala i postala lider i primjer ozbiljne i suvremene veterinarske struke u našoj regiji. Pod mentorstvom akademika **Dražena Matičića**, vrhunskog stručnjaka koji je najviše zaslužan za modernizaciju i razvoj ove fakultetske klinike, na specijalističkim studijama u Zagrebu,

naš sugovornik je stekao nove vještine, te značajno usavršio već postojeće. Program specijalizacije obuhvatio je više oblasti iz moderne veterinarske kirurgije, od kojih je značajno spomenuti da je za vrijeme trajanja specijalizacije bio aktivni sudionik u oblastima veterinarske kirurgije, anesteziologije, oftalmologije, stomatologije i ortopedije kućnih ljubimaca, a preko 80 posto vremena bio je angažiran u radu na klinici i u kirurškim salama, dok je preostalo vrijeme bilo ispunjeno teorijskim predavanjima i analiziranjima postojećih slučajeva. Ovaj model specijalizacije zagrebački fakultet je prenio s američkog sveučilišta u Georgiji. Specijalističke studije uspješno je završio početkom ožujka ove godine.

Kako se nova vještina primjenjuje u praksi?

U današnjem vremenu, bilo kojim poslom da se baviš, vrlo je bitno pratiti najnovije trendove i konstantno biti u korak s vremenom. Tako je i u veterinarskoj medicini. Moj otac, **Grgo Ti-kvicki**, je još 1992. godine započeo svoju privatnu praksu, koja aktivno radi i napreduje svih ovih 28 godina svog postojanja. U posljednjih nekoliko godina u našoj praksi uvodimo i neke nove vještine i metode. Te inovacije prvenstveno se odnose na suvremeniju dijagnostiku i terapiju u pristupu liječenja kućnih ljubimaca. Veterinarska medicina danas ide u korak s humanom medicinom. Odnedavno posjedujemo digitalni rendgen, što nam znatno olakšava dijagnostiku nekih stanja i oboljenja. S kvalitetnom digitalnom rendgenografijom, veterinarima ruke više nisu vezane i mogu lakše i brže doći do dijagnoze. Prošle godine nabavili smo suvremeni kolor dopler ultrazvuk i na taj način smo ultrazvučnu dijagnostiku u našoj praksi digli na jednu višu razinu. Tu prije svega mislim na ultrazvučni pregled abdomena, ali i na ehokardiografiju (ultrazvučni pregled srca). Danas je ultrazvučna dijagnostika nezaobilazan dio pregleda na našoj klinici i ne kaže se »tek tako« da je danas ultrazvuk suvremeni stetoskop modernog veterinara. U dijagnostici oboljenja, bitno je spomenuti i laboratorijsku dijagnostiku i krvne pretrage (kompletna krvna slika i biokemija), koje se kod nas svakodnevno rade još od 2012. godine.

Koji dio svoje specijalizacije biste posebno referirali kao najznačajnijim glede nastavka liječničke karijere?

Oblast svoje prakse na koju sam najviše ponosan i koju sam praktično donio sa svoje specijalizacije i usavršavanja, su kirurški blok i operacijska sala. Prije nekoliko godina počeli smo aktivno primjenjivati inhalacijsku anesteziju kod naših pacijenata tijekom operacija. Od prošle godine posjedujemo suvremeni stroj za inhalacionu anesteziju koji pruža najveću moguću sigurnost anestezije nekog pacijenta za vrijeme operativnog zahvata. Ovaj stroj pored svih svojih prednosti, ima i mogućnost rada u modulu tlakom kontrolirane ventilacije pluća, kod veoma kritičnih pacijenata, i po mojim saznanjima, naša veterinarska klinika je za sada jedina u Vojvodini koja ima anestezijski stroj s ovakvim modulom rada. Neizostavni dio svake operacije je praćenje i monitoring svih vitalnih funkcija pacijenta tijekom anestezije, koji nam daje dodatnu sigurnost i efikasnost za vrijeme svakog kirurškog zahvata. Posljednjih mjeseci imali smo nekoliko baš kritičnih i veoma rizičnih pacijenata u anesteziji, od kojih bih želio istaknuti jednog psa po imenu Ajša kojem smo operirali tumor na mliječnoj žlijezdi. Ajša je imala sedamnaest i pol godina i slobodno mogu reći da mi je ona bila najstariji pacijent kojeg sam operirao u općoj anesteziji. Prije operacije, uradili smo joj kompletnu predoperativnu dijagnostiku, gdje je ustanovljeno kako ona ima i problema sa srcem i da je ovo njeno stanje još dodatni rizik za anesteziju. Ajša se brzo oporavila nakon operacije i sada ponovno bezbrižno živi svoj starački život.

Kakve su se još mogućnosti otvorile u praktičnoj primjeni novih znanstvenih saznanja koje ste stekli na usavršavanju u Zagrebu?

S osuvremenjavanjem anestezije, otvorile su mi se i mogućnosti za korištenje nekih težih i zahtjevnijih kirurških procedura. Osim svakodnevnih operacija sterilizacije pasa i mačaka, sve

više imamo i drugih vrsta operacija, pa i nekih urgentnih i hitnih stanja koja se moraju kirurški sanirati. Jedna od najzahtjevnijih oblasti kirurgije koju primjenjujemo odnedavno i koja je plod moje specijalizacije, je ortopedija, gdje je pored znanja, potrebno uložiti puno vremena, truda, ali i financijskih sredstava u opremu, instrumente i odgovarajuće implantate koji se koriste u ortopedskim operacijama. Veoma često se događaju prometne nesreće kod pasa i mačaka prilikom kojih dolazi do prijeloma kostiju nogu i karlice i takva stanja spadaju u zahvate koji su veoma hitni i zahtjevni, gdje veterinar mora brzo i adekvatno reagirati.

Značajno je spomenuti i da smo od ove godine uveli i neke nove discipline u svakodnevnu praksu, kao što su oftalmološki i neurološki pregledi naših pacijenata. U narednim godinama, truditi ćemo se i dalje ići u korak s vremenom i pratiti najnovije trendove u suvremenoj veterinarskoj praksi. Planiramo krenuti s ozbiljnijim i kompliciranijim kirurškim procedurama poput operacije katarakte i operacije na kralježnici kod pasa i mačaka.

Vrijeme je koronavirusa i kako se ova situacija odražava na kućne ljubimce odnosno ljude koji ih drže u stanu?

Ovo je veoma aktualna tema i svakodnevno se susrećemo s raznim pitanjima vlasnika kućnih ljubimaca u svezi korone. Kao i u svim životnim situacijama gdje su mjere opreza podignute na višu razinu zbog sprječavanja širenja pandemije i s kućnim ljubimcima moramo biti oprezniji i odgovorniji u primjeni njihove

Obitelj

Uz maksimalnu potporu koju dobivam od svoje supruge **Đurđice** i djece **Martine** i **David**a, biti veterinar za mene znači životni poziv koji me čini sretnim i koji mi daje snagu da idem pravim putem.

higijene. Psi i mačke na svojim šapama mogu iz spoljne sredine donijeti covid-19, isto kao što ga čovjek može donijeti u kuću na obući i predmetima koje upotrebljava (novčarka, novac, ključevi, mobiteli...). Zato je preporuka da se poslije svake šetnje s kućnim ljubimcem pojača higijena. Šetnje bi trebale biti kratke, a šape se poslije njih mogu obrisati antiseptičkim maramicama. Vlasnici bi trebali paziti da u ovome ipak ne pretjeraju, jer previše brisanja može isušiti šape psa, a može doći i do dodatne iritacije i pojave dermatitisa. Također, preporuka je da se izbjegava najprisniji kontakt s kućnim ljubimcima, da ih ne ljubimo, da im ne dozvoljavamo da nam ulaze u krevet ili da dolaze u dodir s hranom za ljudsku uporabu. Nakon maženja životinje, ruke uvijek treba dobro oprati sapunom i toplom vodom. Nikako se ne preporučuje potapanje životinja u asepsol ili neko drugo dezinfekcijsko sredstvo.

Na koje se tegobe danas najviše žale vlasnici kućnih ljubimaca?

Široka je lepeza problema zbog kojih vlasnici dovode svoje ljubimce u našu ambulantu. Jedan od učestalih problema kod pasa i mačaka koji su stariji od 3-4 godine je neugodan zadah iz usta. Vlasnici ovo ne primijete odmah na vrijeme i često se jave kada je problem već dosta razvijen. Neugodan zadah iz

usta je posljedica povećanog stvaranja zubnog kamenca, a posljedično tome dolazi i do upale desni (gingive), koja ako se ne primijeti na vrijeme dovodi do nepovratnog gubitka desni i nepovratnih promjena na zahvaćenim zubima. Ovo se može spriječiti redovitim godišnjim kontrolama. Kada vlasnici dovedu ljubimca na godišnje cijepljenje, uvijek »bacimo oko« i na zube da bismo eventualno ukazali na mogući stomatološki problem. Ako postoji neugodan zadah iz usta i povećano nakupljanje kamenca na zubima, preporučamo da se napravi stomatološki pregled i da se uradi ultrazvučno skidanje zubnog kamenca u općoj anesteziji.

Jedan od učestalijih problema koji se javlja kod naših pacijenata je i pretjerano češanje. Ono može biti posljedica prisustva buha na koži, pojava bakterijske ili gljivične infekcije, ali i alergijske reakcije na razne alergene iz hrane ili prirode.

Koliko u prosjeku, ukoliko nije nešto zbilja ozbiljno, traje jedan veterinarski tretman i što sve podrazumijeva?

Na ovo pitanje ne postoji univerzalan odgovor pošto je svaki pacijent, odnosno svaki problem, slučaj za sebe. Nekada se do točne dijagnoze može lakše doći, dok je u nekim slučajevima potrebno uključiti više dijagnostičkih metoda da bi saznali krajnju dijagnozu. Svaki prvi posjet veterinaru zbog nekog problema započinje s detaljnim razgovorom vlasnika i veterinara, a tek nakon toga radi se opći klinički pregled. U smislu općeg kliničkog pregleda može se povući paralela sličnosti između veterine i humane pedijatrije, jer niti naši pacijenti, kao ni male bebe, ne znaju sami reći što je problem i što ih zaista boli. A također, i jedni i drugi imaju veliku dozu straha od pregleda kod doktora. Zato je nama veterinarima od velike pomoći i važnosti svaka informacija koju dobivamo od vlasnika. Ponekad je dovoljna samo jedna nova informacija koja će u potpunosti promijeniti tijek dijagnostike i liječenja tog pacijenta. Što je kvalitetnija i detaljnija dijagnostika, to su veće šanse da se brže dođe do točne dijagnoze i predloženog tretmana. Veoma je širok spektar problema koji se mogu javiti kod kućnih ljubimaca. Neki problemi se javljaju sezonski, kao na primjer razni dermatološki slučajevi i alergije, neki problemi se javljaju nakon igranja u prirodi kada npr. strano tijelo (travka – popino prase) uđe u ušni kanal, u nos, u šapu ili u oko životinje, gdje može napraviti velika i trajna oštećenja. Problemi s krpeljima su veoma česti i javljaju se tijekom cijele godine, pa i za vrijeme zime kada ima snijega (imali smo nekoliko slučajeva). U ovisnosti od prirode problema, neki veterinarski tretmani traju kraće, a neki duže. Ponekad je dovoljna samo jedan posjet veterinaru, dok se u nekim drugim slučajevima moramo vidjeti nekoliko puta (3-5). Neka stanja zahtijevaju izričito ambulatno liječenje i svakodnevne infuzije, dok se za neke druge probleme mogu propisati terapije koje će vlasnik doma davati svom ljubimcu u obliku tableta, praškova ili rastvora.

S kojim životinjama je lakše, a s kojima je pak najteže raditi veterinarski posao?

Svaki posjet veterinaru za životinju predstavlja određenu dozu stresa. Mi se uvijek trudimo da se nekako »zbližimo« sa svakim pacijentom, odnosno da mu damo prostora i vremena kako bi se što više opustio. Pacijent koji je opušten i bez stresa, bez ikakvih problema će dozvoliti da mu se uradi neki pregled. Neki ljubimci se osjećaju mnogo sigurnije kada su vlasnici s njima i tada im se bez problema može prići. Kod posjeta veterinaru

Srčani crv

Bolest novijeg datuma na našim prostorima je dirofilarioza, odnosno bolest srčanog crva. Srčanog crva prenose komarci, a za prevenciju ove bolesti postoje preparati koji se daju na mjesečnom nivou.

veoma je važno da vlasnik nije uplašen, napet ili pod stresom, jer takav vlasnik prenosi tu svoju nesigurnost i negativnu energiju i na svoga ljubimca. U ambulantni se susrećemo s raznim situacijama, pa smo nedavno imali slučaj jednog pekinezera, kojem smo trebali uraditi rendgensko snimanje, ultrazvuk srca i izvaditi mu krv. U prisustvu vlasnice to je bila nemoguća misija, jer pas to uopće nije dozvoljavao. Tada smo zamolili vlasnicu da sačeka u čekaonici... i naravno, pas je u odsustvu vlasnice bez ikakvih problema dozvolio da uradimo sve predviđene procedure.

Generalno, uvijek je lakše raditi sa životinjama koje su na neki način socijalizirane i takvi pacijenti će dozvoliti da im se priđe i uradi pregled. Postoje i oni ljubimci koji su izrazito agresivni i s takvim pacijentima je najteže raditi. Njih je veoma često moguće pregledati samo u sedaciji.

Izdvojite nam neke egzotičnije vrste životinja koje ste liječili?

Na našoj klinici najviše su zastupljeni psi i mačke, ali zanimljivo je da postoji veliki trend povećanja zečeva kao kućnih ljubimaca. Ostale egzotične životinje su puno slabije zastupljene u našoj svakodnevnoj praksi, ali je neke od njih značajno spomenuti. Hrčak i morsko prase neki su od sve popularnijih ljubimaca današnjice, i to s razlogom, lako ih je gajiti, nisu previše zahtjevni, dobri su za držanje u stanu, a i jako su simpatični. Nekoliko puta imali smo vjevericu na pregledu, najčešće zbog dermatoloških problema. Prošlog mjeseca imao sam jednog leminga s gastrointestinalnim tegobama. Činčila po imenu Čila nedavno je bila na kirurškom zahvatu sterilizacije. Interesantno je da smo se nekoliko puta susreli i s bijelim pacovima kao kućnim ljubimcima. Nedavno su nam doveli na pregled veoma malo lane, koje je bilo iscrpljeno i gladno, pošto se najvjerojatnije izgubilo u prirodi. Papagaji kao pacijenti su često zastupljeni na našoj klinici, a s vremena na vrijeme na vrata nam zakuca i po koja kornjača i po neki jež.

Na kraju recite nešto o preventivi i praktičnim savjetima za vlasnike životinja.

Vlasnici koji žele dobro svojim ljubimcima i koji se zaista brinu o njima, trebali bi biti upoznati s nekim najosnovnijim situacijama i bolestima, na koje oni kao vlasnici mogu utjecati kako se ne bi pojavile kod njihovog kućnog mezimca. Uvjerljivo najučestaliji problem s kojim se susrećemo na našoj klinici su buhe i krpelji. Psi koji nisu zaštićeni od krpelja, imaju veću šansu oboljeti od babezioze (bolest koju prenose krpelji). Ovdje postoje razni vidovi zaštite od kojih je značajno spomenuti preparate u obliku ogrlica, tableta i *spot on* preparata. Veoma je važno i cijepljenje pasa i mačaka protiv virusnih bolesti u prvim mjesecima života i kasnije obnavljanje i održavanje tog imuniteta redovitim godišnjim cijepljenjima. Zatim, tu je i godišnje cijepljenje protiv bjesnila, koje je ujedno i zakonska obveza svakog vlasnika psa ili mačke.

Ribokrađa na vojvođanskim vodama

Tko su pravi grabljivci?

Prema službenim podacima, u Srbiji se godišnje ulovi nešto više od 5000 tona ribe u rekreacijske svrhe i u gospodarskom ribolovu divlje ribe na prirodnim vodama * Obično je jedan ribočuvar nadležan za vodenu površinu od oko 50 km², na toj površini živi riba čija je tržišna vrijednost oko 10 milijuna eura. Sve i da imaju najbolju opremu, a češće ribokradice imaju bolje čamce od njih, zamislite koja je posvećenost potrebna da se to sačuva * Različite su procjene o tome koliko su uopće brojne populacije riba. Najgore od njih govore da ih je, primjerice u Dunavu, ostalo manje od 20% u odnosu na nekadašnju brojnost

Premijera dokumentarnog filma *Grabljivci* (produkcija: Greenfield iz Novog Sada, Svjetski fond za prirodu (WWF Adria), Balkanska istraživačka mreža (BIRN Srbija) i Ujedinjeni ribolovci Srbije) bila je jesenas, no aktualnost pitanja koje tretira nije se smanjila. Čini se da je o problemu ribokrađe on progovorio mnogo više od svih međusobnih sažalijevanja ribiča, kritika, razočaranja što se većinom počinitelji ribokrađe ne kažnjavaju ili se, još gore, kažnjavaju simbolički. Ribiča je puno, ribičkih priča još više, a ribokrađe, izgleda, mnogo više od jednih i drugih skupa.

Kroz radnju filma se prepliću svi akteri ove velike društvene rane. S jedne strane tu su civilne organizacije i upravitelji ribolovnih voda koji se pokušavaju suprotstavljati ribokradicama (na terenu i putem papira), a s druge različiti dijelovi državne administracije. Između njih stoje velika otvorena pitanja nekontroliranog i nereguliranog tržišta riba, zbog čega ispaštaju država i legalni proizvođači, prodaja strogo zaštićenih vrsta koje se uopće ne smiju loviti, kao i riba koje su daleko manje od propisane veličine za lov, prodaja na mjestima koja ne ispunjavaju osnovne sanitarne uvjete... Uz sve to, ribokradice danas koriste sofisticirane tehnologije, mogu mnogo lakše raditi i imaju bolji učinak, a postale su agresivnije nego ikada. Kada tako pogledamo na problem, podatak da se svakog dana u Srbiji ilegalno ulovi (ukrade) najmanje 10 tona ribe ne čudi.

Stotine metara mreža tijekom jedne noći

»Moje iskustvo pokazuje da je lakši dio posla snimiti i objaviti priču. Ne može se reći da posljednjih godina teme iz oblasti zaštite okoliša nisu zastupljene. Mnogo je teže izazvati institucionalnu reakciju da se pitanja otvorena vašom pričom počnu rješavati«, kaže novinar **Dragan Gmizić**, autor filma *Grabljivci*. »Pred sebe su producenti postavili dva cilja: širu javnost upoznati s razmjerama i posljedicama problema ribokrađe i navesti institucije na reakciju. Mislim da smo oba zadatka uspješno ispunili«, dodaje on.

Prema službenim podacima, u Srbiji se godišnje ulovi nešto više od 5000 tona ribe u rekreacijske svrhe i u gospodarskom ribolovu divlje ribe na prirodnim vodama. Gmizić misli da su niski

životni standard i visoka cijena konzumne ribe na tržištu idealna kombinacija da se ljudi odluče za ribokrađu. »Naša istraživanja pokazuju da se riba masovno krađe. Proveo sam jednu večer s ribočuvarima poduzeća 'Vode Vojvodine'. Na desetak kilometara naišli smo na više stotina metara ilegalno postavljenih mreža.



Dragan Gmizić

Zamislite samo koliko je mreža postavljeno u vodi u svakom trenutku. Ipak, ovom prilikom bih želio istaknuti pozitivne primjere, posebno ribočuvarsku službu Ribolovačkog saveza Vojvodine. Način na koji čuvaju Tamiš je za svaku pohvalu i dokaz da je riblji fond moguće zaštititi.

Često se čuju povici na rad inspeksijskih službi i ovlaštenika ribolovnog prava ribolovnih područja, koji bi, u stvari, trebali biti odgovorni za sprječavanje ribokrađe. Pitali smo našeg sugovornika je li se tijekom snimanja filma uvjerio da su ove službe dovoljno opremljene i motivirane za suočavanje s ribokradom. »Važno je razumjeti razliku između inspektora za ribarstvo i ribočuvara. Inspektori su priča za sebe i njihov rad je nemoguće sagledati izvan analize rada državnih institucija. Ipak, postoje izuzetci i ne bi bilo pošteno ukoliko ne bih javno istaknuo rad **Nemanje Ivanovića** iz Pokrajinske inspekcije zaštite okoliša. To je uglavnom tužna priča o javašluku i nebrizi o javnome dobru«.

kaže naš sugovornik. On podsjeća da svi građani plaćaju njihov rad i imaju pravo od njih tražiti da rade posao za koji su plaćeni, a to je da štite riblji fond u Srbiji. »Inspektori će vam, po pravilu, više pričati o tome kako su spriječeni nešto učiniti. Ribočuvari su nešto drugo. Bez obzira na to rade li kod privatnih korisnika ribolovnih područja ili su zaposleni u javnim poduzećima, oni su svakodnevno izloženi tom masovnom pritisku na riblje populacije. Obično je jedan ribočuvnik nadležan za vodenu površinu od oko 50 km², na toj površini živi riba čija je tržišna vrijednost oko 10 milijuna eura. Sve i da imaju najbolju opremu, a češće ribočuvnici imaju bolje čamce od njih, zamislite koja je posvećenost potrebna da se to sačuva. Film *Grabljivci* upravo smo posvetili ljudima kao što je **Aleksandar Petrović**, ribočuvnik Ribolovačkog saveza Vojvodine s Tamiša«, navodi autor ovog filma.

Na rubu izumiranja zbog ljudske pohlepe

Različite su procjene o tome koliko su uopće brojne populacije riba. Najgore od njih govore da ih je, primjerice u Dunavu, ostalo manje od 20% u odnosu na nekadašnju brojnost. Šta se događa ispod vode?

»Razgovarao sam s ihtiolozima sa Sveučilišta u Novom Sadu i Beogradu, rekreativnim i ribolovcima koji se bave gospodarskim ribolovom na prirodnim vodama i procjene koliko ribe živi u našim vodama zaista su različite. Ono što znamo jeste da se uništavaju prirodna staništa i da je izlov ribe masovan, a to nikako ne doprinosi oporavku populacija svih ribljih vrsta. Možda zvuči paradoksalno, ali lakše je zaštititi populaciju medvjeda ili bjeloglavog supa nego neke riblje vrste iz prostog razloga što mi tu ribu ne vidimo. I onda imate situaciju da se nadležne institucije, a pored inspeksijskih službi ovdje posebice želim apostrofirati i (ne)odgovornost pravosudnog sustava, vode principom: nema leša pa nema ni zločina. To je zabluda koja nas može skupo koštati«, navodi Gmizić.

Čini se često da ribu smatramo neiscrpnim resursom za sportski i rekreativni ribolov i da se svijest o tome da će ribe uvijek biti dovoljno za prehranu teško mijenja. Naš sugovornik pokušava objasniti ovu uvriježenu zabludu.

»Lov ribe je jedan od najstarijih načina nabave hrane za prehranu ljudi. Od najranijih trenutaka boravka na ovom planetu, ljudi se hrane ribom i ona je dugo zaista bila neiscrpn. Kečiga, primjerice, pripada jesetarskim vrstama i stara je oko 2,5 mili-

juna godina. Ljudi su na Balkan došli prije oko 40000 godina. Srbi i Hrvati su na ove prostore došli 39000 godina nakon dolaska prvih ljudi. I svi oni, i ti prvi ljudi, i Srbi i Hrvati poslije njih, jeli su meso jesetri, kečige pogotovo. O tome svjedoče brojni prapovijesni predmeti te srednjovjekovni dokumenti. Nažalost, posljednjih nekoliko desetljeća izlov ribe, pokrenut čistom pohlepom da se jedu spolno nezrele jedinke veličine do 15 cm, doveo je do toga da je ova vrsta dovedena na rub izumiranja. Ima li kraja ljudskoj pohlepi i gluposti? Baš zbog toga neophodne su institucionalne mjere koje će ovu vrstu zaštititi od izumiranja«, navodi Gmizić.

Zabranjen izlov kečige

Iz ovog i mnogih drugih razloga, a na inicijativu organizacije WWF Adria, Ministarstvo zaštite okoliša odlučilo je da se od 1. siječnja 2019. zabrani izlov kečige u prirodnim vodama u Srbiji. No, poštuje li se zabrana, kada se zna da mnogi restorani i dalje u svojoj ponudi imaju kečigu i kako znati je li ona iz prirode ili iz uzgajališta? »Istraživanje koje smo proveli nakon uvođenja zabrane pokazuje da se ona poštuje djelomice. Kečiga se još uvijek lovi i služi u restoranima i to smo pokazali u filmu. Ukoliko u restoranima naiđete na kečige koje su manje od 20 cm, budite sigurni da je riječ o krivolovu i nepoštivanju zabrane izlova. Ugoštitelj će vam reći da je to kečiga iz uzgoja, ali vam neće reći da nijedan uzgajivač neće prodati tako male jedinke jer jednostavno ne može na tome zaraditi. Jako je važno da ljudi koji vole jesti ribu imaju svijest o održivosti čitavog prirodnog sustava. Apelim na sve da takve porcije odbiju i prijave ugošitelje koji služe tako male kečige, a tanjur s kečigama i račun kojim se potvrđuje da je u određenom restoranu služena kečiga fotografirajte i pošaljite Svjetskom fondu za prirodu«, kaže Gmizić.

Osim nekoliko javnih projekcija, film je bio prikazan na TV N1, a autor je za njega bio nominiran za godišnju nagradu za istraživačko novinarstvo koju dodjeljuje NUNS.

M. Tucakov



Koja je cijena pobjede?

Kada su ukinuti policijski sat i izvanredno stanje, rečeno je »Ovo je učinjeno zato što smo pobijedili (nevidljivog neprijatelja) koronavirus ili covid, kako taj virus najčešće zovu naši stručnjaci, političari i novinari.« Naši prvi ljudi dičili su se malim brojem umrlih u odnosu na okolne zemlje, pojedine »covid bolnice« su i rasformirane uz neka ograničenja, na primjer radi zabrane okupljanja, što je značilo da oporbene partije nisu mogle držati predizborne skupove, a vladajućim strankama to nije ni bilo potrebno, jer je izboru propagandu Dvostruki Predsjednik redovito, svakodnevno održavao. Jedan od njegovih najjačih argumenata bio je uspješna protuvirusna borba i uspješnost naše privrede, koja je u odnosu i prema zapadnim zemljama pozitivna i nije doživjela pad, kao recimo u Njemačkoj ili Francuskoj. Ovakve tvrdnje je teško provjeriti, pogotovo ako nisi stručnjak u toj oblasti, ali mislim da je većina građana ove tvrdnje smatrala nebitnim, bitno je bilo dobiti 100 eura, što je uredno isplaćeno uoči izbora kao i sloboda kretanja čak i za umirovljenike, o mladima da ne pričam. Pokušaji bojkota ili odgađanja izbora doživjeli su neuspjeh, a ostvarila se i ona želja SNS-a da u Skupštini samostalno imaju bezbrižnu dvotrećinsku većinu, što znači da mogu provoditi i ustavne promjene, o kojima se govorkalo u posljednje vrijeme. Tih dana poslije, istina neslužbenih, rezultata glasanja izgledalo je kao da je našem Dvostrukom Predsjedniku »pala kašika u med«. Otputovao je u Moskvu na paradu na kojoj su paradirali i naši gardisti. Poslije, kada su se počela događati nemila dešavanja, rekao je da mu je žao što je bio na paradi, jer bi možda mogao spriječiti ponovno razbuktavanje pandemije virusa. Ja sam zapamtio ove riječi. Govorilo se da će otputovati u SAD i čak susresti se s predsjednikom te svjetske velesile. U konačnici to se nije desilo, a i neki očekivani pregovori nisu se dogodili. Ružičasta magla se brzo raspršila, umjesto nje vidjeli smo maglu od suzavaca ispred zgrade Narodne skupštine gdje su se okupili mladi demonstranti prosvjedujući protiv ponovnog uvođenja izvanrednog stanja. Ako pustiš duh iz boce, vrlo teško ga možeš vratiti.

Pirova pobjeda

Nitko trenutačno ne može pouzdano tvrditi da velika pobjeda na koncu neće biti Pirova pobjeda. Naime, taj izraz pokriva pojam pobjede popraćene velikim gubicima, tako da pobjednik od nje ima veće štete, nego koristi. (On je smatran najboljim

vojskovođom svoga doba). Zasad znamo da naš Predsjednik trenutačno izvršava svoju osnovnu funkciju: treba imenovati mandataru sljedeće Vlade. Ovog tjedna započeo je razgovore, konzultacije sa strankama, koje imaju svoje zastupnike u Narodnoj skupštini. Čini mi se da u ovom »poslu« slijedi primjer svog kolege, budućeg premijera Hrvatske, koji je na konzultacije pozvao predstavnike manjina koji žive u Republici Hrvatskoj. No postoji jedna bitna razlika između ove dvije susjedne države. U



Epirski kralj Pir (318.-272. p.n.e.)

Hrvatskom saboru nacionalne manjine imaju osam garantiranih mandata, najviše Srbi – tri. Kod nas su manjine u »izbornoj borbi« stekle svoje mandate. Najviše ima Savez vojvođanskih Mađara – devet, a još su i bošnjačke i albanske manjinske stranke uspjele osvojiti zastupničke mandate. Naš Predsjednik je pozvao redom predstavnike ovih manjina na konzultacije. U principu, ovo se može vidjeti i kao gesta prema inozemstvu koja govori o našoj »ljubavi i poštovanju« prema građanima koji su druge nacionalnosti od većinskog naroda. Po važećem skupštinskom poslovniku SVM može samostalno formirati zastupničku grupu (u prošlom sazivu manjine su imale zajedničku grupu), bošnjačke stranke, ako se udruže isto mogu formirati svoju grupu, dok Albanci nemaju tu mogućnost, mogu se pridružiti nekima ili sačekati rezultate jednog mnogo

težeg pregovora koji se zove »dijalog s Albancima«.

Taj magični »dijalog«

Po rječniku stranih riječi, kojeg često koristim, dijalog je razgovor između dvije ličnosti u scenskom ili književnom djelu (npr. antički grčki filozofi su često koristili ovaj oblik), a znači i razgovor uopće. Drugo značenje: pregovori, razmjena mišljenja s onima koji zastupaju drugačije stavove. Naš Predsjednik trenutno je u ovoj fazi, jer se konzultirao direktno s predsjednikom Francuske. Zatim preko video linka i s kancelarkom Njemačke, koja je odskora preuzela predsjedavanje EU od Hrvatske. Od ove riječi potječe i pojam »dijalektika« koja teži ujediniti suprotnosti (proces). Možda vam još živi u sjećanju »dijalektički marksizam«, nekad vodeća ideologija i u našoj zemlji. No postoji i »dijalog gluhih« rasprava između dva sugovornika koji ne žele saslušati argumente druge strane. Hoće li konačnica »magičnog dijaloga« biti dijalektična ili ova potonja, ovisi i o budućem stavu i djelovanju Skupštine koji se upravo »formira«, dok sve više i više bjesni novi val, zasad nepoznatog virusa. Po svemu sudeći i u redove koalicijskog partnera SPS-a je ušao neki virus.

Pojednostavljeno i nepotrebno sarkastično

Jedna od temeljnih pretpostavki za postojanje demokracije jest sloboda, koja se ima onda ostvarivati u brojnim svojim usadržanjima – od slobode izbora do slobode mišljenja. Ova posljednja inačica slobode ostvaruje svoju funkciju u medijima – profesionalnim i odgovornim, koji su posvećeni istini i pravdi. Tu najvažniju misiju slobodnih medija trebaju provoditi i ljudi s tako definiranim svjetonazorom. Uz to, oni moraju imati i određena znanja kako bi bili poslužitelji Istini i Pravdi.

To su, dakle, načela koja su neupitna kada je riječ o standardima koji vrijede u suvremenim demokracijama i kojih se i mi trsimo držati. Nekad uspijeli, a u posljednje vrijeme u Srbiji dosta neuspješno. U medijima na hrvatskom, pak, posve je suprotno – u posljednjih nekoliko godina ostvareni su značajni pomaci – oni su danas neovisni od bilo čijeg utjecaja i u njima se piše slobodno. Na tako što onda moramo biti i ponosni.

No, rekli smo da sloboda ukoliko nije utemeljena u težnji za istinom, koja dakle počiva na određenim znanjima, može se kao neodgovorna onda ostvariti na način da se piše površno i pogrešno. Ofrlje! Zato se i kaže u narodu *artija trpi svašta*. Toga, naravno, ima i u medijima na hrvatskome, no o tako čemu se još uvijek nedovoljno u prostorima javnosti samotematizira.

Povod za ovakav, pomalo sterilni, teorijski uvod jest tekst novinara Z. R. u prošlom broju tjednika *Hrvatska riječ* u kojem se referira na protekle izbore za X. saziv Hrvatskoga sabora, na kojima su sudjelovali u XI. izornoj jedinici i hrvatski državljani iz Republike Srbije. U njemu Z. R., uz miješanje novinarskih formi komentara i analitičkog teksta i uz naslov koji dobro određuje apsolutno promašen rakurs motrenja ovoga društvenog fenomena – ljubav kao egzistencijal ne može biti ni u kakvom odnosu glede izbornog procesa (osim u slučaju moguće nestranoosti!), piše što se događalo ovdje na planu predizbornih aktivnosti pojedinih institucija i neformalnih grupa (registrira se samo ono što je bilo dostupno javnosti bez ikakvih insajderskih vizura i ne govori se o onome što se nije a moglo se događati) te o rezultatima glasanja s kritičkog stajališta.

Ostavimo li po strani, istina preupitni, unaprijed izabrani po-druglji i sarkastični stav novinara, koji usto neki puta ima i elemente gađenja od strane autora teksta spram teme o kojoj piše, što čak i u novinarskim komentarima nije poželjno, ono što bi se moglo pripisati antologijskim, znači nedopustivim, propustima u novinarstvu jest nepouzdanost u služenju činjenicama. Postavlja se, naime, pitanje zašto objaviti tekst kolege novinara

kada se unaprijed zna da će se pojaviti prolijevanje vrijednosnih negativnosti spram, isto tako, unaprijed određenih institucija – a samo su dvije u Srbiji takve čija je temeljna misija sudjelovanje u svim relevantnim društvenim procesima, a izbori su upravo takvi, bez činjenične veće točnosti i bilo kakvih primjerenih usporedbi.

Naime, u tekstu autor na nekoliko mjesta iznosi podatak o broju onih koji imaju pravo izlaska na izbore – 31.236 hrvatskih državljana iz Republike Srbije, pri čemu ovaj broj uopće ne problematizira. Na primjer, ozbiljniji pristup bi nalagao da se pokuša doći do nekakve raščlambe te brojke, koja je onda presudna za tumačenje izbornih rezultata. Recimo, koliko je od toga broja hrvatskih državljana srpske nacionalnosti. Za razumnim je pretpostaviti, daleko više od polovice! Ili, koliko je onih s hrvatskom putovnicom koji su napustili prostor Vojvodine, to jest Srbije preseljenjem u neku treću zemlju? I ta brojka sigurno nije za zanemariti! Kada bi se s tako čime operiralo u tekstu sigurno bi i zaključak o prazninama u »zbijanju redova« bio u znatnome drugačiji.

Ili, u ovome napisu izostaje bilo kakva komparacija s bilo čime sličnim. Uključivanjem u sadržaj teksta toponim Donji Kraljevac u tom smislu je valjan kao uključivanje u diskurs o mužnji krava pitanje ritmičkih mijena mjeseca! Ili aluziju na skretanja desno i odlaska u Crkvu ima smisla kao govoriti o lavandi u kontekstu botanike Himalaja. Validno bi bilo isključivo usporediti brojke s izlaznošću hrvatskih državljana u Danskoj ili Finskoj! Ili s ranijim a ovakvim izborima u Srbiji! S druge strane, bilo bi poželjno u tom smislu prezentirati čitateljstvu kako je bilo s izborima za Parlament Mađarske. Što je sve tu bilo na djelu, kako se i gdje se glasovalo, kakav je bio odaziv, za koga se glasovalo... Ne možda u samome tekstu, no u novinama hrvatske nacionalne manjine, a radi dobivanja cjelovitije slike bilo bi za očekivati pročitati i koliko je i kakav bio odaziv i u XII. izornoj jedinici. Naime, i letimič-ni pogled govori o sličnim postotcima.

Na koncu, ovaj napis nije nikakav prigovor koji ima za cilj uskraćivanje slobode mišljenja to jest slobode govora, nego poziv da se odgovornije, u ovome slučaju, s više znanja pristupi pisanju novinskih tekstova na složenije teme. Jer, netko bi možda i s pravom mogao reći, na tragu naslovne dvojnosti o oralnosti ili moralnosti, kako je riječ, zbog olakog i pojednostavljenog načina tretmana, tek o posljedicama mogućih analnih smatranja...

Tomislav Žigmanov

Gradski stožer za izvanredne situacije

Krajnje vrijeme da se shvati ozbiljnost situacije!

Na području Subotice, epidemiološka situacija u svezi infekcije Covid-19 je pod kontrolom i pored porasta broja zaraženih građana, priopćio je početkom tjedna Gradski stožer za izvanredne situacije.

Na Odjel za infektivne bolesti Opće bolnice Subotica ovoga je tjedna, pod sumnjom na ovu infekciju, na bolničko liječenje primljeno je trogodišnje dijete u pratnji majke. Kako navode iz subotičke bolnice, prosječna starost covid pacijenata na bolničkom liječenju iznosi oko 52 godine.

Iz ovog stožera podsjećaju da je od 6. srpnja Zavod za javno zdravlje Subotice počeo s RT-PSR testiranjem na Covid-19.

»Iz sata u sat pratimo situaciju u gradu i državi, ali sada je najvažnija stvar osobna odgovornost svakoga od nas, kako bismo zaštitili svoje zdravlje i živote. Evidentan je pad izdržljivosti kod svih, jer sve ovo dugo traje i sve je veći broj ljudi koji više nisu spremni tijekom ljeta prakticirati mjere zaštite. Rezultat toga su nažalost posljedice koje se ogledaju u porastu zaraženih infekcijom Covid-19. Ozbiljnost situacije nalaže povećanje mjera zaštite na najveću moguću razinu«, ističu iz Gradskog stožera za izvanredne situacije.

Isti je 9. srpnja donio naredbu kojom se naređuje uporaba zaštitnih maski i održavanje fizičke distance minimum 1,5 metara u svim zatvorenim prostorima.

Naredbom se također zabranjuje okupljanje u zatvorenom prostoru više od pet osoba ukoliko nije moguće osigurati fizičku distancu od najmanje 1,5 metara uz odgovarajuće mjere osobne zaštite. Ujedno, gospodarskim subjektima koji obavljaju ugostiteljsku djelatnost naređeno je da težište djelatnosti preu-



smjere na otvoreni prostor, odnosno vrtove uz primjenu odgovarajućih mjera zaštite.

Naredba se odnosi i na otvoreni i zatvoreni gradski bazen, gdje je organiziran rad u smjenama ne dužim od tri sata uz ograničenje broja posjetitelja i primjenu odgovarajućih mjera zaštite u cilju sigurnosti korisnika bazena. Uporaba zaštitnih maski, kao i održavanje fizičke distance od minimum 1,5 m obvezno je u parkovima, dečjim igralištima, skejt parkovima, teretanama na otvorenom, kao i tartan stazama. Ulaz u vozila javnog prijevoza osobama koje ne koriste zaštitne maske neće biti dozvoljen.

»Još jednom apeliramo na sve građane da brojke govore kako je krajnje vrijeme da se shvati ozbiljnost situacije i nužnost pridržavanja svih mjera naloženih od strane Kriznog stožera Republike Srbije i Gradskog stožera za izvanredne situacije, kako ne bismo došli u situaciju u kojoj su se našli mnogi gradovi u Srbiji«, poručuju iz subotičkog stožera.

H. R.

U Mađarsku ograničeno

Svažecim putnim dokumentima i potvrdom poslodavca ili vlasničkim listom za zemljište, granični prijelazi između Srbije i Mađarske bit će i dalje prohodni i bez obveze 14-dnevne karantene. Obvezujuća će biti kontrola tjelesne temperature i ukoliko je povišena bit će odbijen ulaz na teritorij Mađarske. Izuzetak su mađarski državljani, koji mogu u karantenu. U Mađarsku bez obveze karantene može se ući najdalje 30 kilometara od državne granice, a Mađarska se mora napustiti u roku od 24 sata.

Javni natječaj za radno mjesto PRAVOBRANITELJSKI POMOĆNIK

Gradsko pravobraniteljstvo Grada Subotice obavještava da je raspisan javni natječaj za popunu izvršiteljskog radnog mjesta PRAVOBRANITELJSKI POMOĆNIK u zvanju savjetnik, 1 izvršitelj, na neodređeno vrijeme.

Tekst oglasa nalazi se na internet prezentaciji Grada Subotice - www.subotica.rs, u odjeljku *Natječaji i oglasi*.

Neizvjesnost je jedino sigurna



»U posljednje dvije godine u Tavankutu se iskrčilo voćnjaka koliko u prethodnih dvadeset, najviše jabuke«, kaže Antun Tumbas

Neupitni simbol Tavankuta – voćarstvo, polako ali izvjesno upada u krizu koja će mnoge proizvođače prinuditi na prestanak proizvodnje. Uz vremenske nepogode koje su konstanta, sve je primjetniji problem plasiranja proizvoda na strana tržišta ali i sam proces proizvodnje. Udar ovog negativnog procesa prvo osjete manji proizvođači čiji se zasadi mjere u nekoliko hektara, ali je sada već sasvim sigurno da su ovom krizom pogođeni i oni kojima je to jedina djelatnost i izvor prihoda.

Cijena niska, proizvodnja skupa

Antun Tumbas, voćar i član zadruge *Voćko*, bavi se uzgojem jabuka, breskvi i nektarina više od 30 godina. Njegove procjene trenutnog stanja voćarstva su obeshrabrujuće, a nije posebno optimističan ni kada je u pitanju budućnost: »Mrazovi su ove godine najviše utjecali na smanjen rod marelice i breskve. Sve novije sorte breskvi su se ove godine smrznule dok su stare sorte preživjele. Tamo gdje je rod opstao, vidljiva su oštećenja plo-

da. Više od polovine uroda nektarina je oštećeno i stručnjaci za neke nove pojave na plodu nemaju objašnjenja. Primjetan je i noviji fenomen pojačanog UV zračenja koji ostavlja tragove na plodovima i jabuku doslovce ispeče. Ovakva pojava nije bila poznata ranije, a danas je veliki problem. Budućnost je neizvjesna ne samo u voćarstvu nego i u poljoprivredi uopće. U posljednje dvije godine u Tavankutu se iskrčilo voćnjaka koliko u prethodnih dvadeset, najviše jabuke. Cijena voća je mizerna, a proizvodnja je sve skuplja«. Velike poteškoće voćarima prave i sama pravila tržišta koja postavljaju ponekad iracionalne prohtjeve kada je u pitanju kvaliteta voća. Tako politika zaštite konkurencije unutar EU diktira strožije uvjete za one koji nisu članice Unije. »Tržište Europske unije je za nas nedostupno, ostaje nam samo Rusija i zbog toga nas mogu ucjenjivati otkupnim cijenama. Pogubne su i reklamacije na robu koja odlazi u Rusiju jer nam se ne isplati vraćati šleper već prodati po upola nižoj cijeni. Dobri odnosi Srbije i Rusije nemaju nikakav pozitivan utjecaj na nas proizvođače, a ne možemo se nadati plasmanu na tržištu Europske unije dok ne postanemo njena članica. Kada je u pitanju neka deficitarna roba, onda izvoz u EU nije problematičan, što s jabukom nije slučaj. Ponekad izvezemo nekoliko šlepera u Njemačku, ali je to slučaj samo onda kada jabuke trenutno nedostaje na tom tržištu, što se dešava vrlo rijetko. Veliki problem jeste i činjenica da se najviše cijeni izgled voća, a ne njegova kvaliteta. Voće bi trebalo biti kvalitetno i prije svega zdravo, ali najveći broj kupaca bira na osnovu boje, krupnoće i sveopćeg izgleda. Postoje i oni voćari koji se vraćaju starim sortama koje ne zahtijevaju kemijska tretiranja, ali za takav proizvod ne postoji nama dostupno tržište. Najbolji period za voćarstvo je bio kraj osamdesetih godina prošlog stoljeća kada je cijena kilograma jabuka iznosila jednu marku, a nije bilo potrebe za hladnjačama jer se voće ubrzo konzumiralo. Proces proizvodnje je bio znatno jeftiniji, a kemijsko tretiranje značajno manje«, navodi Tumbas.

Udruženi proizvođači

Zadruga *Voćko* okuplja 19 voćara i raspolaže značajnim kapacitetima skladištenja voća. Dugi niz godina su upravo ovi voćari bili svijetli primjer svima koji su poznavali prilike u voćarstvu. Ovaj vid udruživanja je do sada imao za cilj zajedničko nastupanje na sve zahtjevnije tržište, ali se sada pojavljuju novi izazovi i potencijalni period tranzicije koji će možda rezultirati sadnjom nekih novih kultura. **Marijan Davčik**, voćar i direktor zadruge *Voćko* je oprezan u tmurnim predviđanjima, ali je siguran da se na sve ove nepovoljne okolnosti mora naći način prilagodbe da



bi voćarstvo ostalo brend Tavankuta. »Činjenica je da se zasadi jabuka vade, što ne bi bila loša vijest ukoliko bi se sadile nove sorte. Veći dio voćara je zadržao tehnologiju uzgoja koja je bila aktualna krajem prošlog stoljeća. Suvremeni trendovi nalažu

da se sade nove sorte jabuka, gušći zasadi, stalna prihrana kroz sistem navodnjavanja, naročito u našim predjelima gdje su slabo bujne podloge i stavljanje zasada pod protugradnu mrežu. Rusko tržište je za sada jedina opcija jer je domaće prezasićeno, a što se tiče EU, koče nas standardi poput Global G.A.P, a koji se odnosi na samog proizvođača. Ovaj standard pretpostavlja set pravila koji u našem slučaju jasno određuju potrebu strogog vođenja evidencije svih aktivnosti u voćnjaku, naročito kada je u pitanju kemijsko tretiranje, zatim tehničke uvjete koji određuju posebne objekte za kemijska sredstva, tekuću vodu i toalet. Ovi zahtjevi nisu nedostižni, ali je problem što većina voćara do sada nije bila prinuđena da te uvjete ispuni. Nekolicina proizvođača bi se mogla prilagoditi tome već sada i to je nešto o čemu moramo razmišljati u bliskoj budućnosti«, ističe Marijan Davčik.

Kada je riječ o perspektivama, članovi *Voćka* su donijeli odluku o kupovini postrojenja za preradu jabuke u sok, nadajući se da će proširenjem asortimana nadomjestiti stroge zahtjeve tržišta koja važe za konzumnu jabuku. »Trenutno su u tijeku pregovori s trgovinskim lancem *Lidl* oko preuzimanja naših sokova od jabuke. Radi se o potpuno prirodnom soku koji se dobiva cijedenjem, potom se pasterizira i toči u staklenu ambalažu. Ne sadrži konzervans, arome ili dodatan šećer, a cijena mu je niža od konkurencije, što ga čini vrlo primamljivim. Zanimljivo je reći da se on pravi od kvalitetne jabuke B klase koja zbog sitnih vizualnih nedostataka nije mogla biti svrstana u prvu klasu, što ga razlikuje od sokova koje prave veliki proizvođači i koji u tu svrhu koriste industrijsku jabuku koju je potrebno dodatno termički obrađivati. Što se tiče same zadruge *Voćko*, ispunjavamo sve navedene uvjete koji se odnose na broj zaposlenih i mogućnost proizvodnje ovog soka koja iznosi do 400 tisuće litara na godišnjem nivou«, kaže Davčik.

Dubravko Bilinović

Od vinograda do voćnjaka

Tavankut je dio Subotičko-horgoške pješčare čija granica dijeli ovo naselje na plodno, crno tlo na jugu i siromašnije, pjeskovito tlo na sjeveru. Upravo je ova podijeljenost rezultirala različitim oblicima poljoprivredne proizvodnje i doprinijela da stanovnici ovog naselja konstantno traže nove kulture čiji će im uzgoj osigurati gospodarsku opstojnost. Promjene koje je Tavankut doživljavao u ovom pogledu, možemo pratiti kroz svaku generaciju koja je pokušavala pratiti globalne trendove i odgovarati na izazove napornim radom. Prvom polovicom prošlog stoljeća Tavankut postaje poznat po vinogradima u kojima se osim vinove loze mogao naći i pokoji zasad jabuka, krušaka, šljiva i badema. Vinogradi su bili zasađeni usključivo na pjeskovitom tlu, prinos je bio znatno manji nego što je to danas, a tržište je podrazumijevalo bližu okolicu (Subotica i Bajmak). Nakon Drugog svjetskog rata ovakvi zasadi polako izumiru, a njihovo mjesto zauzimaju voćnjaci, ponajviše zasadi konzumne jabuke. Tijekom druge polovice prošlog stoljeća razvija se ideja o preradi voća i plasmanu na jugoslavensko tržište. Upravo ovaj period mnogi smatraju zlatnim dobom Tavankuta i vremenom kada se voćarstvu počinje pristupati profesionalno i uz stalni nadzor stručnjaka. Danas zasadi voća zauzimaju skoro 500 hektara, a najzastupljenija je jabuka sorte Idared, Jonagold, Golden Delicious, a potom šljive, breskve, višnje i ostalo voće u manjoj mjeri. Iako u krizi, sveprisutnost voćnjaka i proizvoda od voća je nesumnjivo definirala Tavankut i postavila ga na mapu voćarskih područja s tradicijom.

Nestaju li salaši i salašari (IV.)

Voda – nemjerljivo blago

Svršetkom svih poslova na ograđivanju okućnice i gradnjom pomoćnih objekata, život mladih salašara ulazio bi u redovitu kolotečinu. U vremenima starije faze gradnje salaša, tko god je bio u mogućnosti, nastambu je gradio pored ili u neposrednoj blizini kanala, što je imalo puno prednosti. Prije svega, voda neophodna za život, bila je na dohvat ruke. Prije početka masovne uporabe kemijskih sredstava za razna tretiranja ratarskih kultura voda u kanalima bila je izuzetno čista. Većina salašara tada ju je rabila čak i za piće i za napajanje stoke. Kanali i okolne bare bili su bitan čimbenik i u uzgoju peradi.

Život i rad salašara

Kako su salaši bili izgrađeni poglavito na sitnim posjedima, u životu i radu salašara dominiralo je stočarstvo i povrtlarstvo. Dobar dio salašarki prodavalo je svoje proizvode, poput mlijeka i mliječnih prerađevina, prije Uskrsa i suhomesnatih prerađevina, a kroz sezonu i povrtlarskih proizvoda. Salaš se nije mogao zamisliti bez para zaprežnih konja, nekoliko krava, čopora svinja, malog stada ovaca i koza, a salašarke su bile poznate i po uzgoju vrlo kvalitetne peradi. Stoka se uzgajala na jeftin, ali vrlo zdrav, danas bi se reklo ekološki način. Puštala bi se u polje na ispašu, dakako, salašari ili njihova djeca, uz pomoć *kerova* pulina, pazili bi da ne odu u nečiju njivu u štetu. Gozba za stoku nastajala bi poslije žetve sitnoga zrna, na strnjikama, sve dok ne budu porane i s jeseni na kukurušnjacima, kad se oberu kukuruzi i posiječe kukuruzovina. Preko zime salašari bi krupnu stoku hranili pripremljenom zrnastom hranom i sijenom, svinje klipovima kukuruza. Kokoške, guske i patke uzgajale bi se u za njih idealnim uvjetima. Kokoške su imale puno prostora za kljuckanje i čeprkanje, nalazile bi sebi puno onoga što im priroda pruža. Obilniji kanali i bare bili su raj za guske i patke. Od ranog proljeća nalazile bi sebi mjesta za gniježđenje, u gnijezda nosile jaja, rasi-jedale bi se i izlegle pačice i guščiće. Jata pataka i gusaka živjela bi na slobodnom, samo bi podnoć dolazila, nepogrješivo, svako u svoj salaš. Nakon dozrijevanja kukuruza, salašarke bi zatvarale guske, očerupale ih radi uporabe ili prodaje perja. Odabrale bi određen broj gusaka za priplod i pustile ih, ostale bi kljukale

namočenim zrnima kukuruza. Tako tovljene guske imale su vrlo kvalitetnu jetru, potešku, koju je dolazio otkupljivati nakupac iz Stapara. Kvalitetna jetra na taj način uzgojena, vrlo često je vrijedila više no ostalo meso od zaklane guske. Meso se iznosilo na tržnicu, a ono što se ne bi prodalo, na veliko zadovoljstvo djece rabilo se u kućnoj prehrani. Salašari bi u zimskoj sezoni prodali i dosta svinja za klanje i preradu. Zemlja uz kanale bila je vrlo kvalitetna za uzgoj povrtlarskih kultura, a uz zalijevanje kadgod je potrebno, pa su proizvodi bili ekstra kvalitete. Tako bi kroz cijelu sezonu salašarke na tržnici prodavale sve što bi uzgojile u svojim relativno velikim povrtnjacima.

Kopanje bunara

S masovnijim kopanjem bunara, specifičnim i skupim poslom, na salašima se započelo tek sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Kopati bunare baš i nije bio u stanju naučiti i raditi svatko.



 Bunar s đermom

Oprema je morala biti pouzdana, bila je za ona vremena i prilično skupa, a kako su se bunari kopali i do 9 metara dubine, majstoru je bila potrebna i poprilična doza kuraži.

Posljednji sončanski majstor bunardžija **Fabijan Šokac**, preminuo prije desetak godina, iskopao je većinu bunara u ataru Sonte. Ovaj vitalan starac, s kojim je autor ovih redova satima razgovarao i puno toga bilježio, kazao je da su u njegovo vrijeme najkvalitetnije vode bile u Sonti i Somboru. U ova dva mjesta

kopalo se i najdublje, čak do 9 metara, a na toj dubini je i temperatura bila dosta niska. U takvim bunarima vino ili lubenice hladili su se bolje nego u današnjim hladnjacima. Kazao je i da su vode u zapadnom dijelu atara, koji gravitira Dunavu, bile dosta teške i imale mukalj na mulj, a na njihovu žilu nailazilo se i na upola manjoj dubini, nego u selu u istočnom dijelu atara. Salašarski bunari obično su kopani u promjeru od 1,10 metara.

U velikom broju slučajeva nekoliko salašara čiji su salaši bili u bliskom susjedstvu udružilo bi se, podijelilo troškove i poručilo kopanje bunara. Kopalo bi se na salašu koji bi bio negdje u ge-

bi moglo ozidati rupu opekom. To se znalo događati mnogim samozvanim majstorima. Majstor bi, kad bi osjetio vodu, na dno postavljao prethodno pripremljen šablon od dasaka i na njega bi opekom i jakom cementnom žbukom ozidavao stijenke visine 2 metra. Dalje se ozidavalo na suho, jedino se svaki red posipao s malo zemlje, kako bi se izbjeglo klimanje opeka. Tako bi se zidalo do površine. Tada bi se na tronožac montirali čekrk, motka i bager. Bager je imao pomični dio, koji je tvorio dno i jednu stranu spremnika za pijesak. Trešenjem motke postizalo bi se upadanje otvorenoga bagera u mokri pijesak, a kad bi se spremnik

napunio, povlačenjem sajle pomični dio bagera bi se zatvarao i uz pomoć *jedeka* i čekrka izvlačio i praznio. Postupak se ponavljao dok se ne bi izbušila naredna dva metra. Ozid bi na taj način postupno upadao u vodu, a preostala dva metra dozidao bi do površine i tako bi dida Fabijanov dio posla bio završen, kućanstvo bi dobilo svoju vodu, a gazdarice bi bile najzadovoljnije. Ovaj vrstan majstor znao bi uraditi i drugi dio posla, koji se sastojao od izrade drvene ograde oko bunara zvane sik, te postavljanja đerma. Đeram se sastojao od stabilnog nosećeg stupa s rakljama i klinom. Klin je prolazio kroz pomični stup, koji je s deblje strane bio opterećen balastom, a na tanjoj je bila pričvršćena motka, na čijem je drugom kraju bila drvena kofa za zahvatanje i izvlačenje vode iz bunara.



Izgled salaša iz 70-ih godina XX. stoljeća

ometrijskoj sredini te skupine. Najzadovoljnije bi bile gazdarice, koje su sve više gundale zbog uporabe vode iz kanala. Problemi bi nastajali jedino kad bi se gazdarice zavadile, no gazde su znale napraviti reda, pa bi se brzo pomirile i dobrosusjedska idila bi se nastavila. Kad bi posao bio pogođen majstor bi dopremio svoju opremu: nogare, napravljene od tri stupa duljine 2,5 do 3 metra, na vrhu spojene željeznim klinom i poluobručem, a na 80 cm od tla na dva stupa su bila pričvršćena ležišta za drveni valjak s ručkama; motku duljine 9 metara; *jedek* duljine petnaestak metara; čeličnu sajlu, čekrk, metalnu kantu od 50 litara, ašov sa skraćenim držalom (do 60 cm) i bager. Radovi bi počeli obilježavanjem budućega bunara. Uporabom čavla i špage na zemlji bi se ucrtala kružnica promjera 1,10 m. Kasnije, postavljanjem opeka, dobije se otvor bunara promjera 85 cm. Majstor bi pristupio kopanju do 2 m dubine, izbacujući zemlju van, a potom bi se iznad rupe postavljali nogari s drvenim valjkom, sajlom i kantom. Majstor bi dalje iskopavanom zemljom punio kantu, koju bi pomoćni radnici okretanjem ručki valjka i namotavanjem sajle izvlačili i praznili. Pomoćne radnike bi obično osigurao gazda. Tako bi se kopalo dok majstor ne bi osjetio vodu. Za vodu je trebalo imati osjećaj i iskustvo. Ukoliko bi se pretjeralo u kopanju i voda pokuljala, posao bi bio upropašten, jer se ne

Zaključak

U bližem i daljem okruženju Sonte, kako s bačke, tako i s baranjske strane, salaši se u mnogim mjestima revitaliziraju i stavljaju u službu eko i etno turizma. Oni koji su na vrijeme uočili perspektive u ovoj grani, našli su svoje mjesto u turističkoj ponudi ovih prostora. Sončani, očito, još uvijek nisu, bar ne u mjeri u kojoj bi mogli. Jedine izuzetke bilježimo u slučajevima sprege Salaša Domić s ugostiteljskom djelatnošću i Salaša Dekan, za sada u službi lovnog turizma. Najdalje u turističkoj ponudi dobro je Salaš Jakšić, međutim, smrt vlasnika prije nekoliko godina i nezainteresiranost baštinka za započetu djelatnost, u sončanskom ataru su ostavili još jedan u nizu salaša koje će najvjerojatnije uništiti zub vremena. Prednosti koje ima sončanski atar: blizina državne granice s Hrvatskom, ceste, željeznica, više od 10 km obale Dunava, rezervat prirode Gornje Podunavlje, odlični lovni i ribolovni tereni, idealni su preduvjeti koji bi Sončane u budućnosti mogli nadahnuti za obnovu starih i gradnju novih salaša i na taj način od Sonte stvoriti privlačnu turističku destinaciju.

Ivan Andrašić

David Blazović, predstavnik mladeži DSHV-a podružnice Banat

Tu smo jedni za druge



David Blazović rođen je 12. prosinca 1997. godine u Pančevu gdje je pohađao osnovnu i srednju elektrotehničku školu. Upravo privodi kraju svoje studije na Visokoj ICT školi u Beogradu. Slobodno vrijeme koristi za čitanje, učenje jezika i različite oblike edukacije. Osim toga, rado se rekreativno bavi sportom i ribolovom. Volio bi se zaposliti u svojoj struci, a također i silno želi dati doprinos aktivnostima Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i radu Udruge banatskih Hrvata.

Rođen si i odrastao u Banatu kao pripadnik manjinske zajednice. Kako bi opisao položaj hrvatske mladeži u svom okruženju?

Većina mladih ima strah očitovati se Hrvatima. Stvoreno je takvo društveno ozračje u kojemu to nije nimalo poželjno. To dovodi do toga da se ljudi, osobito pripadnici mlade populacije, izbjegavaju nacionalno izjasniti. Zazire se od posljedica koje bi takav istup nosio sa sobom, a među njima se mogu javiti odbacivanje od strane društva, etiketiranje u školi, na poslu, pa tako i prijetnje, verbalno ili fizičko nasilje. Kao rezultat toga dolazi do

*Ne poštujemo li sami sebe ne možemo ni očekivati uvažavanje od strane drugih. Čovjek koji zanemari svoje pretke i izgubi svijest o podrijetlu ostaje bez identiteta i u opasnosti je da se nađe na stranputici * Točno je da Hrvatska mnogo čini za svoju dijasporu. No, djeluje nam još uvijek da se Hrvatima u Srbiji u tom pogledu i dalje pridaje nedovoljna pozornost * Većina mladih ima strah očitovati se Hrvatima. Stvoreno je takvo društveno ozračje u kojemu to nije nimalo poželjno. To dovodi do toga da se ljudi, osobito pripadnici mlade populacije, izbjegavaju nacionalno izjasniti*

asimilacije, prikrivanja vlastitog nacionalnog identiteta te svakakvih prilagodbi i kompromisa koji se čine možda i nevoljko, ali boljeg izbora za mnoge moje sunarodnjake u Srbiji, nažalost, nema.

Je li se što promijenilo u odnosu na prethodni period?

Došlo je do značajnih pomaka kada je osnovana Udruga banatskih Hrvata prije četiri godine. U Starčevu, odakle potječe moja obitelj, u njezinim aktivnostima sudjeluju uglavnom stariji. Mladež je još uvijek izrazito nezainteresirana priključiti se. Djeca pojedinih aktivnih članova Udruge također joj ne žele pristupiti, što je po mojem mišljenju doista poražavajuće. Treba biti maksimalno iskren i reći da su se mnogi učlanili samo iz interesa, i to da bi imali veće šanse za dobivanje domovnice. Naravno da postoje brojne iznimke i ljudi koji istinski žele pridonijeti kulturnom i političkom razvitku naše zajednice u Banatu. Svatko tko poželi dobiti člansku iskaznicu treba biti unaprijed upozoren da je upravo to svrha našeg organiziranja i svih manifestacija koje se priređuju tijekom godine.

U Banatu živi oko tri tisuće Hrvata. Koliko se oni poznaju, okupljaju i druže?

Stariji i dalje donekle održavaju stara poznanstva, kumstva, prijateljstva i rodbinske veze, bar kada je riječ o južnome Banatu. Okupljanja i druženja odvijaju se pod okriljem crkve i na tradicionalnim vjerskim manifestacijama. Oskora su razlog za sa-

stanke i susrete događaji koje realizira Udruga banatskih Hrvata. To su važni jubileji, izložbe, predavanja, obljetnice rođenja znamenitih pojedinaca koji su u našoj zajednici ostavili neizbrisiv trag. Jedan od lijepih primjera koji bih želio spomenuti je poziv iz Surčina koji smo dobili prošle godine. Nazočili smo proslavi godišnjice osnutka Hrvatske čitaonice *Fischer*. Bili smo ugodno iznenađeni njihovim gostoprimstvom i programom koji su priredili za posjetitelje. Volio bih da bude više prigoda za takva zajednička slavlja i uzajamne posjete.

Održavaš li veze sa svojim sunarodnjacima i vršnjacima u Vojvodini i Srbiji?

Za sada se takve veze uspostavljaju i održavaju jedino u okviru crkve i, kako sam već istaknuo, na priredbama Udruge banatskih Hrvata. S vršnjacima sam u kontaktu preko online sastanaka na kojima sudjelujem skupa s ostalim predstavnicima mladeži iz drugih krajeva Vojvodine. Nadam se da će mjere zabrane okupljanja biti čim prije ublažene, pa da se i uživo možemo viđati i družiti. S mnogima se redovito čujem i putem društvenih mreža, ali to je ipak virtualna komunikacija koju živa riječ i izravni razgovor nikako ne mogu zamijeniti.

Na koji način misliš da bi trebalo unaprijediti vašu međusobnu povezanost?

Meni bi osobno veoma značilo da tijekom godine bude više organiziranih druženja i tulumu za mlade iz Vojvodine. Mnogi ne mogu sami snositi troškove prijevoza, pa bi trebalo sufinancirati putovanje za one koji dolaze iz udaljenih mjesta. Same lokacije održavanja skupova mladeži trebale bi se mijenjati, pa da i Banačani dobiju čast biti domaćini svojim sunarodnjacima iz Srijema i Bačke. Kada se s nekim upoznate na jednom događaju tog tipa, provedete određeno vrijeme skupa, lijepe uspomene na te dane i večeri ostaju trajno, a iz svega toga može se izroditi i nešto više od prijateljstva.

Smatraš li da su također bitni i kontakti s matičnom državom? Zbog čega?

Oni trebaju biti temelj iz kojega nastaje i razvija se sve ostalo. Čemu naš trud da sačuvamo svoju tradiciju, naslijeđe i kulturu, ako izostanu potpora i interes matične države za nas koji živimo izvan domovine? Točno je da Hrvatska mnogo čini za svoju dijasporu. No, djeluje nam još uvijek da se Hrvatima u Srbiji u tom pogledu i dalje pridaje nedovoljna pozornost. Ako matična država otežava mnogim našim ljudima postupak dobivanja domovnice ili propisuje dugotrajne administrativne procedure dokazivanja podrijetla i nacionalne pripadnosti, onda to može izazvati krajnje negativan učinak i među brojnim Hrvatima ugasiti bilo kakvu želju da budu aktivni unutar zajednice kao ponosni pripadnici svojega naroda.

Član si Udruge banatskih Hrvata i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Što te je potaknulo aktivirati se?

Glavni motiv bila je moja nacionalna pripadnost koju s ponosom ističem. Među ostalim, vodila me je i želja da se upoznam sa svojim vršnjacima iz zajednice i sklapam s njima prijateljstva, da razmjenjujemo ideje i stavove. Njegovanje naše kulture i identiteta svima treba biti glavni cilj. Svjestan sam da bi bez onih koji o tome brinu čitavo to stoljetno naslijeđe bilo zaboravljeno. Čini mi se da ga se sve više stavlja u zaštitu, pa sam zato spreman pridonijeti njegovu očuvanju, kako bismo ga ostavili u baštinu

potomcima. Samo na taj način možemo se što dulje održati prisutnim na ovim prostorima.

Nedavno si izabran za predstavnika mladeži DSHV-a podružnice Banat. Zbog čega je važno da mladi budu u politici?

Jedini način da se izborimo za svoja prava koja nam jamče zakoni ove države jeste kroz politiku i institucije. Samo tako možemo ostvariti ciljeve za dobrobit zajednice i osigurati sredstva neophodna za njezin razvitak i napredak. Da bi mladi uvidjeli kakav je doista položaj Hrvata u Vojvodini i Srbiji te s kakvim se sve poteškoćama susrećemo, potrebno je da se uključe u političke tokove. Svi se slažemo da želimo mijenjati aktualno stanje na bolje, a u tome ne možemo uspjeti ako smo nezainteresirani za ono što se zbiva na političkoj sceni.

Kako bi osobno mogao pridonijeti radu ove stranke?

Svoj angažman usmjerio bih ka privlačenju mladih i radu s tom populacijom. Otvoreno bih im predočio koje su naše mogućnosti da utječemo da nas ovo društvo prihvati kao ravnopravne građane, ohrabrivao da nam se pridruže, organizirao druženja i seminare na koje bih pozivao pripadnike zajednice iz raznih dijelova zemlje. Moramo ih potaknuti da se oslobode i bez straha ispolje svoj identitet, da budu ono što jesu i kako se osjećaju. Svi moraju znati da nas i dalje ima na ovim prostorima i da smo tu jedni za druge. Jako je bitno nastaviti njegovati svijest o svojoj kulturi i čuvati sjećanja na podrijetlo predaka.

Koliki značaj pridaješ vjerskom životu i sudjeluješ li u aktivnostima svoje župne zajednice?

Crkva i vjerski život iznimno su mi važni. Priznajem da u prethodnih nekoliko godina zbog obveza na fakultetu nisam bio baš redovit i aktivan u svojoj župi. Studije se polako bliže kraju, pa tako sve češće sudjelujem u događanjima koja se organiziraju. U tijeku su i pripreme za moju krizmu i imam dodatni motiv i iskrenu želju da što bolje upoznam svoju vjeru prije nego primim taj sveti sakrament. Živimo u vremenu u kojem je mladež podložna mnogim porocima, poput narkotika, alkohola, nemorala i ideologije materijalizma, pa crkvena načela i život u skladu s njima jesu prave vrijednosti koje nas sve mogu potaknuti na obraćenje i istinsku promjenu na osobnom planu.

Koji su tvoji planovi za budućnost?

Budući da su preda mnom još samo jedan ispit i diplomski rad, za sada mi je glavni cilj da do jeseni steknem diplomu fakulteta. Ukoliko, pak, ovdje dođe do pogoršanja situacije i perspektiva za mlade postane sve neizvjesnija, planiram, s obzirom na svoje obiteljsko podrijetlo i identitet koji negujem, nastaviti život u Hrvatskoj ili Austriji.

Kakvu bi poruku poslao mladim pripadnicima naše zajednice u Vojvodini?

Ne poštujemo li sami sebe ne možemo ni očekivati uvažavanje od strane drugih. Čovjek koji zanemari svoje pretke i izgubi svijest o podrijetlu ostaje bez identiteta i u opasnosti je da se nađe na stranputici. Završio bih porukom koju nosi pjesma **Miroslava Škore** *Sude mi*: Ej, djeco mila, vite grane moje, poslušajte što vam govorim. Ej, ko ne ljubi i ne čuva svoje Božjeg lica neće vidjeti.

Dalibor Mergel

Otkazano *Takmičenje risara*

Zvono nije zazvonilo

Takmičenje risara koje je ove godine trebalo biti održano na njivi pored crkve svetog Josipa Radnika u Đurđinu 11. srpnja, otkazano je zbog aktualne epidemiološke situacije, kako je priopćio Organizacijski odbor Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*. Ova manifestacija se održava u okviru *Dužijance*, koja je pokretni spomenik kulture bunjevačkih Hrvata, koja je održana do današnjih dana, kao najstariji kulturni događaj u Subotici ovdašnjih Hrvata. Ove godine trebalo se održati 53. po redu *Takmičenje risara* koje je jedna od značajnijih manifestacija u okviru svečanosti *Dužijance*. Prvi put je održana 1968. godine, u Maloj Bosni. Osnovni sadržaj ove manifestacije je natjecanje u

ručnom košenju pšenice. *Takmičenje risara* podrazumijeva, osim natjecanja u košenju žita na izmjerenim i ujednačenim parcelama i pletenje užadi, sadjevanje krstina i grabljene mršavine. Sve te radnje prati sudački kolegij, koji prema pravilniku ocjenjuje i rangira natjecatelje. Risari su se na njivi okupljali u šest sati ujutro, a poslije pletenja užadi i dočeka gostiju, koji su na njivu stizali na karucama, slijedila bi smotra risara i risarski ručak (doručak) na trpezi od slame postavljenoj na njivi gdje je bila poslužena slanina, kruv (kruh), crni luk, mljevena crvena paprika, sol, te kiselnica (kiselo mlijeko) koja se nosi u čupovima i voda iz bunara. Na ovim manifestacijama prikazivala se i vršidba na starim strojevima, rad samorukovetačice i samovezačice s konjskom i traktorskom vučom, vozidba i vršidba, kao i dječje igre na strnjici – *kasalicisa*. Početak *Takmičenja risara* je čobanskim zvonom označavao aktualni gradonačelnik Subotice. Ove godine to zvono nije zazvonilo. U prilogu donosimo fotografije s ranijih manifestacija *Takmičenja risara*.

Z.S.





Otkazana Dužionica u Somboru

SOMBOR – Na sjednici Izvršnog odbora HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora odlučeno je da zbog trenutačne epidemiološke situacije ne bude održana ovogodišnja *Dužionica* u Somboru. Ovom odlukom HKUD je ispoštovao preporuku Gradskog kriznog stožera. Od 1936. godine, otkako je Društvo osnovano, pa do danas, ovo je drugi puta da je tradicija održavanja žetvene svečanosti prekinuta.

Barokna djela Paulusa Sensera



SUBOTICA – U Gradskom muzeju u Subotici do 2. rujna može se pogledati izložba slika **Paulusa Antoniusa Senera** (1716. –1758.) slikara čija djela predstavljaju dragocjeno barokno naslijeđe Mađarske, Hrvatske, Srbije i Bosne. Na izložbi je prikazano 14 Senserovih djela, kao i nedavno restaurirana monumentalna slika *Čudotvorno umnažanje kruhova*. Autorica izložbe je restauratorica i savjetnica

u Gradskom muzeju dr. **Zsuzsanna Korhecz Papp**.

Senserove oltarne slike možemo sresti u crkvama i crkvenim i muzejskim zbirkama Baranje, Slavonije, Bačke (Bač) i Bosne. Dvije slike na subotičkoj izložbi su iz Franjevačkog samostana u Baču. Osim sakralnih djela, izrađivao je i portrete. Specifični prikazi karakteriziraju njegove slike (mile Bogorodice, monumentalni svetitelji, veliki i mali anđeli rumenih obraza i plavih krila i groteskne figure tijesnih kompozicija) i čine ih posebnim u odnosu na ostala djela srednjoeuropskih tzv. cehovskih majstora.

Webinari hrvatskog folklora

ZAGREB – Zbog koronaepidemije, Hrvatska matica iseljenika za sve seminarce i polaznike Matičine Škole hrvatskog folklora (ŠHF) te članove amaterskih KUD-ova u iseljeništvu priprema vikend webinarne koje će voditi voditelji ŠHF-a i koji će obuhvaćati teme vođenja tamburaškog i plesnog folklornog ansambla te narodnih nošnji i pjesama.

Tibor Bün će sutra (subota, 18. srpnja) od 15 sati držati webinar *Vođenje tamburaškog orkestra*, dok je za iduću subotu, 25. srpnja, od 15 sati najavljen webinar *Metodika vođenja amaterskih folklornih ansambala* kojega će držati **Andrija Ivančan**.

Svi zainteresirani trebaju poslati mail s osnovnim podacima na folklor@matis.hr kako bi dobili link na webinarne. Za sve polaznike webinarne su besplatni.

Dužijanica u Lemešu

LEMEŠ – HBKUD *Lemeš* iz Lemeša organizira proslavu *Dužijance* u tom mjestu, koja će biti održana u nedjelju, 19. srpnja. Svečana misa zahvalnica bit će služena u crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije, s početkom u 10 sati. U sklopu programa *Dužijance*, prema najavama, u četvrtak je na salašu Vujević-Ileš održana likovna kolonija.

Jubilarni koncert HKC-a Bunjevačko kolo

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice ove godine obilježava 50 godina postojanja. Tim povodom njihova najpoznatija, folklorna



sekcija organizira jubilarni, zlatni koncert 28. srpnja na Ljetnoj pozornici na Paliću. Koncert počinje u 20.30 sati. Cijena ulaznice iznosi 300 dinara i možete ih nabaviti u prostorijama centra na adresi Preradovićeve 4 kao i na sam dan koncerta na Ljetnoj pozornici.

Događanja Dužijance 2020.

19. srpnja – *Dužijanica* u Tavankutu, crkva Presvetog Srca Isusova – 10.30 sati

21. srpnja – Natjecanje u pucanju bičevima – 19 sati

22. srpnja – Otvorenje *Izložbe s Božjom pomoći*, plato ispred franjevačke crkve u Subotici – 19 sati

– Postavljanje izloga u središtu grada Subotice za natjecanje aranžera izloga – tijekom dana

24. srpnja do 24. kolovoza – Izložba slika s XXIII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 19 sati

26. srpnja – *Dužijanica* u Maloj Bosni, crkva Presvetog Trojstva – 10 sati

– Konjičke utrke *Dužijanica*, Gradski hipodrom Subotica – 14 sati

2. kolovoza – *Dužijanica* u Đurđinu, crkva sv. Josipa Radnika – 10 sati

– *Dužijanica* u Mirgešu, kod križa u selu – 18 sati

6. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović*, svečana dvorana HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 19 sati

Održavanje navedenih programa ovisit će od aktualnih mjera vezanih za epidemiološku situaciju u državi i Gradu Subotici.

Dužijanca u Bajmaku



Ljudi zahvalnosti

Bajmak je selo nadomak Subotice u kojemu žive i bunjevački Hrvati, koji čuvajući svoju kulturnu baštinu redovito slave *Dužijancu* kao manifestaciju zahvale Bogu za rod žita. Ove je godine *Dužijanca* u tom selu održana u nedjelju, 12. srpnja. Misa zahvalnica, kao okosnica ovoga događaja, služena je u mjesnoj crkvi sv. Petra i Pavla, a misno je slavlje predvodio tavankutski župnik preč. **Franjo Ivanković**, uz koncelebraciju bajmačkoga župnika vlč. **Zsolta Bendea**.

Po riječima preč. Ivankovića, čovjek zahvalnosti je onaj koji je prihvatio Božju riječ da u njegovu srcu rodi višestrukim plodom, a to je poruka *Dužijance*.

»Isus je posijao svoju riječ zato u naša srca da bi bogatstvom te riječi mi obogaćivali jedni druge. I naši stari su tako shvatili kako svako dobro dolazi odozgo i zato su znali iskazati i svoje veselje i svoju žalost u zajedništvu s drugima. Zato su se znali radovati kada je bila završena žetva, nakon dugoga iščekivanja i nakon velikih napora, izricali su svoju zahvalnost i Bogu i ljudima koji su u znoju svoga lica vršili žetvu«, kazao je preč. Franjo Ivanković.

Ovogodišnji bandaš i bandašica bajmačke *Dužijance* su **Mario Gunić** i **Sanja Milanković**, a mali bandaš i bandašica – **Lena Crnković** i **Luka Tumbas**. Odjeveni u bunjevačku nošnju, oni su na misu pristigli u »karucama« prigradno ukrašenim klasovima žita, noseći »krunu« žetvene svečanosti izrađenu u tehnici slame. Na žetvenoj svečanosti bilo je i druge djece i mladih odjevenih u nošnju.



Zbog mjera uvjetovanih koronavirus epidemijom, navečer u župi nije održana tradicionalna zabava vezana uz *Dužijancu* – *Bandašicino kolo*.

Između ostalih, *Dužijanci* u Bajmaku nazočio je i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

N. S.



Otvoren XXXV. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu

Novi susret vrijednih slamarki

Slamarsku umjetnost, koja je nastajala u Tavankutu, s pravom možemo nazvati jednom od karakteristika ovoga mjesta, ali i njegove okolice. Okupljajući se od 1986. u likovnoj koloniji koja nastoji održati živim ovaj likovni izraz u tehnici slame, slamarke nastavljaju ideju organiziranoga okupljanja i rada koje je upravo na ovome lokalitetu začeto još 1961. godine s prvom slikom od slame te s »krunama« i drugim predmetima daleko dalje u povijest.

U organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* i Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame 10. srpnja otvoren je XXXV. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu, na Etno salašu *Balažević*. Predsjednik *Gupca Ladislav Suknović* je prigodnim riječima pozdravio slamarke i zahvalio im se na predanom radu kroz 35 godina postojanja i rada kolonije. Priređen je i manji kulturno-umjetnički program, nakon kojega je publika mogla pogledati postav slika nastalih na lanjskom sazivu kolonije.

Rad polaznika ovogodišnje kolonije održava se u prostorijama udruge u Tavankutu do sutra, subote, 18. srpnja. Zatvaranje XXXV. saziva kolonije i IX. seminara bunjevačkog stvaralaštva (koji je počeo u utorak), te predstavljanje ovogodišnjeg predvoditeljskog para tavankutske *Dužijance* u programu *Risarsko veče* bit će održano u subotu, 18. srpnja, u 19 sati na Etno salašu *Balažević*.

I. D.



Izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan RH

Pobjeda Ivane Glavić iz Kanade



Sedma po redu Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske u Tomislavgradu održana je prošloga petka, 10. srpnja, u organizaciji Udruge *Stećak* i Hrvatske matice iseljenika. Titula najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske pripala je **Ivani Glavić** iz Kanade. Prva pratilja je **Angela Miljak** iz Južnoafričke Republike, **Annamarija Bunoza** iz Austrije druga je pratilja, a najfotogeničnija djevojka u nošnji je **Petra Anić** iz Posušja. Ove je godine sudjelovalo 23 djevojke iz 15 država. Zbog korona epidemije, ovogodišnja Revija bila je održana u virtualnom obliku s uključenjem s trga u Tomislavgradu te je prenošena uživo putem Interneta.

Na Reviji su kao i prijašnjih godina sudjelovale i Hrvatice iz Srbije. Ove godine su to bile **Ana Horvacki** iz Subotice i **Dorijana Vučinac** iz Vajske.

Cilj ovoga programa je susret i povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta u svrhu promicanja zajedničke tradicijske kulture.

H. R.

Godišnji koncert folklorša HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta

Ljepota plesova i nošnje

U petak, 10. srpnja, na Etno salašu *Balažević* u Tavankutu priređen je tradicionalni godišnji koncert folklornog odjela Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec*. Osamdeset članova iz tri dobne skupine plesača predstavilo se programom s deset točaka, kojega je na ljetnjoj pozornici Etno salaša pratilo oko dvjesto posjetitelja. Osim »matičnih« plesova bujjevačkih Hrvata, koje su izvele sve tri dobne skupine, na programu su se našli plesovi s hrvatskog plesnog područja: kaštelanski, lički te posavski plesovi, ali i mađarski plesovi, parovni ples Šota te plesovi Dragačeva. Sve tri grupe glazbeno je pratio ansambl *San* koji je imao i svoju samostalnu glazbenu točku.



Za rad s mladima u folklornom odjelu *Gupca* najzaslužniji su **Darko Prčić**, voditelj srednje i reprezentativne skupine, te **Sanda Benčik**, voditeljica dječje skupine.

Godišnji koncert folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec* jedan je u nizu programa održanih ovoga ljeta, unatoč mjerama vezanim za epidemiološku situaciju u državi. Tako je tavankutska udruga do sada organizirala običaj *Kraljice*, priskakanje vatre na blagdan svetog Ivana Cvitnjaka, XXV. festival dječjeg stvaralaštva *Djeca su ukras svijeta*, a pripreme za održavanje tavankutske *Dužijance* su u tijeku, poručuju iz udruge.

I. D.



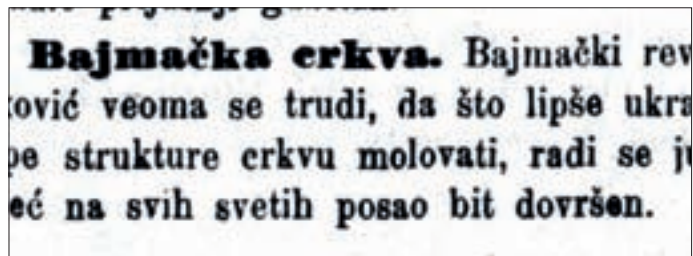


Narodni zbor u Tavankutu, Kokićeva mlada misa

13. srpnja 1939. – *Hrvatski dnevnik* iz Zagreba izvještava da je Gradska organizacija HSS-a u Zemunu s Pododborom u Beogradu izvršila pripreme za svečanu proslavu 60. rođendana predsjednika HSS-a **Vladka Mačeka**. Ujedno naglašava da će to »biti pravi slet Hrvata iz Zemuna, Beograda i donjeg Srijema«.

14. srpnja 1939. – *Subotičke novine* najavljuju da će poslije mise biti održan narodni zbor u Tavankutu, na kojem će govoriti narodni zastupnik **Josip Vuković Đido**, te **Lazo Horvatski** i **Grgo Skenderović**.

15. srpnja 1889. – *Neven* prenosi da je bajmački župnik **Bartol Matković** dao oličiti bajmačku crkvu sv. Petra i Pavla. Također



prenosi da će u Gornjem Sv. Ivanu isusovci održati misu i da će tom prilikom bunjevački govoriti **Pandžić**, isusovac i profesor Travničke gimnazije, rodom Bunjevac iz Čavolja.

15. srpnja 1907. – *Neven* oštro reagira protiv pjesme koja omalovažava Bunjevce-Hrvate *Hallod-e te Búnyó lány!* (Čuješ li, Bunjevko!), koju je sastavio i prikazao na zabavi mjesne mađarske pjevačke družine *Dalárda* tek imenovani upravitelj mjesne glazbene škole **Ernő Lányi**.

15. srpnja 1909. – *Neven* izvještava da je *Glas Matice Hrvatske* objavio ocjenu **Rudolfa Franjina Mađera** o pjesničkom stvaralaštvu **Ante Evetovića Miroljuba**.

15. srpnja 1938. – *Subotičke novine* najavljuju za 24. srpnja Dužijancu, koju priređuju Katoličko divojačko društvo i Bunjevačko momačko kolo.

16. srpnja 1920. – *Neven* prenosi vijest da je državni komesar i povjerenik za bajski trokut **Martin Matić**, Bunjevac iz Sombora, u znak prosvjeda protiv korupcije u jugoslavenskoj upravi brzojavno podnio ostavku.

16. srpnja 1925. – *Neven* donosi najavu o proslavi 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva u Subotici. Na inicijativu Dobrotvor-

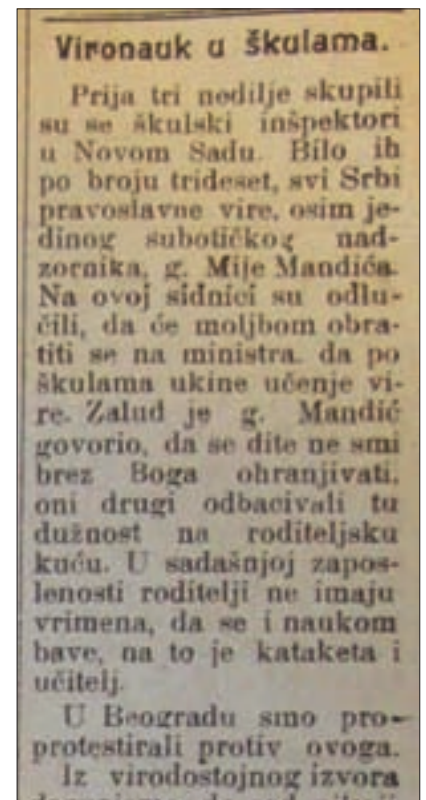
ne zajednice Bunjevaka u subotu 11. srpnja 1925. sastala su se sva hrvatska društva u Subotici radi priprema za proslavu 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva. Predviđeno je osnivanje priredivačkog odbora.

16. srpnja 1937. – *Subotičke novine* iznose primjedbu na odijevanje subotičkog trošarinara: »Vrlo interesantna pojava na malti kod predgrađa (Subotica)! Ako neko hoće da vidi gradske činovnike t. j. trošarinarce kako izgledaju neka ode na kraj Halaškog puta. Na stolici pred trošarinarnicom sjedi trošarinar sa zelenom kapom na glavi i bos! Dvadeseti vijek!«

16. srpnja 1937. – *Subotičke novine* prenose vijest da je subotički liječnik i prorežimski Bunjevac (nominalni pokretač i urednik *Bunjevačkih novina* 1940. – 1941., organa JRZ-a) **Ivan Poljaković** svojim motociklom pregazio **Aleksandra Grgića** u ulici 13. novembra.

16. srpnja 1937. – *Subotičke novine* donose opis mlade mise **Alekse Kokića** održane u nedjelju, 11. srpnja, u katedrali sv. Terezije. Mladomisnikov manuduktor je bio **Ferdo Rožić**, zagrebački kanonik i predsjednik hrvatskog književnog društva sv. Jeronima. Asistirali su đakon **Ivanica Kujundžić** i subđakon **Albe Šokčić**. Crkveno pjevačko društvo *Sv. Cecilija* otpjevalo je misu od **Rudolfa Matza** uz dirigiranje **Mateja Jankača** i orguljašku pratnju **Albe Vidakovića**. Poslije mise u *Hrvatskom domu* priređen je svečani banket.

17. srpnja 1920. – *Subotičke novine* donose članak »Vironauk u školama«, gdje se zahtijeva od školskih vlasti da, suprotno odluci školskih inspektora u Novom Sadu (na sastanku inspektora od Bunjevaca je nazočio **Mijo Mandić**) donesenoj prije tri tjedna, ne ukidaju vjeronauk u subotičkim školama.



Knjiga priča Maše Kolanović *Poštovani kukci i druge jezive priče*

Osuda konzumerizma



Svemu onomu što je ustajalo, prljavo, zaudara i žulja, a još uvijek je u uporabi, Kolanović daje nove oblike pod svjetlima svoje jezivo stvarne proze – toliko stvarne da se čitatelji polako pretvaraju u kukce, pardon, kupce

ranjem svega i svačega, kao i neprekidnim stvaranjem novih potreba koje se očituju već u svijetu novorođenčadi. Ulazimo u čitav svijet motiva koji su nam svakodnevno pred očima, ali kao da ih nikako ne uspijevamo sagledati iz dobrog kuta ili jednostavno ne stignemo promisliti o svemu onome što konzumiramo ili što nas tijekom užurbanoga dana konzumira, a potom probavlja i izbacuje opet među ljude. Riječ je o brdima stvari

koje nas okružuju i koje nam možda i zaklanjaju pogled na ono što je bitno.

Namjerna igra riječi

Kupci i kukci iz naslova – pa to zvuči vrlo slično. Igra riječi nije slučajna, ona je sublimacija vremena i ljudi. Polazeći od gledanja u stvarnost širom otvorenih očiju do zadivljujućih izmještanja u svijet koji pod svjetlima neona, svijetlećih reklama praćenih promidžbenim pjesmicama poprima obrise fantastičnog – tamo nas vodi ova odlična proza. Jezik kojim ove priče ulaze pod kožu izbrušen je i majstorski izrađen do perfekcije. Rečenice ovih priča kojima ulazimo u likove i njihove živote, kao što oni ulaze u nas dobro su prokrvljene i nahnjene kvalitetnim doživljajima stvarnosti kao i uvidima u kulturu našega doba, ma kako je nazivali: konzumerističkom, postkapitalističkom, dobom reklama i brze potrošnje ili vremenom toliko poštovanih kupaca.

Spisateljica Kolanović dobro je protresla prašnjive kutove stvarnosti i pronašla riječi koje je ne opisuju nego doslovce oživljuju, reinkarniraju i repariraju. Tražila ih je svugdje: u davno zaboravljenim kutijama na tavanu, u predmetima svakodnevne uporabe, u starom i dotrajalom namještaju iz vremena socijalizma, u naslagama na dugo korištenim kuhinjskim površinama, u škrinjama sa zakopanim i neprovjetrenim uspomenu, kao i u pamfletima, sloganima, reklamnim katalogima modernih i laganih načina življenja na skandinavski način. Svemu onomu što je ustajalo, prljavo, zaudara i žulja, a još uvijek je u uporabi, Maša Kolanović daje nove oblike pod svjetlima svoje jezivo stvarne proze – toliko stvarne da se čitatelji polako pretvaraju u kukce, pardon, kupce.

Klara Dulić-Ševčić

Maša Kolanović (Zagreb, 1979.) docentica je na Odjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Objavila je veliki broj radova o književnosti i kulturi te tri knjige fikcije: *Pijavice za usamljene* (2011.), roman *Sloboština Barbie* (2008.) i *Jamerika: trip* (2013). Njezina najnovija knjiga nosi naslov *Poštovani kukci i druge jezive priče* i objavljena je u nakladi *Profil knjige* 2019. godine. U Srbiji joj je ove godine knjigu objavila beogradska nakladnička kuća *Booka*.

Maša Kolanović dobitnica je i ovogodišnje Nagrade Europske unije za književnost. Ovogodišnja dodjela nagrade održana je digitalno. Ovu nagradu organizira Europska komisija u suradnji s Europskom federacijom knjižara, Europskim vijećem pisaca i Federacijom europskih izdavača. Nagrada se dodjeljuje piscima, autorima najboljih proznih književnih djela, a uključuje 41 zemlju koja sudjeluje u programu *Kreativna Europa*, inicijative koja ima za cilj jačanje europskog kulturnog i kreativnog sektora. Zasigurno će ovakva nagrada s pravom utjecati na zainteresiranost za djela Maše Kolanović, kao i na recepciju kod čitatelja. Ova nagrada je, već po sebi, dovoljna preporuka za ovo književno djelo. No, svakako ima i puno drugih razloga da ovu knjigu uzmete u ruke.

Kompleksna mreža tema

Poštovani kukci i druge jezive priče jest zbirka od 12 priča, među kojima i naslovne *Poštovani kukci*. Okarakterizirati ovu knjigu kao osudu ili podsmijeh konzumerizmu bilo bi pojednostavljivanje kompleksne i veoma interesantne mreže tema, motiva i stilskih postupaka. Kao jedan od glavnih tonova ovih priča doista čujemo podsmijevanje Konzum(erističkom) društvu i njegovim stalnim i neutaživim potrebama za posjedovanjem i konzumi-

Razbijen prozor na pastoralnom centru u Platičevu



je obaviještena kriminalistička policija u Rumi. Oni su, također, napravili očevid i fotografirali razbijeni prozor. Obećali su da će ovaj događaj istražiti.

Nakon saznanja o vandalskom činu oglasio se i msgr. **Đuro Gašparović**, biskup srijemski.

»S velikom žalošću sam primio vijest da je razbijen prozor na dvorani pastoralnog centra u Platičevu. Ovakav čin je za svaku osudu. Vjernici Rimokatoličke crkve u Platičevu su svojim trudom i sredstvima izgradili pastoralni centar u kojem su se rado okupljali u različitim prilikama života vjerničke zajednice. Ovim činom je nanесena materijalna šteta na crkvenom objektu, te izraženo nepoštovanje prema vjernicima i zajednici. Izražavam svoje veliko žaljenje zbog ovakvog postupka, s nadom da se čin ovakvog karaktera neće više ponoviti«, izjavio je msgr. Đuro Gašparović.

Ivica Zrno

Foto: Ivica Živković

U noći s petka na subotu, 10. i 11. srpnja, dogodio se vandalski čin na dvorani pastoralnog centra u Platičevu, filijalnom mjestu župe Nikinci. Nepoznate osobe su ušle u crkveno dvorište u Platičevu i na pastoralnom centru polupale jedan dupli vakumirani prozor. Time je nanесena materijalna šteta crkvi i crkvenoj zajednici koja se okuplja u prostorijama istoga pastoralnog centra.

Ovim vandalskim činom unijeli su strah i nesigurnost u inače mirnu i dobru seosku sredinu Platičeva.

Nakon saznanja o incidentu i vandalskom činu, župnik vlč. **Ivica Živković** obavijestio je lokalnu policiju u Platičevu. Policajci su ubrzo došli na očevid, te o svemu napravili zapisnik. O svemu



In memoriam

Iskrena sućut u povodu smrti

ALOJZIJA POLJAKOVIĆA

(1924. – 2020.)

Njegovi osobni kućni prijatelji:

Ljudevit Vujković Lamić

mr. Bela Tonković

Grgo Bačlija

Proslavljen blagdana bl. Marije Petković

U subotičkoj župi sv. Roka 9. srpnja proslavljen je blagdan blažene **Marije Petković**, suzaštitnice ove župe. Župnik, mons. dr. **Andrija Anišić** na početku slavlja čestitao je sestrama Družbe Kćeri Milosrđa njihov blagdan i jubilej – 100 godina od osnutka ove Družbe, kao i djeci koja pohađaju dva subotička vrtića koji nose blaženičino ime. U prigodnom programu nastupila su djeca i mladi, a misno slavlje predvodio je župni vikar iz Čantavira vlč. **Nebojša Stipić** uz još petoricu svećenika. Na kraju misnoga slavlja okupljene je pozdravila i s. **Silvana Milan** koja je zahvalila na zajedništvu i na spomenutom jubileju.

Na mise ponovno s maskama

Po novim odredbama za izvanredne situacije u zatvorenom prostoru se moraju nositi maske i držati se razmak od najmanje 1,5 metra. To se odnosi i na crkve, te je tako ponovno u crkvama obvezatno nošenje zaštitnih maski. Na ulazima u crkve stoje sredstva za dezinfekciju, koja se preporučuju vjernicima.

Proštenje sv. Ane

Proštenje sv. Ane na kerskom groblju slavit će se na sam blagdan 26. srpnja. Sveta misa kod kapele bit će služena u 9 sati na hrvatskom jeziku, dok će toga dana mise u crkvi biti u 7 i 17 sati.

U susret blagdanima

20. srpnja – Ilija prorok
22. srpnja – Marija Magdalena
25. srpnja – sv. Jakov
26. srpnja – sv. Joakim i Ana
27. srpnja – Klement Ohridski
29. srpnja – Marta



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kukolj među pšenicom

Isus i ove nedjelje nastavlja o kraljevstvu Božjem govoriti u prispodobama. Ovoga puta priča ih nekoliko, ali centralno mjesto zauzima ona o kukolju u njivi (usp. Mt 13,24-43).

Odakle kukolj?

Čovjek sije dobro sjeme i očekuje dobar rod, no na iznenađenje svih nikao je i kukolj: »Gospodaru, zar nisi posijao dobro sjeme na svojoj njivi? Odakle onda kukolj?« (Mt 13,27). Čuđenje slugu nad situacijom na gospodarevoj njivi slika je čovjekovog iskustva dobra i zla u ovom svijetu, jer dobro i zlo egzistiraju jedno uz drugo i dio su života svakoga čovjeka. Stalni sukob dobra i zla u svijetu je i pitanje koje se proteže kroz cijelu Bibliju. Ona nas poučava da zlo ne dolazi od Boga, on je u svijetu sve dobro stvorio, no čovjek se u svojoj slobodi okrenuo protiv njega i tako je zlo ušlo u ovaj svijet. Ono nikako nije dio Božjega plana, jer on sije samo dobro sjeme.

Prema Isusovoj prispodobi, kukolj se pojavio ubrzo nakon što je njiva posijana. Čovjek i njegove sluge popustili su u svojoj budnosti i neprijatelj to koristi: »Dok su njegovi ljudi spavali, dođe njegov neprijatelj, posije posred žita kukolj i ode« (Mt 13,25). I sami znamo iz vlastitog iskustva da zlo dolazi onda kada nismo na oprezu. Želimo biti pravedni, poštteni, iskreni, ali kada prestanemo budno bdjeti nad tim vrliinama, popuštamo i dopuštamo sebi potpuno suprotna ponašanja. Zlo čeka pogodan trenutak, prikladne okolnosti, kada će se ušuljati i pridobiti nas na svoju stranu, u dobro sjeme ubaciti i kukolja. Tako svatko u sebi nosi i sjeme dobra i sjeme zla, te borba između ta dva nije samo na nekoj svjetskoj razini, već se vodi unutar svakoga čovjeka.

Božje i ljudsko rješenje

Isusova prispodoba nudi dva rješenja za tu borbu – ljudsko i Božje. Čovjek uvijek zlo vidi dalje od sebe, njegov izvor uvijek je u drugome, pa je i prijedlog iskorijeniti ga: »Hoćeš li, dakle, da odemo pa da ga pokupimo?« (Mt 13,28). Ali, Bog ne dopušta takvu mogućnost, jer će na taj način biti uništeno i puno dobra. Njegov način je da sve na njivi zajedno raste do žetve. Žetva je još od starozavjetnoga vremena slika posljednjega suda. To znači da Bog ima

veliko strpljenje u odnosu na čovjeka i sve do tada će trpjeti i dobre i zle. Dakle, vrijeme u kojem se nalazimo je vrijeme Božjega strpljenja i milosrđa, to je vrijeme nove šanse koju nam Bog daje. On svima želi spasenje, svima želi da se nađu na strani dobrog sjemena, ne želi ničiju propast. Zato je tako strpljiv i milosrdan. Drugi razlog takve njegove odluke je što čovjek nije u stanju prepoznati tko je dobar, a tko zao, pa čišćenjem kukolja, može mnogo dobra s njime počistiti, mnogo štete nanijeti. Samo je Bog onaj koji može tako sagledati čovjekovu stvarnost i pravično presuditi, ali će to učiniti tek na kraju vremena, kada svakome da priliku da se promijeni i popravi.

Sagledati sebe u svjetlu prispodobe

Ova prispodoba nas potiče da se i sami zapitamo koliko je u nama dobra. Svatko uvijek o sebi misli najbolje i smatra da postupa najispravnije. Ipak, ne smijemo zaboraviti da svatko u sebi nosi i zrnice zla, sklonost ka grijehu, te kada budnost popusti postupa loše. Nemojmo se uspoređivati s drugima, jer uvijek ćemo naći primjere onih koji su lošiji od nas i uvijek možemo naći opravdanja za svoja loša postupanja. Ravnajmo se Božjim zakonom. Sva naša budnost i trud oko toga da ostanemo dobro sjeme na Božjoj njivi bit će nagrađeni vječnom radošću.

Isto tako, ova prispodoba nas opominje glade naših odnosa prema drugim ljudima. Skloni smo osuđivati, no vidimo da u prispodobi gospodar nije dopustio slugama da oni naprave selekciju žita i kukolja, da ne bi nanijeli veću štetu. Tako i mi svojim osudama i odbacivanjima možemo nanijeti štetu drugome čovjeku. Njegove slabosti ne znače da on u sebi ne nosi ništa dobrog. Sveti **Leopold** je rekao: »Ni jedan čovjek nije toliko od blata, da u njemu ne bi bilo barem zrnice zlata.« A svojom ljubavlju i dobrotom, ne samo da u sebi njegujemo i čuvamo dobro sjeme, nego pomažemo i bližnjem da ono dobro što u sebi nosi izbije u prvi plan, pomažemo mu da postane dobro sjeme na Božjoj njivi. Ako Bog svakome daje priliku do zadnjeg trenutka da se popravi, to moramo činiti i mi. To je, također, jedan od ispita naše budnosti i spremnosti na mijenjanje, ljubav prema svakome, bez obzira na sve.

U Muzičkoj školi »na svom terenu«

Za učenicu generacije u osnovnoj Muzičkoj školi u Subotici, u ovoj je školskoj godini proglašena **Lucija Vukov**, djevojčica/djevojka koja u svakom smislu može biti ponos svojim roditeljima i primjer svojim vršnjacima. Odlična učenica, vrijedna, lijepo odgojena, uvijek spremna pomoći, često nasmijana Lucija, ovu je pohvalnu »titulu« uistinu zaslužila i to, prije svega, zahvaljujući svom trudu i radu, a neizmjernu potporu imala je od svoje (glazbene) obitelji – tate **Tomislava**, člana glasovitog subotičkog ansambla *Hajo*, mame **Željke**, koja je završila srednju Muzičku školu te desetak godina svirala tamburaško čelo u Subotičkom tamburaškom orkestru, braće **Martina** i **Jakova**, koji sviraju harmoniku odnosno violončelo u spomenutoj školi, a tu je i brat **Ivan**, koji će, vrlo vjerojatno također krenuti glazbenim stopama. Ove je godine završila i Osnovnu školu *Matko Vuković*, koju je pohađala na hrvatskom jeziku, te upisala srednju Muzičku školu – smjer muzički izvođač-flauta.

Flauta – ljubav na prvo slušanje

Odrastajući uz glazbu i njeno stvaranje, roditelji su Luciju upisali u Muzičku školu kada je započela i sa svojim osnovnoškolskim obrazovanjem. Još prije upisa znala je koji instrument želi svirati, pa je tako odabrala smjer – instrument flauta.

»Još kada sam imala četiri godine na dar sam dobila glazbenu igricu koja je zahtijevala prepoznati koji instrument iz simfonijskog orkestra svira. Kada bi na red došla flauta, uvijek sam roditeljima govorila kako ću, kada budem velika, svirati taj instrument. Istina, na početku nisu vjerovali da ću ustrajati u tome. U prvom pripremnom se obično ne svira instrument, nego se samo pohađaju sati solfeđa, no imala sam sreće da me nastavnica flaute **Kristina Molnar** primila u svoju klasu odmah po upisu u Muzičku školu. U prvom polugođu sam svirala blok flautu (frulicu) i učila tehniku puhanja, a od drugog polugođa sam u rukama držala ono što sam i željela – flautu«, započinje nam Lucija svoju muzičku priču.



Paralelno pohađati dvije osnovne škole nikako ne može biti lako za dijete u tim godinama, no Lucija uz to, još od predškolskih dana ide i na folklor, a sve to postići, kako ističe, stvar je navike i dobre organizacije, koja podrazumijeva pola posla.

»Ponekad je bilo teško uskladiti raspored sati u osnovnoj školi s rasporedom u Muzičkoj, s obzirom na to da sam svaki mjesec mijenjala smjenu. U početku su me roditelji vodili, a kasnije sam počela ići sama, što je zahtijevalo više vremena. Do četvrtog nižeg sam imala samo predmete flautu i solfeđa, tada sam dobila obvezni predmet – orkestar, a u šestom nižem i teoriju muzike. Sve godine sam povremeno imala i korepeticiju (klavirsku pratnju). Osim obveza oko Muzičke škole, još kada sam bila predškolkica, krenula sam i na folklor u HKK *Bunjevačko kolo*, pa mi je i to bila obveza, kao i župni vjeronauk. Često sam govorila kako želim ići samo u Muzičku školu, a sada mi se to napokon ostvarilo. Osim što plešem u folkloru, uključila sam se i u orkestar koji

prati plesače. To me također privlači i nudi mi mogućnost da ono što u teoriji naučim, u praksi primijenim. Privlači me i sviranje i pjevanje tradicijske glazbe, te se osim u klasici i ovdje pronalazim.»

Vrijedna profesorica, nagrade i pohvale

Lucija je flautu počela u klasi prof. Kristine Molnar, koja će joj predavati i naredne četiri godine i s kojom je, kako kaže, od prvog sata ostvarila izuzetnu suradnju.

»Ona mi nije samo nastavnica, već, kako često znam reći, druga mama. Uvijek je imala razumijevanja i ne samo da me je naučila svirati i muzicirati na flauti, nego i puno drugih životnih lekcija. Pred svako natjecanje ili nastup bila je moja velika podrška i svaku moju pogrešku iskoristila je da me nauči kako je ispraviti, kako biti bolja. Osobito ću pamtiti njenu podršku za prijamni ispit, s obzirom da su se uz *online* nastavu i pripreme za njega odvijale tako i dobro smo funkcionirale i kada je ovaj način rada u pitanju.«

Kada je riječ o nagradama i pohvalama za uloženi trud, Lucija je redovito sudjelovala na Međunarodnom natjecanju puhača *Femus* (sedam godina) i uvijek je u određenoj kategoriji osvojila neko od prva tri mjesta. Dva puta je bila na Republičkom natjecanju puhača u Beogradu, gdje je osvojila pohvalu i treće mjesto, a bila je i na Republičkom natjecanju iz Teorije muzike u Beogradu, gdje je dobila pohvalu.

Na pitanje je li bilo iznenađenje za nju što je proglašena za učenicu generacije osnovne Muzičke škole, Lucija nam je odgovorila potvrdno.

»Moram priznati da sam bila iznenađena kada mi je nastavnica flaute javila da me je puhački odsjek predložio za đaka generacije. Posljednjih mjeseci, kako sam već rekla, imali smo *online* nastavu, i na zahtjev nastavnice sam popunila potrebne formulare i poslala svoje diplome, također *online*, i nisam o tome više ni razmišljala, sve dok mi nije javila da sam ušla u konkurenciju među prva tri učenika. Tada je uslijedilo bodovanje i glasovanje svih profesora Muzičke škole. Njihovom odlukom sam izabrana za đaka generacije osnovne Muzičke škole. Bilo mi je jako drago, osobito jer sam se tada već uveliko pripremala za prijamni ispit za srednju školu«, prisjeća se Lucija.

A na pitanje – ukoliko netko dvoji, a volio bi uz svoje osnovno školovanje upisati i Muzičku školu, što bi mu preporučila, kako bi ga ohrabrila i potaknula na taj korak – naša je sugovornica više nego opravdano prava osoba za dati odgovor. A on glasi:

»Prije svega, mislim da ljubav prema glazbi treba biti na prvom mjestu i onda se sve može postići radom. Sigurno neće uvijek biti lako, ali kada se nešto želi onda je to moguće i ostvariti. Isto tako, ako se netko ne želi baviti u životu glazbom, smatram da je pohađanje glazbene škole odličan hobi, kojim se otvaraju brojne mogućnosti i proširuju vidici opće kulture.«

Luciji je nakon srednje Muzičke škole plan upisati Glazbenu akademiju u Hrvatskoj, također flautu, ali o tome će, dodaje, razmišljati za četiri godine. Sada joj je jedina želja svirati, raditi u životu ono što voli i usavršavati se u tome, a kada je škola koju će nastaviti pohađati u pitanju, ona kaže:

»Često drugima pričam kako ni u jednoj drugoj školi nema toga čega ima u Muzičkoj, a to je da kad god uđem u nju, netko svira ili pjeva i to me toliko puta oraspoložilo i učinilo zadovoljnom. Tamo se osjećam 'na svom terenu'.«

I. Petrekanić Sić

RECEPT NA TACNI



Sir od badema

Otkako sam prestala jesti hranu životinjskog podrijetla, trudim se da to ne utječe na pisanje recepata i da prijedloži budu raznoliki i za sve okuse. Malo je drugačije kada pripremam hranu za goste, tada pokušavam napraviti nešto vrlo ukusno i navesti ljude da isprobaju i ovakav način prehrane. Nedavno sam pročitala objavu jednog liječnika koji kaže da kada bi se ljudi hranili isključivo biljnim namirnicama ne bi bilo potrebe za mnogim medicinskim uređajima, jer ne bi postojale mnoge bolesti. I meni se zaista čini da mi je tijelo jače od kada sam na ovačkoj prehrani.

Najteže mi je palo rastati se od mliječnih proizvoda, posebno od sira i odlučila sam pronaći recept za biljni sir. U tome sam uspjela i zadovoljna sam proizvodom.

Potrebno: 180 gr badema / sok od pola limuna / 2 žlice maslinovog ulja / 1-2 dcl vode / soli / pola žličice češnjaka u prahu / žličica agar agar praha.

Postupak: Bademe namočiti u vodu i ostaviti preko noći. Ujutro ih isprati i oguliti kožicu. Staviti oguljene bademe u blender, dodati limunov sok, ulje, sol po okusu, češnjak u prahu i blendati uz postupno dodavanje vode. Kada masa postane glatka, već imate krem sir koji je fantastičnog okusa. Ukoliko želite pojesti kriške sira, potrebno je još malo posla. U 2 dcl biljnog mlijeka ili vode dodati žlicu agar agar praha i kuhati dok ne zavri uz miješanje. Nakon 2 minuta dodati smjesu od badema koju ste pripremili i miješati još nekoliko minuta, pa smjesu prebaciti u kalup i ostaviti da se hladi oko sat vremena. Sir pažljivo prebaciti na tanjur i uvaljati ga u začine po želji, recimo gurušica, crni papar, kopar, korijander, komorač. Na kraju politi sir s malo maslinovog ulja.

Dodatak: Uz domaći kruh, nekoliko rajčica, češnjak, avokado i rikotu, ovaj sir će biti izvrsna kombinacija za lagani ljetni doručak.

Gorana Koporan



Tragovi starih vremena

Novija naselja u Subotici građena su u pravilnim četvorokutima s paralelnim ulicama, prema graditeljskim planovima (Mali Radanovac, nova naselja u Malom Bajmoku, Aleksandrovu i sl.), što je pogotovo uočljivo iz visine, tj. posredstvom suvremenih satelitskih snimaka. U nekim starim dijelovima grada, međutim, ostale su trase iz dalekih vremena i nakon što su ulice i ceste modernizirane i kuće obnovljene, slijedeći ulične linije koje su još naši preci postavljali, a oni su to činili prateći prirodni reljef zemljišta, znatno više u skladu s prirodom no što se danas čini. Mnoge ulice stoga, zadržavajući stare trase, svojim oblikom mogu među suvremenici izazivati nedoumicu i pitanja, jer se nalaze u jednom širokom ravničarskom gradu, a ipak su krivudave, valovite, oble, uske, ili su kratke i slijepe, tj. imaju samo jedan ulaz i izlaz. Odgovori se kriju na kartama grada u prošlosti, pogotovo u kvartovima koje su presijecali vodeni tokovi, nekad na otvorenom, danas u cijevima. Subotički teritorij imao je nekoliko takvih vodotokova (rječica, potoka) i jezera, koji su od značaja za današnju strukturu ulica.

Na fotografiji je Viška ulica u Keru, koja najmanje 110 godina nije mijenjala oblik, jer je susrećemo i na karti iz 1911. godine (desni kut fotografije, preko puta crkve sv. Roka). Prođe li se njome, u atmosferi se osjeća patina vremena i dugog trajanja, što stare ulice čini posebno zanimljivim za šetnju. I tad i sad izlazila je na značajnu prometnicu, danas Beogradski put, susrećući se tu i s jednom slijepom uličicom, Kninskom. No, isječak stare karte, osim što prikazuje ulice iz 1911. godine, značajan je zbog jasno obilježenog otvorenog vodotoka (danas je, uglavnom, u cijevima) koji je utjecao na reljef dijelova Kera i Gata. U Gatu (lijevo) ima nekoliko uličica neobičnih oblika, koje su, uglavnom, zadržale do danas.



Bokinsko katoličko pjevačko društvo

Do selidbe Hrvata u središnji dio Banata došlo je zbog preustroja Vojne krajine. Posjedi biskupa u pokupskom i topuskome kraju u Hrvatskoj na kojima su živjeli i radili predijalci čuvajući svoj status male feudalne gospode, morali su biti smanjeni te je golemi dio tog zemljišta potkraj 18. stoljeća predan u ruke bečke carske komore. U zamjenu za imanja kojih su se odrekli, biskupima i njihovim plemićima dodijeljena je zemlja oko banatskih mjesta Boke, Neuzine, Radojeva (Klarije) i Keče. Oni su u novome zavičaju zadržali status predijalaca, pa su stoga dobili i kmetove koji su im služili i brinuli se o poljoprivrednim gospodarstvima.

Najbrojnija od ovih kolonija bila je Boka kraj Sečnja. Ona je sve do 1898. godine u nazivu imala i hrvatski predznak. Svoj novi dom u tom selu našle su obitelji iz Turopolja i okolice koje su nosile prezimena Lukinić, Slović, Filković, Matanović, Bančak, Ilijević, Žunac i druge. Hrvatska je Boka 1910. godine brojala 620 Hrvata. Oni su u svome naselju skupa živjeli s velikim zajednicama Srba, Mađara, Nijemaca. Kajkavsko su narječje Hrvati u Boki uspjeli sačuvati veoma dugo. Mnoge znanstvene studije bave se tom tematikom, a zabilježene su i tonske snimke koje svjedoče o osobenostima njihovog autentičnog dijalekta.

O visokoj kulturnoj razini na kojoj se nekad nalazila hrvatska zajednica u Boki govori primjerice podatak da se još 1827. godine u zagrebačkoj gimnaziji školovalo šest učenika iz ovog sela, kao i da su mještani do 1930. godine pohađali zasebnu školu na hrvatskom jeziku. Svojedobno je Boka imala svoju hrvatsku čitaonicu u koju su redovito stizali časopisi iz Zagreba, a do nedavno je bokinski župni ured pri Katoličkoj crkvi bio pod izravnom nadležnosti Zagrebačke biskupije bez obzira što joj zemljopisno ne pripada.

Fotografija koju objavljujemo snimljena je tijekom prve polovice dvadesetih godina prošloga stoljeća, a na njoj poziraju članovi katoličkog pjevačkog društva iz Boke. Njihova župna crkva posvećena Navještenju Gospodinovu izgrađena je davne 1840. godine uz zalaganje zagrebačkoga biskupa **Aleksandra Alagovića**. Sliku je našem uredništvu ustupio **Pavao Dragičević** iz Vin-



Članovi katoličkog pjevačkog društva iz Boke u Banatu snimljeni sredinom dvadesetih godina prošloga stoljeća

kovaca, a na njoj se među ostalim nalaze i njegovi preci. Naime, u donjem redu slijeva na desno treća cura koja sjedi odjevena u bijelo je Pavlova baka **Hermína Bančak**. Rođena je 1909. u Boki, a umrla u Belom Manastiru 1982. godine. Njezini su roditelji bili **Petar Bančak** i **Marija Pozojević**, oboje plemenita roda. Obitelj majke živjela je u Klariji, a preci su joj potjecali iz sela Slana. Familija Bančak ili Banšćak također vodi podrijetlo iz Pokuplja, ali iz mjesta po imenu Jama. Hermína je već u svojoj 19. godini bila zaručena za Dragičevića nakon čega se za njega i udala. U prvo su vrijeme živjeli u Somboru gdje je on bio službenik policije. Kratko su stanovali u Kolutu i tamo se 1933. godine rodio otac Pavla Dragičevića. Nakon toga je obitelj stalno prebivalište pronašla u Vinkovcima. No, svoju je starost Hermína provela kod kćeri **Ane** u Belom Manastiru gdje je preminula od posljedica moždanog udara.

Bezbroj je priča i obiteljskih legendi Hermína prenijela potomcima. One govore o jakoj nacionalnoj svijesti koju su nekada posjedovali banatski Hrvati kajkavci. Njihov plemićki ponos očitovali su na svakom koraku, a slavnu povijest predaka pamtili su i čuvali u svojim srcima. Danas u Boki živi tek nekoliko desetaka hrvatskih obitelji, ali je dubok trag koji je ova zajednica ostavila za sobom neizbrisiv i trajan.

Dalibor Mergel

Dužijanca malenih

Svečanom svetom misom u katedrali bazilici svete Terezije Avilske u Subotici, u nedjelju, 12. srpnja, proslavljena je *Dužijanca malenih*, dječja zahvala za ovogodišnju žetvu. Prije početka mise sve prisutne pozdravio je predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin**, koje je i organizator ove manifestacije. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** u zajedništvu s mons. dr. sc. **Andrijom Anišićem** i vlč. **Lucom Poljakom**.

Na početku svoje propovijedi mons. Beretić je pozdravio ovogodišnji mali bandaški par **Roku Vojnića** i **Martu Vukmanov Šimokov** i svu djecu obučenu u bunjevačku narodnu nošnju i zahvalio se njihovim roditeljima što od rane dobi njeguju ljubav prema tradiciji. Osvrnuvši se na evanđelje, rekao je kako naša riječ treba biti poput Božje, da širi radost i veselje.

Po završetku svete mise, mali bandaški par u povorci s ostalom djecom u nošnji, predao je kruh od novog brašna u dvorištu HKC-a *Bunjevačko kolo* predsjedniku ove udruge Lazaru Cvijinu.



Ovogodišnja manifestacija protekla je pod određenim mjerama predostrožnosti zbog aktualne situacije prouzrokovane virusom covid-19, te su svi prisutni u crkvi nosili zaštitne maske.

D. T.



Ljetni oratorij 2020.

Četvrtu godinu zaredom organiziran je Ljetni oratorij, koji je ove godine okupio više od 90 djece, te 20 mladih animatora. Bilo bi ovo sjajnih tjedan dana za sve osnovnoškolce, da nije ponovno nastupila svima dobro poznata situacija s koronavirusom. Tako su se umjesto pet, od 6. do 10. srpnja, djeca družila samo tri dana. »Od početka organizacije i pregovora bili smo svjesni da se Ljetni oratorij zbog pande-



mije ove godine možda neće moći održati. Stvorili su se uvjeti i zbog toga smo zahvalni Bogu na tri dana programa. Trebao nam je svima susret, duhovno ohrabrenje, zajedničke molitve i malo veselja te smo tako nastojali provesti ova tri dana« kaže, jedna od organizatorica oratorija **Nataša Stipančević** i pojašnjava kako su i djeca uživala ova tri dana željna druženja i zabave.



Prvog dana sudionici oratorija su proveli u župi Uskrsnuće Isusovo gdje ih je ugostio župnik vlč. **Marjan Vukov**. Sukladno mjerama, dan su proveli u parku uz igre, multimedijalnu i glazbenu radionicu, te film. Drugoga dana je bio organiziran izlet, te su tako svi posjetili župu sv. Antuna u Čantaviru, gdje su ih ugostili župnik vlč. **Róbert Utcai** i župni vikar vlč. **Nebojša Stipić**. Domaćini su gostima osigurali zajedničku svetu misu, ples, ručak kao i razne igre na velikom stadionu.



Trećega dana, osim igara i nezaboravnog vodenog dana s. **Silvana Milan** je okupljene upoznala s činjenicama i zagovornom moći blažene **Marije Petković**. Župnik sv. Roka, mons. **Andrija Anišić** obratio se djeci i mladima da mole da ova pandemija što prije prođe. Vjerujemo kako su djeca ove riječi ozbiljno shvatila i da je molitva njihovo »oružje« kako bi se što prije mogli ponovno družiti, kroz brojne radionice i igre.

Ljetni oratorij pomogli su mnogi na razne načine, a financijska potpora stigla je i iz Autonomne Pokrajine Vojvodine, putem odobrenog projekta.

H. R.



Too Tóth optika

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 491 7621 561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinovo 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perme punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormari i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNESENOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva *Skala Garden* d.o.o., Segedinski put br. 90, Subotica, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Rekonstrukcija i dogradnja postojećeg objekta – zgrade poslovnih usluga i prenamjena u poslovno-proizvodno-skladišni objekt«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-167/2020, a koji se planira na katastarskim parcelama 11080/1, 11080/8, 11080/10, 11081/1, 11081/3 i 11081/4, K.O. Donji grad, Subotica (46.076729⁰; 19.676418⁰).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.



Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 21. 7. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com



HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.



INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON



*Astra
Telekom*

STANDARD
MIX PAKETI

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.stratelekom.com



Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Gradonačelnik
Broj: II-464-130/2020
Dana: 14.07.2020.
24000 Subotica
Trg slobode 1

Na temelju članka 99. stav 5. Zakona o planiranju i izgradnji (Sl. glasnik RS, broj 72/09, 81/09-ispravka, 64/10 – odluka US i 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/14, 145/14, 83/2018, 31/2019 i 37/2019 – dr. zakon 9/2020) i članka 16. Odluke o pribavljanju, otuđenju i davanju u zakup građevinskog zemljišta i pretvaranja prava zakupa na građevinskom zemljištu u pravo svojine (Sl. list Grada Subotice, broj 14/2015 i 53/2016), Gradonačelnik Grada Subotice donosi

ODLUKU

O RASPISIVANJU JAVNOG OGLASA ZA OTUĐENJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA (ZEMLJIŠTE) U JAVNOJ SVOJINI GRADA SUBOTICE RADI IZGRADNJE U POSTUPKU JAVNOG NADMETANJA (dražba)

I. Predmet otuđenja:

1. parc. br. 15879/6 u površini 04a 53m², upisana u list nepokretnosti br. 1383 K.O. Novi grad, u javnoj svojini Grada Subotice,
2. parc. br. 14777/8 u površini 84a 25m², upisana u list nepokretnosti br. 1383 K.O. Novi grad, u javnoj svojini Grada Subotice,
3. parc. br. 15799/9 u površini 06a 28m², upisana u list nepokretnosti br. 1383 K.O. Novi grad, u javnoj svojini Grada Subotice,
4. parc. br. 694/8 u površini 11a 94m², upisana u list nepokretnosti br. 1383 K.O. Novi grad, u javnoj svojini Grada Subotice,
5. parc. br. 694/9 u površini 14a 02m², upisana u list nepokretnosti br. 1383 K.O. Novi grad, u javnoj svojini Grada Subotice,
6. parc. br. 17688/3 u površini 02ha 60a 39m², upisana u list nepokretnosti br. 1383 K.O. Novi grad, u javnoj svojini Grada Subotice,
7. parc.br. 1763/9 u površini 16a 59m², upisana u list nepokretnosti br. 10120 K.O. Stari grad, u javnoj svojini Grada Subotice
8. parc.br. 35641/9 u površini 04a 19m², upisana u list nepokretnosti br. 6608 K.O. Donji grad, u javnoj svojini Grada Subotice
9. parc.br. 35641/12 u površini 03a 92m², upisana u list nepokretnosti br. 6608 K.O. Donji grad, u javnoj svojini Grada Subotice
10. parc.br. 385/37 u površini 05a 65m², upisana u list nepokretnosti br. 4518 K.O. Palić, u javnoj svojini Grada Subotice

II. Komunalna opremljenost:

1. parc. br. 15879/6 K.O. Novi grad, asfaltirani pristupna cesta bez trotoara,
2. parc. br. 14777/8 K.O. Novi grad, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta bez trotoara, javna rasvjeta,
3. parc. br. 15799/9 K.O. Novi grad, javni vodovod, javna rasvjeta, plinovod,
4. parc. br. 694/8 K.O. Novi grad, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta, javna rasvjeta,
5. parc. br. 694/9 K.O. Novi grad, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta, javna rasvjeta,
6. parc. br. 17688/3 K.O. Novi grad, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta, trotoar, javna rasvjeta.
7. parc.br. 1763/9 K.O. Stari grad, javna kanalizacija i javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta, javna rasvjeta,
8. parc.br. 35641/9 K.O. Donji grad, javni vodovod,
9. parc.br. 35641/12 K.O. Donji grad, javni vodovod,
10. parc.br. 385/37 K.O. Palić, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta, javna rasvjeta.

III. Urbanistički uvjeti:

– Uvidom u Plan generalne regulacije VIII. za zone »Željezničko naselje« i »Makova Sedmica« i dio zone »Mali Radanovac« (Službeni list Grada Subotice, broj 52/2012), utvrđeno je da se parcele k.p. br. 15879/6 i 15799/9 K.O. Novi Grad nalaze u dijelu prostora namijenjenog izgradnji objekata porodičnog stanovanja srednjih gustina.

Za ovu zonu su utvrđeni sljedeći urbanistički parametri:

- Namjena objekta: – porodični stambeni objekt (min. površina parcele 300m²)
 - stambeni objekt s 2 stana (min. površina parcele 400m²)
 - stambeni objekt s 3 stana (min. površina parcele 500m²)
 - stambeno-poslovni ili poslovni objekt (min. površina parcele 500m²)
- Max. indeks zauzetosti parcele je 40%,
- Max. katnost glavnog objekta je P+1+Pk (prizemlje, kat i potkrovlje), s tim da je dozvoljena izgradnja podrumске ili suterenske etaže ako ne postoje smetnje geotehničke i hidrotehničke prirode,

- Pomoćni objekt u funkciji glavnog objekta, gradi se na istoj parceli na kojoj je sagrađen glavni stambeni objekt (garaže, ostave, septičke jame, bunari i sl.),

Parking mjesta za ove parcele predviđena su u okviru istih.

- k.p.br. 14777/8 K.O. Novi grad prema Planu generalne regulacije VII. za zone »Kertvaroš« i »Novi Grad« i dijelove zona »Mali Radanovac«, »Radanovac« i »Palić« u Subotici (*Službeni list Grada Subotice* broj 11/2014 i 12/2014) se nalazi u dijelu bloka 200 i namijenjena je za proizvodnju i privredu.

Za ovu zonu su utvrđeni sljedeći urbanistički parametri:

- Max. indeks zauzetosti parcele je 50%, ukoliko je parkiranje osigurano u podzemnoj etaži – maks. indeks zauzetosti je 60%,
- Maksimalni stepen iskorištenosti parcela je 80% (računajući sve objekte visokogradnje i platoe s prometnicama i parkinzima),
- Max. katnost za proizvodne objekte i objekte male privrede je P+1, a maksimalna katnost poslovno administrativnih objekata je P+2+Pk.

U ovoj zoni dozvoljeno je građenje sljedećih objekata: proizvodni objekt, proizvodno-poslovni objekt, proizvodno-skladišni objekt, poslovni-skladišni objekt, poslovno-proizvodno-skladišni objekt, poslovni objekt, drugi pomoćni objekti (garaže, kotlarnice, bunari...).

Parcela ispunjava uvjete za gradnju, s tim da je za predmetni prostor propisana obveza izrade urbanističkog projekta, te se Investitoru nakon donošenja istog može odobriti izgradnja objekata.

Izrada Urbanističkog projekta je obveza Investitora.

Parking mjesta za ovu parcelu predviđena su u okviru istih.

- k.p.br. 694/8 i 694/9 K.O. Novi grad – prema Planu detaljne regulacije za deo prostora MZ „Željezničko naselje“ u delovima blokova 13.1 i 13.2, između Majšanskog puta, ulice Partizanskih baza i Hrastove ulice u Subotici (*Službeni list Grada Subotice*, broj 5/2018), navedene parcele se nalaze u dijelu bloka 18 u zoni namijenjenoj mješovitom stanovanju.

U okviru zone MJEŠOVITOG STANOVANJA, u zavisnosti od veličine parcele, dozvoljeno je građenje sljedećih objekata:

- porodični stambeni objekt (maksimalno 4 stambene jedinice, najveća dozvoljena spratnost P+1+Pk (prizemlje+kat+potkrovlje))
- porodični stambeno-poslovni ili poslovno-stambeni objekt (maksimalno 2 stambene jedinice, najveća dozvoljena spratnost P+1+Pk (prizemlje+kat+potkrovlje))
- višeporodični stambeni, stambeno-poslovni ili poslovno-stambeni objekt (minimalno 4 stambene jedinice, najveća dozvoljena spratnost P+2+Pk (prizemlje+ dva kata+potkrovlje))
- poslovni objekt (može se graditi kao jedinstven objekt na parceli ili kao zaseban objekt na parceli s porodičnim stambenim objektom, najveća dozvoljena spratnost P+2+Pk (prizemlje+ dva kata+potkrovlje))
- drugi objekti na parceli (prateći, pomoćni)
- dozvoljena izgradnja podrumске ili suterenske etaže ako ne postoje smetnje geotehničke i hidrotehničke prirode.

Nije dozvoljena izgradnja mini farmi i klanica, također nije dozvoljena izgradnja proizvodnih objekata, odnosno proizvodnih pogona male privrede i proizvodnog zanatstva.

Max. indeks zauzetosti parcele je 50%.

Za predmetni prostor propisana obveza izrade urbanističkog projekta u slučajevima izgradnje višeporodično stambenih i stambeno poslovnih objekata.

Izrada Urbanističkog projekta je obveza Investitora.

Parking mjesta za ove parcele predviđena su u okviru istih. Ukoliko iz opravdanih razloga nije moguće osigurati potreban broj parking-garažnih mjesta na parceli, primjenjuje se Odluka o utvrđivanju doprinosa za uređivanje građevinskog zemljišta (*Službeni list Grada Subotice* broj 7/2015 i 8/2019).

- k.p.br. 17688/3 K.O. Novi grad – prema Planu detaljne regulacije za dijelove blokova 16.5 i 17.2 sjeverno od Segedinskog puta u Subotici (*Službeni list Grada Subotice*, broj 38/2015), predmetna parcela se nalazi u zoni namijenjenoj poslovanju s proizvodnjom.

Vrsta i namjena objekata koji se mogu graditi:

Na parcelama ili kompleksima u zoni poslovanja s proizvodnjom dozvoljena je izgradnja jednog ili više objekata u kojima se odvijaju sljedeće djelatnosti:

- poslovne djelatnosti (tercijarne djelatnosti: prodaja, administracija, usluge, ugostiteljstvo i sl.)
- skladišne djelatnosti
- proizvodne djelatnosti.

Osim objekata osnovne namjene, mogu se graditi:

- pomoćni objekti neophodni za obavljanje osnovne djelatnosti (garaže, infrastrukturni objekti, stanice za opskrbu gorivom, rezervoari, cisterne i sl.)
- stambeni objekti s 1-2 stana za vlasnika.

Max. Indeks zauzetosti parcele je 60%.

Dozvoljena katnost objekata je P+2, maksimalna visina slemena objekta je 12m, a iznad te visine su dozvoljeni visinski akcenti u funkciji djelatnosti koja se odvija u kompleksu (tehnološki tornjevi, silosi, dimnjaci i sl.), reklamni stupovi, kao i telekomunikacijski i drugi infrastrukturni objekti.

Dozvoljena je izgradnja podrumске ili suterenske etaže ako ne postoje smetnje geotehničke i hidrotehničke prirode.

Za izgradnju i uređenje novih ili dogradnju postojećih kompleksa u kojima bruto razvijena površina novoplaniranih objekata iznosi 2000m² ili više Planom je propisana obveza izrade urbanističkog projekta.

Izrada Urbanističkog projekta je obveza Investitora.

Parking mjesta za ove parcele predviđena su u okviru istih.

– za kat. parc. br. 1763/9 k.o. Stari grad

Uvidom u Plan detaljne regulacije za dio prostora ovičen ulicama Zmaj Jovina, Aleja Maršala Tita, Petra Lekovića, Arsenija Čarnojevića, Ferenc Szépa, Vatroslava Lisinskog, Sterije Popovića, Paje Marganovića, Željeznička pruga Kelebija – Subotica, Ber Imrea, Jovana Cvijića, Jovana Mikića, Majšanski put, Ratka Mitrovića, Bose Miličević (*Službeni list Općine Subotica* broj 24/2009), utvrđeno je da se predmetne parcele nalaze u dijelu bloka 12 namijenjenog za višeporodično stanovanje velikih gustina.

U zoni VIŠEPORODIČNOG STANOVANJA – područja regeneracije gradskog tkiva, dozvoljeno je građenje sljedećih objekata:

– VIŠEPORODIČNI stambeni, stambeno-poslovni ili poslovno-stambeni objekt (minimalno 4 stambene jedinice)

Odnos namena u objektu je 60% stanovanje i 40% poslovanje

– POSLOVNI objekt (može se graditi samo kao jedinstven objekt na parceli)

Poslovni objekt se može graditi uz poštovanje propisanih urbanističkih pravila za zonu, a čija namjena neće imati štetnih utjecaja na okolinu i uvjete življenja u neposrednom okruženju, i za koje je Procjenom utjecaja na životni okoliš potvrđeno da se uz poduzete mere zaštite objekt određene poslovne namjene može graditi u zoni višeporodičnog stanovanja.

– DRUGI objekti na parceli - prateći objekti stanovanja u cilju osiguranja dopunskih sadržaja stanovanju i to: zajedničke garaže, parkirališta, dječja igrališta, sadržaji sporta, nadstrešnice i infrastrukturni objekti (kotlarnice, trafostanice...) i sl.

Veličina parcele uvjetovana je planiranom izgradnjom objekta tako da je površina pod planiranim objektom 50% veličine građ. parcele. Veličina građ. parcele uvjetovana je i organizacijom i uređenjem građ. parcele tako da se na njoj osigura min 50% parking ili garažnih mjesta na 70m² korisne površine objekta.

Dispozicija novog objekta utvrđena je u odnosu na ulicu po principu ivične izgradnje. Novoplanirani objekt se većim dijelom locira obodom bloka, u okviru utvrđenog prostora za građenje, u neprekinutom ili prekinutom nizu (kako je definirano na grafičkim prilogima plana).

Visina objekta – rastojanje od nulte kote terena do kote slemena, za višeporodične stambene, stambeno-poslovne i poslovne objekte može biti minimalna katnost objekata P+4 (prizemlje+četiri kata), a maksimalna katnost objekata P+5 (prizemlje + 5 katova) bez nadzidka nad završnom etažom (max 23.0 m).

Dozvoljena je izgradnja podruma ili suterena ako ne postoje smetnje geotehničke i hidrotehničke prirode.

Uvjeti za pristup parceli i parkiranje vozila

– Parkiranje vozila planirano je u regulacijama prometnica i u zajedničkim dvorištima.

– Uvjeti za osiguranje prostora za parkiranje vozila na vlastitoj građevinskoj parceli odnosno zajedničkoj blokovskoj površini su:

– 1 parking ili garažno mjesto na 70,0m² korisne površine.

Ukoliko iz opravdanih razloga nije moguće osigurati potreban broj parking-garažnih mjesta na parceli, primjenjuje se uvjet se maksimalno 50% parking ili garažnih mjesta može osigurati na javnom parkingu ili u javnoj garaži, a u svemu prema Odluci o utvrđivanju doprinosa za uređivanje građevinskog zemljišta (*Službeni list Grada Subotice* broj 7/2015 i 8/2019).

– za kat. parc. br. 35641/9 i 35641/12 k.o. Donji grad

Uvidom u Plan generalne regulacije III. za dio zone »Aleksandrovo« u Subotici (*Službeni list Grada Subotice*, broj 52/2012), utvrđeno je da se navedene parcele nalaze u dijelu bloka 38 i namijenjene su porodičnom stanovanju srednjih gustina.

Za zonu porodičnog stanovanja srednjih gustina su utvrđeni sljedeći urbanistički parametri:

- slobodnostojeći stambeni objekt – max. katnost glavnog objekta je od P do P+1+ Pk - rastojanje od nulte kote objekta do kote slemena je maksimalno 12,0m, odnosno do kote strehe max. 9,0 m,

prateći objekt koji se gradi uz glavni objekt (garaža, ljetna kuhinja ...) je maksimalne katnosti P (prizemlje) - maksimalna visina od nulte kote do kote strehe ili vijenca je 3,0m,

dozvoljena izgradnja podrumске ili suterenske etaže ako ne postoje smetnje geotehničke i hidrotehničke prirode,

– max. indeks zauzetosti parcele je 40%.

Parking mjesta za ove parcele predviđena su u okviru istih.

– za kat. parc. br. 385/37 k.o. Palić

Uvidom u Plan generalne regulacije V. za sjeverni dio zone »Palić« i deo zone »Radanovac« u Subotici (*Službeni list Grada Subotice* broj 15/2013), utvrđeno je da se predmetne parcele nalaze u dijelu bloka br. 54a koji je namijenjen za porodično stanovanje srednjih gustina.

U okviru zone PORODIČNOG STANOVANJA SREDNJIH GUSTINA u zavisnosti od veličine parcele, dozvoljeno je građenje sljedećih objekata:

– Slobodno-stojeći objekti:

– porodični stambeni objekt

– stambeni objekt max. 3 stana

– porodični stambeno – poslovni objekt (max. 2 stana)

- poslovni objekt s poslovnom djelatnošću
- Dvojni objekti :
- porodični stambeni objekt
- porodični stambeno-poslovni objekt
- Objekti u prekinutom nizu: - porodični stambeni objekt
- Pomoćni objekt u funkciji glavnog objekta, gradi se na istoj parceli na kojoj je sagrađen glavni stambeni, poslovni objekt (garaže, ostave, septičke jame, bunari, cisterne za vodu i sl.).

Max. indeks zauzetosti parcele je 40%.

Max. spratnost glavnog objekta je P+1+Pk (prizemlje, kat i potkrovlje), s tim da je dozvoljena izgradnja podrumске ili suterenske etaže ako ne postoje smetnje geotehničke i hidrotehničke prirode.

Parking mjesta za ovu parcelu predviđena su u okviru iste.

Rok za podnošenje urednog zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole:

Osoba koja stekne svojinu (u daljem tekstu: Sticatelj) se obvezuje da tijelu nadležnom za izdavanje građevinske dozvole, u roku od osam mjeseci od dana zaključenja ugovora o stjecanju zemljišta podnese uredan zahtjev za izdavanje građevinske dozvole za izgradnju objekta čija je izgradnja predviđena važećim planskim aktom.

IV. Tržišna cijena zemljišta:

Početna cijena (tržišna vrijednost) zemljišta koje se otuđuje je:

1. parc. br. 15879/6 K.O. Novi grad u površini 04a 53m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 647.453,00 dinara, iznos depozita: 194.235,90 dinara,
2. parc. br. 14777/8 K.O. Novi grad u površini 84a 25m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 20.953.929,00 dinara, iznos depozita: 6.286.178,70 dinara,
3. parc. br. 15799/9 K.O. Novi grad u površini 06a 28m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 906.434,00 dinara, iznos depozita: 271.930,20 dinara,
4. parc. br. 694/8 K.O. Novi grad, u površini 11a 94m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 4.212.070,22 dinara, iznos depozita: 1.263.621,07dinara,
5. parc. br. 694/9 u površini 14a 02m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 4.945.831,19 dinara, iznos depozita: 1.486.449,36 dinara,
6. parc. br. 17688/3 u površini 02ha 60a 39m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 57.257.967,69 dinara, iznos depozita: 17.177.390,30 dinara.
7. parc.br. 1763/9 u površini 16a 59m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 26.339.690,00 dinara, iznos depozita: 7.901.907,00 dinara
8. parc.br. 35641/9 u površini 04a 19m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 581.387,00 dinara, iznos depozita: 174.416,10 dinara
9. parc.br. 35641/12 u površini 03a 92m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 543.923,00 dinara, iznos depozita: 163.176,90 dinara
10. parc.br. 385/37 u površini 05a 65m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 1.023.148,00 dinara, iznos depozita: 306.944,40 dinara

Tržišnu vrednost zemljišta utvrđuje ovlaštteni sudski vještak.

Tržišna cijena zemljišta ne može biti niža od cijene utvrđene aktom nadležnog poreznog tijela.

Učesnici na javnom nadmetanju (u daljem tekstu: licitaciji) su dužni da uplate depozit (garantni iznos) koji predstavlja iznos u visini od 30% od početne cijene zemljišta, na depozitni račun Grada Subotice br. 840-1027804-55 s pozivom na broj 69-236, model 97.

Učesniku na licitaciji koji ne ostvari pravo na kupovinu zemljišta, uplaćeni depozit će se vratiti u roku od pet radnih dana od dana provedenog postupka (visina iznosa koji se vraća jednaka je dinarskom iznosu uplaćenom na ime depozita), izuzev ukoliko učesnik odustane od svoje ponude ili ne pristupi licitaciji.

V. Postupak licitacije:

Postupak licitacije provodi Komisija za građevinsko zemljište (u daljnjem tekstu: Komisija).

Na licitaciji mogu sudjelovati pravne i fizičke osobe koje podnesu pismene prijave na adresu: Subotica, Trg slobode 1, putem Službe za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Subotica, u Uslužnom centru, na prizemlju Gradske kuće, šalter broj 16 i 17 ili poštom.

Prijave se podnose u zatvorenoj kuverti s naznakom »Prijava na oglas za otuđenje građevinskog zemljišta u javnoj svojini Grada Subotice - NE OTVARATI«.

Prijave se podnose Komisiji za građevinsko zemljište putem Tajništva za imovinsko-pravne poslove, Službe za imovinsko-pravne poslove, stambena pitanja i građevinsko zemljište.

Na poledini se upisuje naziv i adresa podnositelja, broj telefona i ime i prezime ovlaštene osobe za kontakt.

Oglas je otvoren od 17.07.2020. godine, zaključno sa 17.08.2020. godine, što predstavlja rok za podnošenje pismenih prijava.

Prijava podnesena putem pošte se smatra blagovremenom ukoliko se podnese u danom roku, a u pisarnicu Gradske uprave bude zaprimljena najkasnije 24.08.2020. godine do 12.00 sati.

Prijava pravne osobe sadrži: pun naziv i sjedište, matični broj, porezni identifikacijski broj i broj rješenja o registraciji kod nadležnog tijela.

Prijava se ovjerava potpisom i pečatom ovlaštene osobe.

Prijava fizičke osobe sadrži: ime i prezime, adresu, jedinstveni matični broj građana, a ako je osoba poduzetnik i podatke o upisu u registar nadležnog tijela (broj, datum i naziv tijela) i porezni identifikacijski broj.

Prijava treba sadržati sve podatke o parceli za koje se ista podnosi.

Uz prijavu se prilaže:

– original ili ovjerena fotokopija akta o registraciji (Izvod iz APR-a) za pravne osobe

fotokopija osobne iskaznice ili putovnice, za fizičke osobe,

rješenje o upisu radnje u Registar - za poduzetnike,

– dokaz o uplati depozita,

– izjava da prihvaća sve posebne uvjete iz oglasa i

– za osobe koje zastupa punomoćnik, ovjerena punomoć od strane javnog bilježnika.

Pravo sudjelovanja na dražbi imaju samo osobe koje podnesu blagovremenu i potpunu prijavu, odnosno osobe koje po zahtjevu Komisije za građevinsko zemljište otklone nedostatke prijave.

Zemljište se otuđuje sudioniku dražbe koji ponudi najveću cijenu za predmetno zemljište, a koja se naknadno ne može umanjivati.

Sudioniku u dražbi čija se ponuda prihvati, uplaćeni depozit će se uračunati u kupoprodajnu cijenu i oduzeti od vrijednosti postignute na dražbi.

Dražbu otvara predsjednik ili ovlašteni član Komisije i utvrđuje:

1. Broj blagovremenih i potpunih prijava

2. Broj neblagovremenih i nepotpunih prijava

3. Nazive odnosno imena sudionika koji su stekli pravo sudjelovanja

4. Prisutne sudionike javnog nadmetanja odnosno njihove zakonske zastupnike ili ovlaštene predstavnike i imaju li urednu punomoć-ovlaštenje da sudjeluju na dražbi.

Dražba se provodi po sljedećem postupku:

1. Predsjednik ili ovlašteni član Komisije objavljuje početni iznos koji je predmet dražbe i poziva sudionike da isti iznos prihvate

2. Ukoliko sudionik ne prihvati početni iznos gubi pravo na povraćaj uplaćenog depozita

3. Predsjednik ili ovlašteni član Komisije poziva sudionike da daju svoje ponude iznosa cijene, uvećane za najmanje 1% od početnog iznosa, odnosno od posljednje dane ponude

4. Sudionici se javljaju za davanje ponude podizanjem ruke

5. Predsjednik ili ovlašteni član Komisije pokretom ruke dozvoljava sudioniku koji se najranije javio, da dà svoju ponudu

6. Sudionik dražbe dužan je da kaže u ime kojeg ponuđača koji iznos nudi

7. Predsjednik ili ovlašteni član Komisije pita tri puta daje li netko više od najvećeg prethodno ponuđenog iznosa i konstatira poslije trećeg poziva koji je najveći iznos ponuđen i ime ponuđača koji stječe pravo na stjecanje zemljišta.

Svaki sudionik dražbe ima pravo da tijekom rada Komisije daje primjedbe na rad Komisije i na tijek postupka, što se unosi u zapisnik. Po okončanom postupku dražbe, Gradonačelnik Grada Subotice će donijeti Rješenje o otuđenju zemljišta.

Rješenje se dostavlja svim sudionicima u postupku.

Stjecatelj je dužan da najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o otuđenju zemljišta, s Gradom Subotica zaključi ugovor o otuđenju zemljišta.

Ukoliko Stjecatelj ne zaključi ugovor o otuđenju u navedenom roku, Rješenje o otuđenju zemljišta se stavlja izvan snage bez prava Stjecatelja na povraćaj uplaćenog depozita za sudjelovanje u dražbi.

Stjecatelj zemljišta cijenu zemljišta postignutu na dražbi plaća jednokratno u roku 15 dana od zaključenja ugovora o otuđenju.

Stjecatelj zemljišta preuzima zemljište u viđenom stanju.

Sudionik dražbe koji smatra da je zemljište otuđeno suprotno odredbama zakona, te da mu je na taj način povređeno pravo, može podnijeti nadležnom sudu tužbu za poništaj ugovora u roku od osam dana od dana saznanja za zaključenje ugovora, a najkasnije 30 dana od dana zaključenja ugovora.

Postupak dražbe će se u svemu ostalom provesti prema odredbama Odluke o pribavljanju, otuđenju i davanju u zakup građevinskog zemljišta i pretvaranja prava zakupa na građevinskom zemljištu u pravo svojine (Sl. list Grada Subotice, broj 14/2015 i 53/2016).

Dražba će se održati dana 02.09.2020. godine, s početkom u 12 sati u Plavoj dvorani Gradske kuće, Subotica, Trg slobode br. 1.

Kompletan tekst Oglasa objavit će se u *Službenom listu Grada Subotice*, na oglasnoj ploči Gradske uprave Subotica, Trg slobode br. 1, u periodu od 17.07.2020. godine do 17.08.2020. godine, na internet stranici Grada www.subotica.rs, u rubrici »Natječaj i oglasi« i u lokalnim listovima: *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ*.

Sve informacije u vezi s oglasom mogu se dobiti u Službi za imovinsko-pravne poslove, stambena pitanja i građevinsko zemljište, kat II., ured broj 238/3 ili na tel: 024/626-842, svakog radnog dana od 08.00 do 12.00 sati.

Gradonačelnik
Bogdan Laban s.r.

U NEKOLIKO SLIKA

Bereg



Iz Ivković šora



Bunjenja?

Piše: Branko Ivković

Eto čeljadi moja, ja samo ovi dana blenem u televiziju i sam se ne-mož čovik načudit šta se to na ovom svitu izveđava, jeste da nam se kod nas čini najvećma, al svakom se u svojoj zemlji tako čini. Periša skoči pa oma zlim na me. »Nemoj ji branit, ta ti tute spominješ nike druge zemlje, ta baš mene briga kako je njima, ja se staram o našoj, da nama ne bude rđavo, nji niko nije pozatvaro u kuće, jeste da je bila kriza od te boleštine al su kad triba mogli se šetat, a ti Braniša njim držiš stranu, ta jel se sićaš da su i našem Josi Šorošaninu digli pedest 'iljada iz buđelara samo tako, a i još tušta njima borme.« Ja se čeljadi sav niki začudijo pa velim: »Ko ga brani bože iz čovikom, ta ja ga nisam branijo ni onda kad ste se tako svi zagrijali, ko popravijo se, hahaha, baš se popravijo, oma oduvo penzije za još pet lita unaprid, a i otkinijo od nji, a sad se sprema još za dvi godine, koliko ja znadem računat već bi bijo dvi tri lita penzioner, a vako ću kandar priskočit penziju.«

Gledim tako i ovo što se svit bunijo i navro u skupštinu, nije lipo kad se tako mora tražit pravica čeljadi moja, al kad kogod neće da sluša svoj svit ne znadem šta kast, nise lipo ni svađat a kamol tuć, bilo je niki čeljadi što su sidili na klupici u nikim parku pa bili beni od rendera, e pa nek se srdi ko oće al ni to nije u redu tako lemat svoj svit.

Sidim tako i gledam ovu dvojcu. Sam sebe nevdim, nema ogledalo u ambetušu di smo, al na njima vidim kako smo tušta vrimešni borme, a kad se sitim da smo bili još sasvim mladi kad su nam počeli obećevat boljitak, pa se menjali na vlasti jedni pa drugi, pa opet oni prvi, pa opet oni drugi, tako još pet šest puta, no doduše koliko se vidi na televiziji i oni su borme postali vrimešni, samo kandar je njima bolje fajn neg nama, lipče se nose, skoro zabadavad idu, drugi i voza, a mi običan svit stalno čekamo ništa bolje i lipče, a od tog ništa, kako je divanijo moj dida Grgo »lipsaj magarče dok trava ne naraste«. A borme ja skoro da i jesam.

Neg čeljadi moja jestel vi ovrli, ja jesam al se još čekadu cine, ne zna se šta će ovo vrime donet, važno da smo mi pridali a šta bog da, doduše porez i odvodnjavanje je već dao, jevo niki dan mi poštaš zatako rešenja u sandučić i da vam se pofalim borme nisu ni mala, jedno frtalj veća neg lane. Kaže Josu, dosad je ćutijo za divno čudo, to triba zapisat zlatnim slovima, da je to zato veće jel triba ispotovat te novce što smo dobili od vlasti, da je to dato 'nako samo a posli će bit sve naplaćeno natrag s debelom kamatom šta ste vas dva mislili, da je to onaki dar brez veze, kugod za prvu pričest?

Hm, ne bi više o tim divanijo, ja bi volijo divanit o našim ovim domaćin-skim običnim nevoljama, a ne kugod ovi na vistima što samo ponovidu to što su kazli vlasti i taj niki krizni štab, sad već ne znadem ni koji kad je sve u krizi, sve me ovo zbunilo, jedan kaže vako drugi 'nako, av di ćemo se nač već na po puta pa da barem razumimo. Dosta mudrovanja, triba namirit pa večerat, s paradičkom čorba davni izvitrla. Zbogom čeljadi moja.

Bać Ivin štodir

Jal vruće da se skuvaš jal ladno da se skorepiš



Piše: Ivan Andrašić

Bać Ive ve godine vrime nikako ne ide u račun. Jedva čeka jesen, veli možda će onda bit kako triba, pa će lakše dijat. Proliće i lito prošli u gripeština. Istina, par nedilja pri izbiranja najedamput svi ozdravili, pušćali i ne što se fodbaluju da na fodbal dovedu pune tribine ni što ji gloedu, pa se potli tuču sa žandarma, a i Najštosezasvepita pootvaro nikake fabrika i na avtobusa dono dosta svita da to gleda. I televizije sve uredno beštelovale. Na izbiranje slabo svita izašlo, pa vi što tribali za par dana obnarodovat ko koliko zadobijo morali sapit cile dvi nedilje. A zadobijo ope on, kako se i unaprid moglo nadat. Njegovi isapili oma to veče, vada učenija čeljad neg ovi što platiti da isapu. Proslavili o srca. Celivalo se, grlilo, doveli i trumbetaše, pokazali svima i kako se cigra kolo. Bilo ji tude dosta i što izigravu da nisu njevi. Maske jim pospadale, a dosta ji i gripu dobilo. Vada se oznojili dok cigrali, pa ji potli uvatila promaja. Potli izbiranja stali ope stezat. Gripa navalila ko nikad, svaki dan se razboli nekoliko stotina novi. I bome, potrefilo se da sve to dokači i bać Ivu. Ne gripa neg vo što sve branu brog gripe. I potrefilo ga, ko da mu kogod zabijo nož u srce. Mlađa mu se vinčala u subotu. Iz varoši došli i starija i njezin deran, vaj put samo brog sestrina vinčanja. Pripravili se za lipe, male svatove, al jim se baš ni dalo. Dade i matere nisu pušćali ni na vinčanje, velu smiju samo mlada, đuvegija, kuma i kum. Ni svatovi nisu mogli bit u bircuzu u kojemu zakazani. Večera se napravila ko preteeelja u dvoru. nako kako se naumilo. U petak nikako potli ručka općincki dada obnarodovo da se nigdi ne smije okupit više o pet čeljadi u isto vrime. Oma ga poljo ladni znoj. Bać Ivu, ne općinckoga dadu. Stalo mu zujat u ušima, pa ni ni čo da u bircuza neće moć bit nikaki svatova, nit drugi proslava. Na dan svatova se navuko, jedno po sata pri neg što će se on i njegova krenit ko prije i pretelja. Sporazumili se da mlade zajedno tamo dočeku ka dojdju natrag sa vinčanja, ka ji već nisu mogli, kaki je red, kršteno ispratit i tapšat jim i čestitat oma potli vinčanja. Duboko se zaštodiro, sijo za sokočalo i zapalijo ga. Za dram našo nu staru pismu *Kad se smiješ mila kćeri*. Samo što počela, iz njega provalilo. Dreči, sve joda, došla i njegova, zabrinila se šćim ga čula. Al ka čula zašto dreči i ona pušćala suzu. U bać Ivinomu drečanje se vada nakupijo svaj jad, jid i briga, al i sva radost brog njegovi cura. Eto, što ciloga života čeka, polako dolazi na svoje. Danas vinčanje, za koji misec će on i njegova bit dida i baka. Pogledali se naki zasuzani i jako se stegli. Ništa nisu divanili jedno drugomu, ko da su obadvoj imali velike gomboce u grlu, pa nisu mogli. A nisu ni tribali, jako dobro znali šta ko o nji misli. Zove godine otkako su zajedno, zajedno su priživili i jednako ositili sve tuge i radosti. Pisma se svršila, pa nadesijo niku veselu. I suze se osušile, jedino mu srce i dalje dutnjalo.

NARODNE POSLOVICE

Koga je sreća obukla, toga je i svukla.

Kad se ljubav ohladi, sve mane se vide.

Ljudi su vrlo darežljivi s onim što ih ništa ne košta.

VICEVI, ŠALE...

Gost: Dajte mi jednu kiselu vodu.

Konobar: Ne kaže se kisela nego mineralna.

Gost: Dobro, dajte mi onda jednu mineralnu vodu, mineralni kupus, salatu od mineralnih krastavaca i nemoj me tako mineralno gledati.

Lopovi obili **Picassov** stan, sve mu odnijeli. Pozvao on policiju i kako u to vrijeme nije bilo foto robota, on im predloži da nacрта lopova po sjećanju. Nacрта on lopova, da to policiji. Nakon nekoliko dana kuca mu policija na vrata. Policajac mu kaže:

– Gospodine, na osnovu vašeg crteža prepoznali smo nekoliko osumnjičenih. To su jedan tramvaj, jedna gorila iz ZOO vrta i jedan hladnjak.

MUDROLIJE

Tko želi činiti korist, taj čak i sa svezanim rukama može učiniti mnogo dobrog.

Ako ti se ne sviđa ono što dobivaš, promijeni to što daješ.

Vremeplov – iz naše arhive

Sjednica SO Subotica 2004.



Homoljske priče

Tragom zlata i špilja

»**D**raga mama, ovo ljeto mi je predodređeno da pratim i dočekujem ljude i slušam priče o njihovim putovanjima. Ja sam dobro ali bih voljela zaroniti u plavo i slano more, voljela bih posjetiti Jadran, nedostaje mi. Ne brini, nisam tužna, samo imam želje. Nadam se da si ti dobro i da uživaš u ovom malo drugačijem ljetu. Jučer smo cijeli dan bili na kanalu i bilo nam je lijepo. Pozdravi sve kod kuće.«

Volim pisati razglednice s odmora, a pošto trenutno nema godišnjeg odmora odlučila sam napisati razglednicu iz Sombora i ona zvuči tako nekako.

Prošli vikend su prijatelji bili na Staroj planini. Kao što to uvijek biva, pri povratku smo se sreli da ja čujem dojmove. Međutim, bila je to jedna eksplozija ideja što bi trebalo sve posjetiti u granicama Srbije, kad nam već prijeti zatvaranje granica sa svih strana, a kao suvenir sam dobila prijedlog za 52 vikenda. Od svih pregledavanja, odmah su me zaintrigirali homoljski mitovi.

Zlatna groznica

Zlatne groznice nikada nisu uspjele privući moju pažnju i malo znam o njima i nekako mi je iznenađujuće da se zlato kopalo u Srbiji. Prema zapisima, u Neresincu je 1930-ih postojao bager za kopanje zlata i on je iskopao oko sedam tona čistog zlata. Rimski car Hadrijan je u kućevskom kraju imao rudnike zlata, srebra i željeza.

Kučevo se nalazi na sjeveroistoku Srbije, a spada u Braničevski okrug. Obuhvaća srednji i dio donjeg toka rijeke Pek, a po reljefu se dijeli na ravničarski i brdsko-planinski krajolik. Ravničarski dio obuhvaća Zvišku kotlinu i južni dio Braničeva, dok brdsko-planinski dio obuhvaća šumovita područja Zviških planina, Sjevernog Kučaja i sjeverozapadne obronke Homoljskih planina.

Homoljske planine čine živopisni predjeli Istočne Srbije, sa zanimljivim pećinama, drevnim legendama, običajima i mitovima, skrivenim blagom, brojnim slapovima, stjenovitim planinskim vrhovima i bujnim pašnjacima. Ovakva ponuda nameće i zanimljiv plan aktivnosti, a prijedlog je sljedeći: obilazak špilja Ceremošnja i Ravništarka, a tu je i obvezna priča o podzemnom Koloseumu. Špilja Ceremošnja je vrlo raskošna kada je riječ o bogatstvu na-

kita, a najljepša dvorana podsjeća oblikom na Koloseum, pa je dobila ime Arena. Po ljepotama se uz Ceremošnju i Ravništarku izdvaja i Dubočka špilja.

Ekološka oaza homoljskog kraja

Niz obilazaka, niz izleta, a važno mjesto za izlet u ovom kraju je vidikovac na brdu Jelena stijena. Gdje je prekrasan pogled tu je obično i tragična priča, ovdje o djevojci po imenu Jelena koja se nije željela udati za nekog Turčina, te se bacila sa stijene. Kada su u pitanju piknik područja i mjesta za odmor, voljet ćete posjetiti izvor rijeke Mlave, koja je najdublje vrelo u Europi. Izvorište ima oblik jezera i nalazi se u prirodnom amfiteatru okruženom šumama. Da odmor i ugođaj budu još ljepši pobrinut će se smaragdno zelena boja vode koja je posljedica okolne vegetacije i velike dubine.

Čitav homoljski kraj je poznat kao prava ekološka oaza. Svojom jedinstvenom ljepotom u njemu se ističe Krupajsko vrelo, izvor koji na površini stvara kraško jezero. Kombinacija ljekovite vode tarmalnog izvora, koja se miješa s hladnom izvorskom vodom Krupajskog vrela, okruženi carstvom šuma i čistim planinskim zrakom, upotpunjuju sliku ovog bajkovitog područja.

Nema jezera, pa čak ni izvora na ovom području koji nisu naseljeni pastrvom, a ribolov je sigurno jedna od aktivnosti koja je vrlo česta na ovim prostorima. Ribolov i kanjoning Gornjačkom klisurom se nalaze na popisu preporuka aktivnosti. Međutim, bogatstvo Gornjačke klisure nije skriveno samo u ribolovu, ona čuva i tajne podzemnih gradova i mnoštvo misterija, među kojima je meni interesantna i priča o vodi koja šuti, jer se na jednom dijelu svog toka rijeka Mlava se uopće ne čuje. Postoji legenda koja kaže da je cijela priroda tu zanijemjela nakon vijesti o porazu u jednoj bitci - i čovjek i priroda i rijeka.

Sasvim sigurno je da će svatko tko posjeti ove krajolike zanijemjeti od ljepote, od zraka, od pogleda, od dojmove, ali teško da će to zadržati samo za sebe i u sebi.

Gorana Koporan



RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

5+plus

Paket SIGURNOSTI

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE



Osiguranje drugačije od svih

Opres u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da **jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.**

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a **za samo 3.600RSD** godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)



MILENIJUM[®]
OSIGURANJE

www.mios.rs
011/ 715 23 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE



JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA



DOSLJEDNO ZA HRVATE U VOJVODINI



GODINA
DSHV
DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI

